

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tomislav Silaj

Lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze za uvedbo "pravila 6+5"

Magistrsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tomislav Silaj

Mentor: doc. dr. Damjan Lajh

Lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze za uvedbo "pravila 6+5"

Magistrsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvaljujem se:

mentorju doc. dr. Damjanu Lajhu za strokovno pomoč in nasvete;

domačim za podporo v času študija;

Maruši za vse.

Lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze za uvedbo "pravila 6+5"

Magistrsko delo Lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze za uvedbo pravila 6+5 (omejitev števila tujih igralcev v nogometnih klubih) predstavlja študijo primera neuspešnega lobiranja v Evropski uniji. Po uvodni opredelitvi temeljnih pojmov analiziramo načela uspešnega lobiranja, kot so pravočasnost, ustreznost lobista, tarče in pristopa, ter strategije k lobiranju posameznih institucij EU. Nadalje ugotavljamo, da je FIFA heterogena interesna skupina z raznovrstnimi interesi, po pregledu legislativne zgodovine pa kot ključne pravne akte, ki onemogočajo uvedbo pravila 6+5, identificiramo razsodbe Sodišča Evropskih skupnosti. Orišemo javnopolitično areno evropskega nogometa ter identificiramo potencialne nasprotnike (EPFL in lastniki klubov) ter podpornike (nacionalne nogometne zveze) pravila 6+5. V nadaljevanju rekonstruiramo lobistične aktivnosti predsednika FIFE ter v analizi ugotavljamo, da le-te ne sledijo načelom uspešnega lobiranja. Na koncu na podlagi celostnih ugotovitev predlagamo lastno strategijo lobiranja (v danih okoliščinah) za uvedbo pravila 6+5, katere glavno vodilo bi bilo načelo subsidiarnosti. V zaključku strnemo spoznanja in ugotovimo, da je bila strategija lobiranja predsednika FIFE predeterminirana z izborom lobista, končni izid pa s pomanjkanjem notranje podpore. Ugotovimo tudi, da se literatura, ki se ukvarja z lobiranjem, posveča predvsem zgodnjim fazam javnopolitičnega procesa, medtem ko zanemarja fazo izvajanja ter procese spreminjanja javnih politik.

Ključne besede: lobiranje, FIFA, Evropska unija, nogomet, pravilo 6+5

Federation of International Football Associations President's lobbying to implement the "6+5 rule"

In the thesis Federation of International Football Associations President's lobbying to implement the "6+5 rule" (limiting the number of foreign players in football clubs) a case-study of unsuccessful lobbying in the European Union is presented. After defining the fundamental concepts, the principles of effective lobbying (such as the proper timing, lobbyists, targets and approaches) and strategies of lobbying, various EU institutions were analysed. Next, FIFA was recognized as a heterogeneous interest group with various interests and based on the legislative history overview the judgements of the European Court of Justice were identified as the key legal documents preventing the 6+5 rule implementation. The policy arena of European football was outlined and potential allies (national football associations) and opponents (EPFL, club owners) of the 6+5 rule were identified. Further on, lobbying activities of the FIFA President were reconstructed and analysed and were found not to be in accordance with the principles of effective lobbying. Last, on the basis of the accumulated findings, an own lobbying strategy (taking course in the given circumstances) founded on the principle of subsidiarity was proposed. In the conclusion of the thesis it was established that the FIFA President's lobbying strategy had been predetermined by the selection of the lobbyist and the outcome of the process by the lack of internal support. It was also concluded that the literature dedicated to lobbying refers mainly to the early stages of the policy process, while neglecting the phases of policy implementation and the process of policy change.

Key words: Lobbying, FIFA, European Union, Football, 6+5 rule

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	9
1.1 RAZISKOVALNI PROBLEM	9
1.2 RAZISKOVALNI CILJI	11
1.3 HIPOTEZA	11
1.4 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE	11
2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	12
2.1 LOBIRANJE IN INTERESNE SKUPINE	12
2.1.1 Lobiranje	12
2.1.2 Interesne skupine, organizirani interesi, skupine pritiska, lobiji	14
2.1.3 Vrste interesov/lobijev	15
2.1.4 Strategije in tehnike lobiranja	16
2.2 NOGOMETNA ZDRUŽENJA	18
2.3 PRAVILO 6+5	20
3 RAZISKOVALNO-TEORETIČNA IZHODIŠČA	21
3.1 USPEŠNO LOBIRANJE	21
3.1.1 "Domača naloga" oziroma lobiranje po meri	21
3.1.2 Informacije "od znotraj"	22
3.1.3 Uspešno lobiranje na EU ravni	23
3.1.4 Institucionalne tarče lobiranja v EU	25
3.2 FIFA KOT INTERESNA SKUPINA	35
3.2.1 Od zgoraj navzdol	35
3.2.2 Od spodaj navzgor	36
3.3 FIFA KOT (U)PRAVNI SISTEM	39
3.4 LEGISLATIVNA ZGODOVINA	43
3.4.1 Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti	43
3.4.2 Primer Walrave in Koch	43
3.4.3 Omejitve števila tujih igralcev pred Bosmanom	44
3.4.4 Primer Bosman	44
3.4.5 Prizadevanja UEFA	46
3.4.6 Omejitve števila tujih igralcev po Bosmanu	47

3.4.7 Primer Simutenkov.....	48
3.4.8 Šport v zakonodaji EU	49
3.5 JAVNOPOLITIČNI PROSTOR EVROPSKEGA NOGOMETA.....	50
3.5.1 Javnpolitična arena.....	51
3.5.2 Javnpolitična skupnost	55
4. REKONSTRUKCIJA LOBIRANJA PREDSEDNIKA FIFE	59
4.1 PRED LETOM 2008.....	59
4.2 LETO 2008.....	59
4.3 LETO 2009.....	64
4.4 LETO 2010.....	68
5 ANALIZA LOBIRANJA PREDSEDNIKA FIFE.....	69
6 OPTIMALEN NAČRT LOBIRANJA.....	75
7 SKLEPNE UGOTOVITVE	80
8 LITERATURA.....	83

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 2.1: Vrste interesov/lobijev	15
Preglednica 3.1: "Domača naloga" lobista	22
Preglednica 3.2: Nadzor nad pravili prve in druge kategorije.....	41
Preglednica 3.3: Pasivni in potencialno aktivni deležniki javnopolitične skupnosti evropskega nogometa v primeru pravila 6+5	57

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Nogometna hierarhična piramida.....	20
Slika 3.1: Javnopolitični prostor.....	51
Slika 3.2: Javnopolitična arena evropskega nogometa.....	52

SEZNAM KRATIC

CAS – Mednarodno športno razsodišče
COREPER – Odbor stalnih predstavnikov
DG – Generalni direktorat
ECA – Združenje evropskih klubov
ECJ – Sodišče Evropskih skupnosti
EGS – Evropska gospodarska skupnost
EPFL – Združenje evropskih profesionalnih nogometnih lig
EU – Evropska unija
FFF – Francoska nogometna zveza
FIFA – Svetovna nogometna zveza
FIFPro – Mednarodna zveza poklicnih nogometašev
FIBA – Mednarodna košarkarska zveza
IFAB – Mednarodni svet nogometnih zvez
IHF – Mednarodna rokometna zveza
IIHF – Mednarodna zveza za hokej na ledu
INEA – Inštitut za evropske zadeve
IRB – Mednarodni svet za rugby
MOK – Mednarodni olimpijski komite
NNZ – Nacionalna nogometna zveza
PES – Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti
RNZ – Regionalna nogometna zveza
UEFA – Evropska nogometna zveza
URBSFA – Belgijska nogometna zveza

1 UVOD

1.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

Finale nogometne Lige prvakov, najelitnejšega nogometnega klubskega tekmovanja na svetu, ki je potekalo 21. maja 2008, je bilo posebno za angleški nogomet. Prvič v zgodovini tekmovanja (od leta 1955) se je namreč zgodilo, da sta v finalu igrala dva angleška nogometna kluba (Manchester United ter Chelsea). Če k temu dodamo dejstvo, da so bili v polfinalu med štirimi klubi kar trije angleški (tudi Liverpool), lahko rečemo, da so bili leta 2008 angleški nogometni klubi najmočnejši v Evropi. Iz tega bi lahko sklepali, da je bila raven nogometa v Angliji na zavirljivi ravni, vendar se kljub izjemnim uspehom angleškega klubskega nogometa nacionalni nogometni reprezentanci Anglije ni uspelo uvrstiti na evropsko nogometno prvenstvo, ki je potekalo istega leta.

Maja 2010 je brez večjih težav Ligo prvakov osvojil italijanski klub Internazionale iz Milana. Mesec dni po finalu se je pričelo svetovno prvenstvo v nogometu, kjer je reprezentanca Italije branila naslov svetovnega prvaka, ki ga je osvojila leta 2006. Kljub vlogi favorita in močnemu klubskemu zaledju je Italija končala prvenstvo v predtekmovanju, kjer je zbrala le dve točki (od devetih) in se v skupini z reprezentancami držav brez močnega klubskega nogometa (Nova Zelandija, Slovaška, Paragvaj) uvrstila na zadnje mesto.

Na angleškem in italijanskem primeru lahko opazimo, da prihaja do neskladja med uspehi nogometnih klubov ter nacionalne reprezentance posamezne države. Mnogi nacionalne nogometne neuspehe evropskih držav pripisujejo velikemu številu tujcev v nogometnih klubih, ki naj bi onemogočali razvoj mladih domačih igralcev. Tezo o prevladi tujcev v klubskem nogometu v Evropi potrjuje tudi statistika. Angleško finale Lige prvakov leta 2008 je začelo 22 igralcev, med katerimi je bilo le deset takšnih, ki bi lahko nastopili za angleško nacionalno reprezentanco (šest iz vrst Manchester Uniteda ter štirje iz Chelsea). Zaradi menjav med tekmo sta obe ekipi zaključili finale le s šestimi angleškimi nogometaši (tri na vsaki strani) (UEFA 2008). Situacija je bila še mnogo slabša v primeru zmagovalca Lige prvakov iz leta 2010. Nogometni klub Internazionale v enajsterici, ki je začela finalno tekmo, ni imel niti enega nogometaša, ki bi lahko nastopal za italijansko nacionalno moštvo. V začetni postavi so bili trije Brazilci ter štirje Argentinci, edini Italijan pa je v igro vstopil minuto pred koncem tekme (UEFA 2010a).

Koncentracijo tujcev v evropskih nogometnih ligah potrdijo tudi podatki raziskave udeležencev svetovnega prvenstva v nogometu, ki ga je opravilo Združenje evropskih nogometnih klubov. Čeprav so evropske reprezentance predstavljale 13 od 32 udeleženk

prvenstva (40 %), je kar 75 % udeleženi nogometašev prihajalo iz evropskih nogometnih klubov, dobra polovica (52 %) pa iz petih najmočnejših nogometnih lig na svetu, ki potekajo v državah Evropske unije (angleška, francoska, italijanska, nemška, španska). Največ reprezentantov prihaja iz angleških klubov; tako so Chelsea, Liverpool in Arsenal na svetovnem nogometnem prvenstvu skupaj prispevali kar 35 igralcev, med katerimi pa je bilo le sedem Angležev (European Club Association 2010).

Eden izmed najglasnejših kritikov velikega števila tujcev v nogometnih klubih je predsednik Svetovne nogometne zveze (FIFA) Joseph S. Blatter. Slednji je zaradi tega javno napovedal boj za uvedbo pravila, po katerem bi morala biti začetna enajsterica nogometne ekipe sestavljena iz najmanj šestih igralcev, ki imajo pravico nastopa za reprezentanco države, iz katere prihaja klub (pravilo 6+5). Tovrstne kvote naj bi spodbujale razvoj mladih domačih igralcev ter s tem posledično tudi dvignile nivo nacionalnega (reprezentančnega) nogometa.

Cilji in načela predlaganega ukrepa doživljajo splošno odobravanje, zaplete pa se pri njegovi implementaciji. Kot smo že omenili, se z velikim številom tujcev srečuje predvsem pet najmočnejših nogometnih lig na svetu, ki potekajo v državah Evropske unije (EU). Eden izmed temeljev EU je prost pretok delovne sile, kar pomeni, da lahko državljan katere koli članice EU dela v drugi državi članici pod istimi pogoji kot njeni državljani, ista pravila pa veljajo tudi za poklicne igralce nogometa.

Joseph Blatter se je odločil, da bo evropske politike prepričal v uvedbo pravila 6+5, ter začel intenzivno kampanjo, v sklopu katere se je srečeval s političnimi odločevalci, tako na ravni EU kot v posameznih državah članicah. Maja 2008 je Evropski parlament ob sprejetju Poročila o Beli knjigi o športu posredno glasoval tudi o Blatterjevem predlogu ter ga tudi zavrnil, saj je ocenil, da predstavlja neposredno diskriminacijo na podlagi nacionalnosti, pobudo pa je zavrnil tudi evropski komisar za zaposlovanje Vladimir Špidla, ki jo je označil kot nezakonito.

Zavrnitev evropskih institucij Blatterja ni ustavila, temveč je sledil nov zagon kampanje, v kateri je politične odločevalce prepričeval, da je pravilo nujno potrebno za razvoj nogometa, da ne nasprotuje zakonodaji EU ter opozarjal na specifičen položaj športa znotraj EU, ki ga prinaša Lizbonska pogodba. Ta kampanja je trajala do junija 2010, ko se je Skupščina FIFE odločila, da prekine z aktivnostmi iskanja možnosti za implementacijo pravila 6+5.

1.2 RAZISKOVALNI CILJI

Magistrsko delo Lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze za uvedbo "pravila 6+5" predstavlja študijo primera (ne)uspešnega lobiranja v EU. Cilj dela je spoznati načela uspešnega lobiranja v EU, na podlagi konkretnega primera identificirati napake lobista ter hkrati oblikovati optimalen načrt lobiranja. Pri tem bomo pozorni na dejavnike, kot so vrsta interesne skupine, njena organizacijska struktura ter razmerje do institucij EU, narava zadevajoče javne politike, faza javnopolitičnega procesa ter javnopolitična arena. Če vzamemo v obzir našete dejavnike, magistrsko delo ne predstavlja "šolske" študije primera lobiranja v EU, saj obravnava javno politiko, ki je: a) po svoji naravi izrazito čezsektorska; b) na ravni EU formalno nova, vendar na njenem dnevnem redu prisotna že dlje časa ter c) v izključni pristojnosti držav članic. Poleg tega delo obravnava vrsto lobiranja, ki je v strokovni literaturi pogosto zapostavljeno z dveh vidikov: poteka v poznejših fazah javnopolitičnega procesa, osredotočeno pa je na nekonvencionalne tarče lobiranja v EU (Svet EU).

1.3 HIPOTEZA

H: Ker je bilo lobiranje predsednika Svetovne nogometne zveze neuspešno, lahko predpostavljamo, da le-to ni bilo v skladu z načeli uspešnega lobiranja v Evropski uniji.

1.4 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

Pri izdelavi magistrskega dela bomo uporabili naslednje metode in tehnike:

Analiza in interpretacija zakonodajnih dokumentov: na podlagi analize in interpretacije primarne zakonodaje EU, razsodb Sodišča Evropskih skupnosti, internih pravnih aktov nogometnih združenj ter ostalih pravnih aktov EU bomo določili normativne okvirje za omejevanje števila tujih igralcev v nogometnih klubih ter pravni status FIFE v odnosu do oblastnih (*governmental*) akterjev.

Analiza in interpretacija sekundarnih virov: kot pravi Neuman (2006, 110), je pregled akumuliranega znanja o določeni tematiki ne glede na raziskovalni pristop pomemben prvi korak v raziskovalnem procesu, saj se na ta način izognemo "odkrivanju tople vode". V magistrskem delu bomo obravnavali vprašanja, kot so načela uspešnega lobiranja, o katerih obstaja vrsta znanstvene literature, ravno tako o interesnem predstavnštvu. O (u)pravnem statusu športnih organizacij je napisano nekoliko manj, vendar dovolj, da za razjasnitev

določenih pojmov in razmerij ne bo potrebno osnovno raziskovanje, temveč se bomo lahko naslonili na druge avtorje.

Analiza medijskih objav: časopisni članki (pa tudi drugi mediji, v današnjem času prvenstveno internet) raziskovalcem na področju družbenih ved pogosto služijo kot vir podatkov, s katerimi lahko identificirajo ključne dogodke (Neuman 2006, 333). Analiza člankov svetovnih (spletnih) medijev ter sporočil za javnost FIFE (ki so spremljali dejavnosti predsednika FIFE) bo služila kot podlaga za rekonstrukcijo procesa lobiranja.

Študija primera je raziskovalna strategija, ki temelji na poglobljenem empiričnem raziskovanju enega ali manjšega števila pojavov, z namenom raziskati strukturo posameznega primera ter z razvojem in evalvacijo teoretičnih razlag razjasniti značilnosti večjega števila podobnih pojavov (Ragin v Vennesson 2008, 226). V magistrskem delu bomo preko analize pravno-upravnih razmerij med FIFO in institucijami EU ter rekonstrukcije procesov lobiranja predsednika FIFE na podlagi teoretičnih izhodišč uspešnega lobiranja dokazovali razloge za (ne)uspešnost lobiranja ter oblikovali optimalno strategijo. Naša spoznanja se bodo lahko v veliki meri prenesla tudi na druge sorodne oblike organiziranih interesov, primarno športne zveze. Uporabili bomo dva pristopa k študiji primera (Vennesson 2008, 227–228): a) interpretativna študija primera, s katero preko uporabe teorije pojasnjujemo določene primere (v našem primeru neuspešno lobiranje), ter b) teoretično-evalvacijsko študijo primera, s katero se preverja, ali obstoječe teorije držijo (v našem primeru: ali je bilo lobiranje morda neuspešno kljub uporabi načel dobrega lobiranja).

2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 LOBIRANJE IN INTERESNE SKUPINE

2.1.1 Lobiranje

Izraz lobiranje izvira iz praks predstavnikov organiziranih interesov iz druge polovice 19. stoletja, ki so v Združenih državah Amerike v predverju (*lobby*) zveznega Kongresa in posameznih državnih zakonodajnih teles nagovarjali ter prepričevali mimoidoče poslance, naj glasujejo bodisi za bodisi proti določenemu predlogu (van Schendelen 2002, 203; Fink Hafner 2007a, 17; Watts 2007, 7). Čeprav je bistvo lobiranja (vplivati na odločevalce) od takrat ostalo nespremenjeno, so se precej spremenile metode, tehnike ter sam proces lobiranja. Danes laična javnost lobiranja (neupravičeno) enači s korupcijo, medtem ko si strokovna javnost pri definiciji lobiranja sicer ni enotna, vendar izhaja iz istih temeljev.

Nekoliko bolj abstraktne opredelitve lobiranja pravijo, da gre za umetnost političnega prepričevanja (Zetter 2008, 3) oziroma umetnost kompromisa (Wittenberg in Wittenberg v Moloney 1996, 17). Te definicije so preskope, saj ne vsebujejo informacij o tem, kdo so vpleteni akterji, ne kakšen je njihov cilj. Bolj natančen je Zetter (2008, 3), ko pravi, da je lobiranje poskus vplivanja na vlado in njene institucije preko manipuliranja z javnopolitičnim dnevnim redom. Ta definicija sicer pove, kdo je eden izmed vključenih akterjev ter kakšen je cilj lobiranja, vendar je precej pomanjkljiva, saj se osredotoča zgolj na en del (čeprav ključen) javnopolitičnega procesa.¹ Bolj primerno opredelitev podata Baumgartner in Leech (v Nownes 2006, 5), ki pravita, da je lobiranje trud vplivanja na javnopolitični proces. Na ta način zajameta tudi trud vplivanja na faze oblikovanja, izvajanja in evalvacije javne politike, ki jih je Zetter izpustil. Nownes (2006, 5) njuno definicijo poenostavi ter pravi, da je lobiranje trud vplivanja na to, kar vlada (*government*) počne.

Van Schendelen (2002, 203) poda definicijo lobiranja, s katero zajame tudi izvajalce procesa, ko pravi, da lobiranje predstavljajo nekonvencionalne dejavnosti interesne skupine, usmerjene v zagotavljanje zaželenega delovanja vlade. S to definicijo sicer opredeli izvajalca lobiranja, vendar samo dejavnost omeji zgolj na nekonvencionalne metode, s čimer iz procesa lobiranja izključi institucionalizirane poti, kot so na primer parlamentarna zaslišanja. Van Schendelen priznava, da je meja med konvencionalnim obnašanjem interesnih skupin ter lobiranjem tanka,² z družbenimi spremembami pa se premikajo tudi okvirji standardnega in konvencionalnega (2002, 205).

S širšega vidika dejavnosti ponudi definicijo lobiranja Fink Hafnerjeva (2007a, 18), ki pravi, da o lobiranju govorimo takrat, ko gre za poskuse vplivanja na vlado oziroma zakonodajalca v interesu določene interesne skupine, in to v komunikaciji med predstavnikom/lobistom te interesne skupine in omenjenimi zvrstmi odločevalcev. Ključni dodatek k prejšnji definiciji je obvezna prisotnost lobista, ki lobira v imenu interesne skupine oziroma je njen predstavnik in zastopnik (Nownes 2006, 7; Watts 2007, 7). V skladu s to definicijo, ko govorimo o lobiranju, govorimo v bistvu o treh osnovnih členih v politični komunikaciji (Fink Hafner 2007a, 18): o interesni skupini, predstavniku oziroma najetem lobistu te skupine in političnih odločevalcih. S stališča komunikacijske teorije lahko torej govorimo o lobiranju, če so prisotni naslednji elementi: 1. gre za vladno oz. parlamentarno

---

¹ Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik je glede na procesualni model razdeljen na pet faz (Fink Hafner 2007b, 19): 1) identifikacija družbenih oziroma javnopolitičnih problemov in oblikovanje političnega dnevnega reda; 2) oblikovanje javnopolitičnih alternativnih rešitev družbenega problema; 3) uzakonitev izbrane javnopolitične rešitve; 4) izvajanje (implementacija) javne politike; 5) vrednotenje javne politike.

² Tako naj bi bila udeležba na zaslišanju konvencionalna metoda, medtem ko je pritisk za bodisi sklic bodisi odpoved le-tega dejanje lobiranja (van Schendelen 2002, 205).

(*governmental*) odločanje; 2. obstaja želja vplivati; 3. obstaja posredovalec, predstavnik kot komunikator med državljani oz. interesnimi skupinami in vladnimi odločevalci ter 4. obstaja komunikacija (prenos vpliva).

2.1.2 Interesne skupine, organizirani interesi, skupine pritiska, lobiji

Temeljne definicije lobiranja opredelijo interesne skupine kot ključnega akterja lobiranja (seveda poleg političnih odločevalcev). Interesna skupina je v širšem smislu (sociološko gledano) socialni sistem, ki obsega redno interakcijo med člani skupine in skupno skupinsko identiteto – "mi" (Johnson v Fink Hafner 2001, 20). Interesna skupina v ožjem smislu (politološki pogled) pa je tista skupina, ki vsaj občasno posega v sfero politike (Fink Hafner 2001, 20). Wilson (v Watts 2007, 2) interesne skupine opredeli kot organizacije, ki sicer ločeno od vlade, vendar v tesnem sodelovanju z vlado skušajo vplivati na javne politike. Beyers, Eising in Maloney opredelijo tri dejavnike interesne skupine: organiziranost, politični interes ter neformalnost (2008, 1106). Medtem ko dejavnik organiziranosti predpostavlja združene posameznike (s čimer izključuje široka gibanja ter javno mnenje), politični interes označuje njihov interes za poseganje v javno politiko, neformalnost pa odsotnost ambicij po oblasti. Gre torej za zasebna združenja, ki predstavljajo številne skupine in interese v komunikaciji z vlado, vendar se za razliko od političnih strank ne potegujejo za oblast (Fink Hafner 2001, 20).

Interesna skupina, ki je pooblastila svojega predstavnika oziroma najela nekoga (*lobby-agent*), da bi neposredno zastopal njene interese v komunikaciji s političnimi odločevalci, se imenuje lobi. Lobiji so torej samo tiste interesne skupine, ki imajo vložek v procesu oblikovanja politik, se zanj aktivno potegujejo v komunikaciji z oblikovalci javnih politik, hkrati pa nimajo cilja priti na oblast (v vlado) (Fink Hafner 2007a, 16).

Vendar različni avtorji termina interesne skupine ne uporabljajo enako. Uporaba izraza interesne skupine za poimenovanje celotnega nabora organiziranih skupin večinoma zasledimo v ameriški literaturi, medtem ko naj bi v Evropi (predvsem Združenem kraljestvu) ta izraz označeval le določen segment tovrstnih organizacij. Tako Watts kot Nownes se strinjata, da z izrazom interesne skupine ne zajamemo celoten nabor tovrstnih organizacij, vendar se njuno pojmovanje le-teh precej razlikuje. Nownes pravi (2006, 6), da so interesne skupine prostovoljna združenja posameznikov, ki imajo skupni interes in želijo vplivati na javno politiko. Zaradi prostovoljne in asociativne narave interesnih skupin tako v to kategorijo ne sodijo podjetja, *think-tanki*, univerze, ..., ki pa prav tako želijo vplivati na javne politike.

Nownes vse tovrstne organizacije označi kot "organizirani interesi", uporabi pa definicijo Scholzmana in Tierneya, ki pravita, da so to politično aktivne organizacije, ki s svojo aktivnostjo želijo vplivati na to, kar vlada počne. Watts (2007, 6) po drugi strani meni, da izraz interesne skupine zajema skupine, ki se zavzemajo za specifičen interes. Tako med interesne skupine všteva tudi podjetja, medtem ko izključi organizacije, ki delujejo na širšem družbenem področju oziroma v splošno javno korist. Slednje označi kot nevladne organizacije, medtem ko za nadpomenko obeh skupin organizacij predlaga izraz "skupine pritiska" (Watts 2007, 7).

Na tem mestu bomo opozorili, da bomo v delu kljub nekaterim kritikam termina uporabljali izraz interesne skupine, kar se bo nanašalo na najširšo opredelitev le-teh, ki zajema tudi organizacije, ki niso ustanovljene na asociativni osnovi (npr. podjetja) ter organizacije tako s širokimi kot ožjimi interesi.

2.1.3 Vrste interesov/lobijev

V literaturi zasledimo širok spekter interesov, ki se pojavljajo kot lobiji. Avtorji jih med seboj ločijo glede na njihovo notranjo organizacijo, njihove cilje ter področje delovanja (interesa). V osnovi lahko lobije ločimo na vladne in nevladne. Čeprav temu do sedaj nismo namenili pozornosti, lahko kot lobiji nastopajo tudi vladne (*governmental*) institucije. Mesta in regije (zvezne države/dežele) lahko nastopajo v odnosu do nacionalne države, slednja pa v odnosu do mednarodnih struktur, kot je denimo Organizacija združenih narodov, ter transnacionalnih struktur, kot je EU.

Preglednica 2.1: Vrste interesov/lobijev

Nevladni		Vladni
Družbeni	Ekonomski	
državljske skupine organizacije javnega dobrega namenske skupine organizacije posebnih delov populacije cerkvene in druge verske skupine humanitarne organizacije	podjetja gospodarska združenja delodajalci sindikati poklicna združenja	mesta regije države

Vir: prirejeno po Nownes 2006; Greenwood 2007; Fink Hafner 2007a; Watts 2007.

Na drugi strani imamo nevladne lobije (pojmovanja ne smemo enačiti z nevladnimi organizacijami). V grobem smo jih razdelili na dve podskupini: družbene in ekonomske. Kot

družbene lobije obravnavamo tiste organizacije, ki imajo bodisi širše bodisi ožje družbene interese. Kot najbolj pogoste se v tej kategoriji pojavljajo državljanske skupine – članske organizacije odprtega tipa, ki delujejo v prid pravic določenih družbenih skupin. V kategorijo družbenih lobijev sodijo tudi organizacije, ki si prizadevajo za javno dobro (okoljevarstvo, človekove pravice), prav tako pa tudi njihovo popolno nasprotje, tako imenovane namenske (*cause*) skupine. Slednje so osredotočene zgolj na posamezno ožjo tematiko, pri tem pa jih vodijo ideološko opredeljeni cilji (npr. skupine, ki nasprotujejo istospolnim zvezam ali splavu). Med družbene lobije spadajo tudi organizacije posameznih delov populacije (upokojenci, vojni veterani, študenti), cerkvene in druge verske skupine ter humanitarne organizacije.

Kot lobiji z ekonomskimi interesi nastopajo podjetja (nacionalne in transnacionalne korporacije), tako individualno kot preko gospodarskih združenj, kot so različne zbornice (gospodarska, trgovska, obrtna) ali panožna združenja. Zaradi visoke institucionaliziranosti so med najbolj opaznimi delodajalski ter delavski (sindikati) lobiji, velik vpliv pa imajo tudi različna poklicna/strokovna združenja (zdravniki, odvetniki).

Poleg naštetih se kot lobiji pojavljajo tudi organizacije, katerih status ni povsem jasen. Značilen primer so *think-tanki*³, ki sicer nastopajo kot samostojen lobi (ne kot najeti lobist), vendar so v praksi podprti z donacijami, zaradi česar pogosto delujejo ideološko (Nownes 2006, 15). V praksi je organizirane interese težko razvrstiti izključno na podlagi dihotomij vladni/nevladni ter družbeni/gospodarski, saj pogosto prihaja do prekrivanja. Nekatere vlade namreč same vzpostavijo nevladne organizacije (CONGO, nekdanj *Quango*), ki delujejo kot javno-zasebne agencije. Mnoge organizacije, ki so v osnovi državljanske skupine, se ukvarjajo tudi z gospodarskimi tematikami (*bussines-oriented non-governmental organisation* – BONGO), nekatere pa celo preko prodaje različnih izdelkov ali storitev z gospodarsko dejavnostjo (*bussines-interested non-governmental organisation* – BINGO) (van Schendelen 2002, 36).

2.1.4 Strategije in tehnike lobiranja

Različni avtorji ponujajo različne klasifikacije in poimenovanja za strategije, pristope, tehnike in metode lobiranja. Če analizirano literaturo (Fink Hafner 2007a, Nownes 2006, van Schendelen 2002, Moloney 1996) sintetiziramo, lahko ustvarimo pregled tehnik, ki jih

---

³ V slovenskem jeziku se poskuša uveljaviti izraz "organizacije za analizo javnih politik" (Kustec Lipicer 2007).

uporabljajo lobisti znotraj treh širših strategij lobiranja: klasično, *grass-roots* ter volilno lobiranje.

Klasično lobiranje je lobiranje, usmerjeno na vse tri veje oblasti. Lahko poteka bodisi neposredno bodisi posredno. Neposredno lobiranje izvaja osebno pooblaščen predstavnik (član) interesne skupine ali pa najeti lobist. V praksi najete lobiste uporabljajo predvsem gospodarski interesi, praviloma velika podjetja, medtem ko srednja in manjša podjetja lobirajo preko različnih združenj ali lastnih kadrov (po navadi direktorji). Praksa tudi kaže, da se metode lobiranja ne razlikujejo glede na to, ali gre za notranjega ali zunanjega lobista (Moloney 1996, 19–21). Posredno lahko interesne skupine lobirajo preko lobistovih prijateljev uradnikov, *ad-hoc* koalicij, nadnacionalnih interesnih federacij, strokovnjakov, znanstvenikov, znanih oseb, svetovalcev odločevalcem, v kontekstu EU pa tudi preko nacionalnih vlad.

Proces lobiranja poteka na kontinuumu aktivnosti, kjer so na eni strani pasivne dejavnosti, ki niso usmerjene neposredno na odločevalce (zbiranje podatkov, priprava analiz, monitoring), ter na drugi aktivne, ki so neposredno usmerjene na odločevalce (zagovarjanje, prepričevanje, posredovanje informacij).⁴

Najbolj pogosta tehnika lobistov so osebna srečanja. Ta lahko potekajo s poslanci, njihovimi pomočniki, uradniki, ministri ter člani ministrovega kabineta, lahko pa tudi s pripadniki institucij in organizacij, ki svetujejo bodisi zakonodajalcem bodisi izvršnemu telesu. Srečanja so lahko formalna, napovedana, lahko pa gre za neformalno srečanje ob kosilu ali na zabavi. Za lobiranje v zakonodajni in izvršni veji oblasti je značilno sodelovanje na zaslišanjih in posvetovalnih telesih ter posredovanje komentarjev na predloge zakonodaje (pravil, regulacije, ...).

Sodno vejo oblasti lahko lobi uporabi kot sredstvo vpliva na politične odločevalce, saj lahko preko sodnih postopkov onemogoči sprejetje ali implementacijo določene odločitve. Postopke lahko bodisi sproži sam bodisi donira sredstva za pravedanje, ki ga formalno sproži tretja stranka. Sodišče pa je lahko tudi tarča lobiranja v smislu vplivanja na njegovo končno odločitev. Lobi lahko na odločitev sodišča vpliva že *ex-ante* z lobiranjem v procesu

---

⁴ Poleg legitimnih obstajajo tudi nelegitimne tehnike: podkupovanje s finančnimi sredstvi, materialnimi dobrinami; korupcija v prikriti materialni obliki (npr. uporaba storitev, katerih plačnik je lobi); korupcija v različnih nematerialnih oblikah (trgovanje s položaji); prikrojevanje podatkov; nepošteno pridobivanje in širjenje uradnih podatkov; grožnje (Fink Hafner 2007, 19).

imenovanja sodnikov, v nekaterih pravosodnih sistemih pa tudi (popolnoma legalno) v času sodnega procesa preko instituta *amicus curiae*⁵ (prijatelj sodišča).

Grass-roots lobiranje je posebna strategija posrednega lobiranja, ki uporablja pristop od spodaj navzgor (*bottom up*). V osnovi je usmerjeno na državljane, cilj *grass-roots* lobiranja pa je njihova mobilizacija ter pritisk na odločevalce. V ta namen lobi organizira javne, telefonske, poštno in e-poštno kampanje, oglašuje v medijih, gostuje v informativnih oddajah, organizira tiskovne konference, organizira neposredna (*face-to-face*) srečanja med odločevalci in interesnimi skupinami, organizira in sodeluje v protestih, zbira podpise za peticijo ter referendum, vodi referendumsko kampanjo, poziva k bojkotu, stavki ali blokadi.

Specifično strategijo lobiranja predstavlja volilno lobiranje. Lobiji uporabljajo to strategijo v času predvolilne kampanje, tehnike lobiranja pa obsegajo: javno (ne)podporo kandidatu, posredno (ne)podporo kandidatu z izpostavljanjem njegovih pozitivnih ali negativnih lastnosti v javnosti, prispevanje sredstev za kampanjo (tako finančnih sredstev kot prostovoljcev ali strokovne pomoči), izpostavljanje tematike v času kampanje ter poudarjanje stališč kandidatov do določene tematike.

2.2 NOGOMETNA ZDRUŽENJA

Nogometni klubi združujejo posameznike, ki imajo interes za igranje nogometne igre. Nogometni (tako kot ostali športni) klubi imajo dve izraziti značilnosti: so izrazito lokalne narave (vezani na vas, mesto ali celo predel mesta),⁶ njihov namen pa je športno tekmovanje. Z namenom, da bi organizirali tekmovanja, se nogometni klubi med seboj povezujejo v regionalne nogometne zveze (RNZ), te pa se povezujejo v nacionalno nogometno zvezo (NNZ), ki je zadolžena za izvedbo in nadzor nad tekmovanji, ki potekajo na državni ravni (Holt 2009, 10). Poleg nogometnih klubov so sestavni del NNZ⁷ tudi organizacije nogometnih trenerjev ter nogometnih sodnikov, ki se prav tako predhodno združujejo po regionalnem načelu.

Nogometna tekmovanja pa ne potekajo zgolj med lokalnimi klubi na nacionalni ravni, temveč tudi med posameznimi državami, ko nacionalne nogometne zveze oblikujejo nacionalna moštva. Z namenom organiziranja in upravljanja z mednarodnimi tekmovanji se

---

⁵ Postopek, v katerem nekdo, ki ni stranka, v postopku sodišču prostovoljno ponudi informacije z namenom pomagati sodišču pri razsodbi.

⁶ Značilno predvsem za evropski šport, medtem ko se v ZDA športni klubi pogosto selijo (najpogosteje zaradi menjave lastništva).

⁷ V Sloveniji tako Nogometno zvezo Slovenije tvori devet medobčinskih nogometnih zvez, v katere je združeno 512 nogometnih klubov, Zveza nogometnih sodnikov Slovenije ter Zveza nogometnih trenerjev Slovenije.

NNZ medsebojno povezujejo v (kon)federacije. Najstarejša nogometna federacija je FIFA (*Fédération Internationale de Football Association*), ki jo je leta 1904 ustanovilo sedem evropskih nacionalnih nogometnih zvez. Danes FIFA, ki ima 208 članic (nacionalnih nogometnih zvez), organizira šestnajst tekmovanj na svetovni ravni, med katerimi sta najbolj znamenita Svetovno prvenstvo v nogometu ter Svetovno klubsko prvenstvo⁸ (FIFA).

Poleg organizacijske ima FIFA kot krovna organizacija tudi izredno pomembno upravljalno funkcijo. FIFA je najvišja struktura, ki postavlja pravila, standarde, kriterije ter regulira področje nogometa (in področja, ki so vezana nanj). Njena organizacijska struktura je sestavljena iz Skupščine, Generalnega sekretariata, Izvršilnega odbora ter odborov, ki pomagajo Izvršilnemu odboru. Generalni sekretariat je upravni organ federacije, ki opravlja administrativne naloge v FIFI. Skupščina FIFE je zakonodajni organ, sestavljen iz predstavnikov vseh nacionalnih nogometnih zvez članic. Ne glede na velikost posameznih držav, ima v Skupščini vsaka nogometna zveza po en glas. Izvršilni odbor je izvršilno telo FIFE. Sestavljajo ga predsedstvo in člani. V predsedstvu so predsednik (od leta 1998 Joseph Blatter), ki ga izvoli Skupščina, ter osem podpredsednikov (FIFA). Kljub osrednji vlogi v svetovnem nogometu pa FIFA ni tista, ki določa pravila nogometne igre. Ta so zaradi zgodovinskih razlogov v pristojnosti Mednarodnega sveta nogometnih zvez – IFAB (*International Football Association Board*), organa, ki so ga leta 1886 ustanovile nogometne zveze Združenega kraljestva. Ta je danes sestavljen iz predstavnikov angleške, škotske, valižanske in severnoirske nogometne zveze ter štirih predstavnikov FIFE. Odločitve o spremembi pravil igre IFAB sprejema s tričetrtinsko večino (FIFA 2008a).

FIFA priznava in spodbuja članstvo nacionalnih nogometnih zvez v šestih regionalnih konfederacijah, ki organizirajo in upravljajo z nogometom na širši regionalni ravni. Konfederacije pokrivajo območja Azije (AFC), Afrike (CAF), Srednje in Severne Amerike ter Karibov (CONCACAF), Južne Amerike (CONMEBOL), Oceanije (OFC) ter Evrope (UEFA). Pri tem je pomembno poudariti, da za razliko od regionalnih nogometnih zvez, ki se združujejo v nacionalno nogometno zvezo, regionalne konfederacije niso članice FIFE, temveč so to zgolj neposredno nacionalne nogometne zveze.

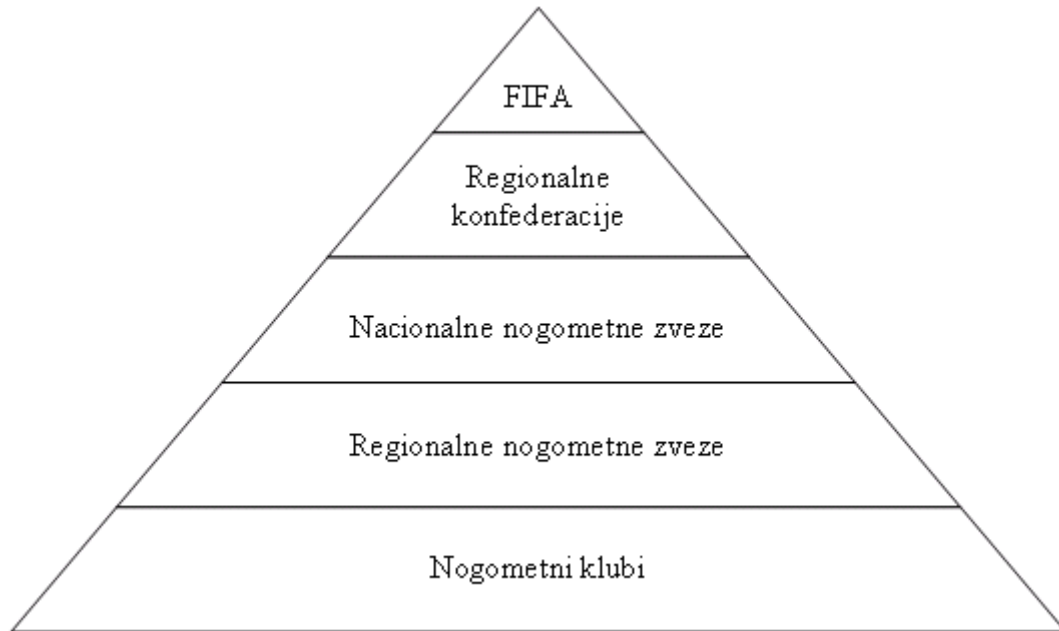
Evropska nogometna zveza – UEFA (*Union of European Football Associations*) je bila ustanovljena leta 1954, danes pa združuje 53 nacionalnih nogometnih zvez in organizira ter upravlja s štirinajstimi tekmovanji, med katerimi sta najbolj znamenita Evropsko

---

⁸ Med drugim FIFA organizira tudi svetovna tekmovanja za ženske selekcije, mlajše kategorije ter olimpijski turnir.

prvenstvo v nogometu ter Liga prvakov (klubsko tekmovanje).⁹ Njena organizacijska struktura je podobna kot v FIFA, pri čemer sta najpomembnejša Skupščina ter Izvršilni odbor, na čelu katerega je predsednik UEFA (od leta 2007 Michel Platini) (UEFA).

Slika 2.1: Nogometna hierarhična piramida

Vir: lastni.

Svetovno nogometno organizacijsko-upravljalno strukturo tako zaznamuje hierarhična piramida, v kateri je na vrhu FIFA, temelje pa tvorijo nogometni klubi iz celega sveta. Kljub hierarhični strukturi naj bi bilo glavno vodilo nogometnih združenj načelo subsidiarnosti, s čimer bi mednarodni organi posredovali le v primerih, kjer je mednarodna ali celo svetovna intervencija potrebna.

2.3 PRAVILO 6+5

Predsednik FIFE Joseph Blatter je predlagal uvedbo pravila 6+5, v skladu s katerim bi moral vsak nogometni klub v začetni enajsterici imeti vsaj šest igralcev, ki imajo pravico nastopa za nacionalno nogometno reprezentanco države, iz katere prihaja nogometni klub. Pravilo ne omejuje število tujih igralcev in trenerjev, ki lahko imajo pogodbo s klubom, niti ne omejuje število tujih nogometašev, ki lahko vstopijo v igro kot zamenjave. Tako v teoriji pravilo dopušča, da ekipa konča tekmo le z tremi igralci, ki imajo pravico nastopa za nacionalno nogometno reprezentanco države, iz katere prihaja nogometni klub. FIFA je

---

⁹ Med drugim UEFA organizira tudi tekmovanja na evropski ravni za ženske selekcije, mlajše kategorije ter regionalne amaterske selekcije.

predvidela inkrementalno implementacijo pravila 6+5, po katerem bi v sezoni 2010/2011 veljalo pravilo 4+7, naslednjo sezono 5+6, v sezoni 2012/2013 pa bi dokončno uvedli pravilo 6+5. Na ta način bi vsi nogometni klubi imeli dovolj časa, da se prilagodijo novim pravilom (FIFA).

Pravilo 6+5 je sporno, saj naj bi bila njegova uvedba v državah EU nezakonita. Nasprotniki pravila 6+5 trdijo, da bi to pomenilo kršenje prostega pretoka delovne sile oziroma neposredno diskriminacijo na nacionalni ravni. S tem pravilo 6+5 krši primarno zakonodajo EU ter ne upošteva Rzsodbe Sodišča Evropskih skupnosti (ECJ) v primeru Bosman. Podporniki pravila 6+5 pa na drugi strani zagovarjajo tezo, da gre za pravilo igre, ki ima izključno športno naravo, zaradi česar naj ne bi imele države oziroma EU nad njim jurisdikcije, pri čemer se sklicujejo na posebno naravo športa ter avtonomijo mednarodnih športnih organizacij.

3 RAZISKOVALNO-TEORETIČNA IZHODIŠČA

3.1 USPEŠNO LOBIRANJE

Za Millsa (v Moloney 1996, 127) je lobiranje uspešno takrat, ko se odločevalci zavedajo prizadevanj interesne skupine in si v ključnih trenutkih sami želijo njihovega mnenja.

3.1.1 "Domača naloga" oziroma lobiranje po meri

Razlika med amaterskim in profesionalnim lobijem (s tem tudi med bolj in manj uspešnim) je ta, da je delovanje prvega osredotočeno zgolj na dosego cilja, medtem ko slednji predhodno opravi svojo "domačo nalogo" (van Schendelen 2002, 131). Profesionalni lobi se zaveda, da najbolj uspešno (doseganje ciljev) in učinkovito (koristi v odnosu do stroškov) lobiranje ni univerzalno, temveč narejeno po meri. Lobi mora biti pred in med procesom lobiranja pozoren na številna vprašanja ter izvajati dejavnosti na podlagi informacij, ki jih pridobi. Lobi mora najprej začeti pri svoji organizaciji ter spoznati njeno strukturo, interese, konflikte, priložnosti in pasti organizacije ter njene potenciale. Na podlagi spoznanj lahko izboljša delovanje organizacije, izbere najprimernejše strategije delovanja ter določi natančne cilje. V drugi fazi mora lobi spoznati okolje, v katerega vstopa. Poznavanje javnopolitične arene, političnega sistema, akterjev ter kompleksnosti javne politike je ključna za vzpostavljanje interakcij, tako z odločevalci kot drugimi deležniki (*stakeholders*). Temu sledi

vzpostavljanje stikov z akterji, oblikovanje mreže poznanstev, interesnih koalicij ter začetek pogajanj. Šele nato profesionalni lobi obravnava vprašanje lobiranja po meri, pri čemer upošteva časovnice, javnopolitični dnevni red, primerne lobistične metode in tehnike ter oceni potencialne kanale vpliva. Po oblikovanju natančne strategije lobiranja in njene izvedbe sledi še neizogibna evalvacija. V tej fazi lobi ugotavlja, ali je bil cilj organizacije dosežen (ter za kakšno ceno).

Preglednica 3.1: "Domača naloga" lobista

Usmerjenost		Analiza	Dejavnosti
Okolje	Notranje	Lastna organizacija, priložnosti in pasti, možnosti	Izboljšanje organizacije, izbira strategij, določanje ciljev
	Zunanje	Ključni akterji, javnopolitične arene, javna politika	Vzpostavljanje stikov, mreženje, oblikovanje koalicij, pogajanje
Proces		Čas, dnevni red, metode, tehnike, kanali	Oblikovanje časovnice, lobiranje
Rezultat		Evalvacija	Učenje

Vir: prirejeno po van Schendelen (2002, 129).

Tako na nacionalni ravni kot v EU je za uveljavljanje interesov najpomembnejše imeti: a) dostop do virov informacij o novonastajajočih politikah (formalnih ali neformalnih); b) dostop do informacij o najpomembnejših nasprotnikih in (vsaj potencialnih) zaveznikih ter c) zgrajeno neformalno omrežje naklonjenih uradnikov in vplivnih odločevalcev znotraj evropskih institucij (Fink Hafner 2007a, 57).

3.1.2 Informacije "od znotraj"

Moloney (1996) je opravil serijo intervjujev z aktualnimi in nekdanjimi uradniki ter člani ministrskih kabinetov v Združenem kraljestvu, ki so bili pogosto tarča lobiranja. Na podlagi njihovih izkušenj jih je spraševal po lastnostih idealnega lobista. Intervjuvanci so izpostavili naslednje lastnosti (v Moloney 1996, 161–163).

Osebnostne lastnosti: ključnega pomena v odnosu med lobistom in lobiranim je "osebna kemija",¹⁰ poleg tega pa je koristno, da je lobist znan že od prej, ima ustvarjeno široko mrežo kontaktov v političnem svetu ter pozna sistem (politični, upravni), v katerem deluje.

¹⁰ Lobist mora ugajati "tarči" na več načinov, med drugim je bilo izpostavljeno tudi, da ne sme biti dolgočasna oseba in da mora biti dober sogovornik med kosilom.

Znanje o javnih politikah: lobist mora natančno poznati vsebino javne politike ter ne sme obremenjevati lobiranih s trivialnimi vprašanji, vendar se hkrati ne sme postavljati s svojim znanjem. Najbolj uspešni lobisti so sposobni na hitro povzeti bistvo, ponudijo odločevalcem nove informacije ter so sposobni gledati na problem z več perspektiv (prvenstveno z vidika oblikovalcev javnih politik).

Vzajemnost: lobist se mora zavedati, da je lobiranje vzajemni proces. Ko se uradniki ali poslanci sestajajo z lobisti, izgubljajo (dragoceni) čas, zaradi česar mora lobist zagotoviti, da bo lobirani od srečanj imel koristi.¹¹

Čas: v veliki prednosti so lobisti, ki k odločevalcem pristopijo zgodaj, vendar morajo paziti, da v zgodnjih fazah ne lobirajo "previsoko".

Stik s stranko (organiziranim interesom): pomembno je, da lobist ne deluje samostojno, temveč nenehno ohranja tesne stike z lobijem, ki ga predstavlja. Kot dobrega lobista označujejo osebo, ki interesni skupini zagotavlja nasvete, podatke in analize ter se osebno ne izpostavlja.

Kot sta v analizi lobističnih stilov ugotovila Jordan in Moloney (v Moloney 1996, 17), medijsko izpostavljeno (*high profile*) lobiranje ter veliko število zahtev (značilna za lobiranje v ZDA) v Evropi dojemajo kot neprimerno. Evropski poslanci so neposredno, agresivno ter "instant" lobiranje označili celo kot žaljivo (Gardner v Moloney 1996, 17). Osebe, ki so po navadi tarče lobiranja (uradniki, poslanci), so kot najslabše lobiranje označile "golo" (*naked*) oziroma "brezsramno" (*shameless*) lobiranje (Moloney 1996, 120). Gre za izrazito neposredno lobiranje, v katerem so predstavljeni zgolj interesi ene stranke. Kot nasprotje se pojavlja tako imenovano "lobiranje z javnopolitično dimenzijo" (Mills v Moloney 1996, 120), pri katerem interesne skupine in lobisti poistovetijo lastne interese z javnopolitičnimi.

3.1.3 Uspešno lobiranje na EU ravni

Pravila učinkovitega lobiranja v EU so naslednja (Fink Hafner 2007a, 57–61):

Pravočasnost: pomembno je, v kateri fazi javnopolitičnega procesa¹² interesna skupina prične z lobiranjem. Ključna je predvsem prva faza – oblikovanje dnevnega reda (*agenda-setting*), saj se takrat sprejema odločitev, ali naj se določena tematika sploh obravnava ali ne.

---

¹¹ Na tem mestu prihaja do zanimivega razhajanja med intervjuvanci glede na temo kosil; medtem ko določen uradnik meni, da so ta potrata časa in jih je bolje nadomestiti z osredotočenimi polurnimi delovnimi sestanki, drugi nima nič proti "kosilu v družbi lepih deklet v zameno za že znane ali lahko dostopne informacije" (v Moloney 1996, 162).

¹² Glej opombo 1.

Lobiranje je najučinkovitejše takrat, ko imajo uradniki v rokah "prazen papir", za dostop do pravih uradnikov v pravem trenutku pa je potrebno dolgoročno sodelovanje z uradniki. Zgodnje lobiranje je s praktičnega vidika tudi cenejše, saj zahteva le osebno komunikacijo in ne obširne kampanje (Zetter 2008, 3).

Zavest o kompleksnosti javnopolitičnega procesa (na EU ravni): pomembno je, da interesne skupine poznajo proceduralno pot oblikovanja vsake konkretne politike in s tem tudi potencialne institucionalne točke, kjer lahko lobirajo. Poleg institucionalne in proceduralne plati vsak konkretni javnopolitični proces določa tudi javnopolitična arena. Zaradi prepletanja nacionalnih in nads nacionalnih procesov odločanja morajo biti interesne skupine pozorne tudi na dogajanje v nacionalnih državah in vladah.

Pravi uradniki: lobiranje EU je praviloma lobiranje "od spodaj navzgor", zato izvedenci priporočajo začetek lobiranja na najnižji možni ravni. Tu se namreč oblikujejo priporočila in prvi osnutki evropskih politik. Pri tem je zelo dragoceno prijateljevanje s posamezniki med osebjem različnih delovnih teles, pomočniki različnih političnih skupin (v primeru Evropskega parlamenta) in nacionalnimi tehničnimi strokovnjaki, ki delajo za delovna telesa (v primeru Sveta).

Pravi lobisti: Širokopotezni lobisti pri evrokratih ustvarijo negativen vtis iskanja enostranske, egoistične koristi, ne glede na sredstva. Nasprotno pa so učinkovita postopoma ustvarjena razmerja osebnega zaupanja, v katerem lobisti uravnovešajo zastopanje "svojih" interesov in razumevanje dejstva, da v evropski javnopolitični areni niso edini igralci. Pomembni elementi v interakciji med lobistom in "tarčo" so tudi jezik (obvezno poznavanje več uradnih jezikov EU), nacionalnost ter osebnostne lastnosti lobista.

Pravi pristop: za uspešno lobiranje mora lobist upoštevati vrsto pravil. Prvo je *nikoli proti toku*; lobist ne sme nikoli ponujati rešitev, ki je v nasprotju s prevladujočim pristopom h konkretni politiki. Drugo je *učinkovit nastop*; lobist mora imeti natančno izdelano strategijo, vnaprej pripraviti vsebino pogovora, pri predstavitvi mora biti kratek, jase in jednat; pristop mora prilagoditi znanim značilnostim uradnika (nacionalnost, jezik, kulturne posebnosti); predlogi, ki jih ponudi lobist, morajo biti neposredno uporabni (konkretni predlogi, pisni); lobist mora biti pripravljen gledati na stvari z več zornih (interesnih) kotov; mora pustiti vtis kot zanesljiv vir informacij ter upoštevati domet lobiranja. Lobist mora z evropskimi uradniki vzpostaviti *kontinuirana prijateljstva* (vzajemno zaupanje), saj "instant" lobiranje v EU ne pride v poštev. Nazadnje se mora lobist zavedati, da je lobiranje *nikoli končan proces*, ki zahteva nenehno spremljanje in intervencije.

3.1.4 Institucionalne tarče lobiranja v EU

V vsakem demokratičnem sistemu po naravi potekajo interakcije med političnimi institucijami ter organizirano civilno družbo, zaradi česar je neizogiben nastanek omrežij, zgrajenih okoli oblikovanja in izvajanja javnih politik. Vendar pa ima vsak politični sistem svojevrstne značilnosti interakcije z organizirano civilno družbo. Gledano kot celota, je EU zaradi svoje večnivojske narave ter potreb po politični participaciji precej dostopna (Greenwood 2007, 5).

Temeljna značilnost EU kot prizorišča lobiranja je kompleksen preplet sub-nacionalnih, nacionalnih ter nadnacionalnih nivojev oblasti, ki ustvarja večnivojski ter večarenski odločevalski sistem z mnogimi vstopnimi točkami, v katerem poteka interakcija med številnimi akterji, ki se ne obnašajo vedno racionalno¹³ (Greenwood 2007, 23; Long in Lörinczi 2009, 169). Vstopne točke lahko v širšem pomenu razdelimo na dva sklopa: tako imenovani "nacionalni kanali" vpliva ter "bruseljski kanali". Nacionalni kanali predstavljajo "preizkušeno in preverjeno" polje za interese, ki imajo vzpostavljena uveljavljena javnopolitična omrežja ter razvite medsebojno odvisne odnose, ki jih lahko uporabijo za vpliv tako na nacionalni kot EU ravni. Zanašanje na "preverjene kanale", pomanjkanje sredstev ter nerazvita transnacionalna mreža povezav so poglobitni razlogi, zaradi katerih organizirani interesi ostanejo le pri uporabi nacionalnih kanalov. Medtem so bruseljski kanali za organizacijsko razvite, evropsko povezane organizirane interese z zadostnimi sredstvi postali stalna praksa (Greenwood 2007, 25–30).

3.1.4.1 Evropska komisija

Evropska komisija igra kot glavni predlagatelj poglobitno vlogo v evropskem zakonodajnem procesu. Pred uveljavitvijo Lizbonske pogodbe je bila Evropska komisija celo edini možni predlagatelj, po prvem decembru 2009 pa se lahko v posebnih primerih, predvidenih v Pogodbah, zakonodajni akti sprejemajo na pobudo skupine držav članic ali Evropskega parlamenta, na priporočilo Evropske centralne banke ali na zahtevo Sodišča ali Evropske investicijske banke (člen 289 PES).

Pravica do zakonodajne pobude Evropski komisiji prinaša tudi nalogo priprave osnutkov zakonodajnih predlogov. Priprava predlogov poteka v prvi fazi zakonodajnega procesa ter zahteva precejšnje količine tehničnih ter političnih informacij. Evropska komisija

---

¹³ Tsebelis takšno obnašanje akterjev v EU imenuje "ugnezdene igre" (*nested games*) (v Long in Lörinczi 2009, 169).

v osnovi deluje kot običajna birokracija, kakršno lahko zasledimo v državah članicah, z dvema izjemama. Prva je njena multikulturalna sestava, ki odraža raznolikost Evrope. Posledično je Komisija prizorišče različnih jezikov, običajev, vrednot in norm. Kot drugo je Evropska komisija "kadrovsko podhranjena", zaradi česar se pri pridobivanju informacij v veliki meri zanaša na zunanje vire. Zato bi bilo gledati na lobiranje pri Evropski komisiji kot na enosmerni proces zasebnega interesa napačno, saj tudi Komisija željno pričakuje interakcijo z lobisti, ki predstavljajo nepogrešljiv vir, ki ji pripomore k izpolnjevanju svoje institucionalne vloge (van Schendelen 2002, 62–63; Bouwen 2009, 20–22). Strateška odločitev za "zgodnje lobiranje" se nanaša na Evropsko komisijo kot oblikovalca dnevnega reda (*agenda-setter*) v zgodnjih fazah zakonodajnega postopka. Med lobisti je splošno znano, da je mnogo lažje vplivati na vsebino zakonodajnih predlogov, dokler v procesu iskanja alternativnih rešitev ne nastane nikakršen uraden dokument (Bouwen 2009, 20).

Evropska komisija je tudi zadolžena za nadzor nad prenosom (*transposition*) ter implementacijo zakonodaje EU v državah članicah. V kolikor v članicah pride do kršitev, Evropska komisija sproži postopek pred ECJ. Najpogosteje se sproženi postopki nanašajo na kršitve načel prostega trga, posrednega obdavčevanja, kmetijstva, okolja ter varstva potrošnikov. Na tovrstne nepravilnosti je Evropska komisija pogosto opozorjena preko interakcij z zasebnim interesom (Nugent v Bouwen 2009, 21). Tako posamezniki, organizacije in podjetja, ki so prepričani, da domnevno nezakonita dejanja tretje strani škodijo njihovim interesom, lobirajo pri Evropski komisiji za sprožitev postopkov pred ECJ (Bouwen 2009, 21). Pričakovan pa bi bil tudi proces v obratni smeri – prepričevanje interesnih skupin v regularnost njihovih dejanj ter odvratanje od postopkov pred ECJ.

Za razumevanje procesov lobiranja pri Evropski komisiji je potrebno Komisijo dojemati kot hierarhično in funkcionalno razdrobljeno organizacijo. Prav tako je potrebno pri Evropski komisiji upoštevati ključno vlogo odborov v procesih oblikovanja javnih politik (Bouwen 2009, 23). Evropska komisija je notranjeorganizacijsko sestavljena iz številnih generalnih direktorats (*Directorates-General* – DG), organiziranih po resornem načelu, medsektorsko organiziranih generalnih direktorats ter splošnih in notranjih služb. Večina komisarjev ima jurisdikcijo nad več kot le enim generalnim direktoratom, večina generalnih direktorats pa ima več komisarjev (van Schendelen 2002, 65). Vsak generalni direktorat vzdržuje redne stike z resorsko sorodno delovno skupino Sveta ministrov ter odbora v Evropskem parlamentu, poleg tega pa tudi z zasebnimi interesi iz resornega področja (Mazey in Richardson v Bouwen 2009, 23).

Tako kot večina državnih upravnih organizacij je tudi Evropska komisija hierarhično razslojena. Preden kolegij evropskih komisarjev dokončno potrdi določen predlog javne politike, mora ta skozi različne hierarhične stopnje. Kolegij komisarjev odloča o končni usodi predloga po tem, ko ga temeljito prouči kabinet resornega komisarja, vendar pa nižji uradniki opravijo večino pripravljalnega dela, saj so ti tisti, ki imajo vire in strokovno znanje, potrebno za oblikovanje javnih politik, medtem ko imajo višji uradniki v večini primerov bolj managersko vlogo (Nugent v Bouwen 2009, 25). Ključna oseba znotraj Komisije v procesu pripravljanja predlogov javnih politik je "skrbnik" (*chef de dossier*) – srednje rangiran uradnik, ki mu je zaupana odgovornost za pripravo osnutka predloga, ter njegov napredek po hierarhični lestvici Evropske komisije (Greenwood 2007, 32). Pomembna tarča lobistov je tudi neposredno nadrejeni skrbniku osnutka, torej vodja notranjeorganizacijske enote DG-ja, medtem ko skrbnikovi asistenti (nižji uradniki) po navadi predstavljajo vstopno točko za lobiste (*gatekeepers*) (van Schendelen 2002, 65, 95). Največ lobiranja tako poteka pri nižjih in srednjerangiranih uradnikih Evropske komisije, ki predstavljajo veliko večino javnih uslužbencev Komisije in so bolj dostopni kot visoki uradniki ali funkcionarji. Čeprav imajo najvišji uradniki, člani kabineta ter komisarji več diskrecijskih pravic kot nižji uradniki, je pri njih veliko težje uspešno lobiranje, saj se v večini primerov pozneje vključujejo v procese oblikovanja javnih politik. S pomikanjem po hierarhični lestvici Komisije se povečuje tudi stopnja uradnosti javnopolitičnih dokumentov, zaradi česar jih je vedno težje spreminjati (Bouwen 2009, 25-26). Uradniki so načeloma dostopni in odprti za nove informacije v procesu oblikovanja javne politike, vendar dajejo prednost organiziranim interesom, ki predstavljajo več držav članic (Zetter 2008, 317). Poleg uradnikov v resornem generalnem direktoratu pa mora biti lobist pozoren tudi na uradnike, ki zasedajo ekvivalentne položaje v generalnem direktoratu, ki je z vidika javne politike potencialno konflikten (npr. gospodarstvo in okolje) (van Schendelen 2002, 95).

Kadrovske primanjkljaje Evropska komisija rešuje na dva načina. Del nalog delegira nacionalnim vladam (nadzor nad implementacijo) ali za izvedbo najame (*outsourcing*) zasebna podjetja (izvedba raziskav). Drug način pa je okrepitev lastnih vrst (*insourcing*) z najemanjem začasnega osebja, napotenimi uradniki držav članic, strokovnjaki, ter predstavniki interesnih skupin. Slednje dve skupine so posebej dobrodošle pri sodelovanju v odborih (van Schendelen 2002, 66–67). Odbori, v katerih sodelujejo strokovnjaki in predstavniki interesov, zagotavljajo *input* legitimnost Evropske komisije. Medtem ko strokovne skupine ter posvetovalni odbori zadevajo fazo oblikovanja javne politike, komitološki odbori nadzirajo Komisijo pri zagotavljanju implementacije. Prva dva sta tako še

posebej zanimiva za interesne skupine, saj predstavljata prizorišče izmenjave informacij, preko katere ti posredujejo (nezavezujoča) mnenja in priporočila, hkrati pa "testirajo politični teren", na katerem poteka oblikovanje javne politike (Greenwood 2007, 34). Skrbnik osnutka ter vodja notranjeorganizacijske enote generalnega direktorata sta tudi osebi, ki koordinirata delovanje odborov (van Schendelen 2002, 65). Komitološki odbori (svetovalni, upravljalni, regulativni ali regulativni s pregledom) po drugi strani Evropski komisiji z izražanjem mnenja o osnutkih izvedbenih ukrepov (preden so ti sprejeti) pomagajo pri uresničevanju njenih izvedbenih pooblastil, ki jih ji je naložil Svet. Komitološkim odborom predseduje predstavnik Evropske komisije, sestavljajo pa jih predstavniki vseh držav članic (Evropska komisija). Slednje imenujejo nacionalne vlade, pogosto pa gre za predstavnike interesnih skupin, strokovnjake ali akademike.

Evropska komisija ni "pasiven" igralec v odnosu do zasebnih interesov, temveč skuša aktivno posegati v sistem interesnega predstavništva v EU. V ta namen ima Evropska komisija na voljo tri pomembne instrumente: a) finančne vire (neposredno selektivno financiranje interesnih skupin, ki teži k uravnovešanju moči), b) določanje neformalnih pravil (običaji, prakse, postopki pri interakciji) ter c) način vladovanja (*governance*) (posvetovalni odbori). Skozi te instrumente si Evropska komisija prizadeva pridobiti strokovno znanje, prav tako pa tudi legitimnost. Na ta način Komisija skuša povečati ali zmanjšati moč določene interesne skupine na posameznih javnopolitičnih področjih (Bouwen 2009, 26-30). Posledica tega je določena "privilegiranost" nekaterih organiziranih interesov, zaradi česar prihaja do tako imenovanega sekundarnega lobiranja, saj skušajo marginalizirane organizacije preko prvih vplivati na Evropsko komisijo (Lehman 2009, 49).

3.1.4.2 *Evropski parlament*

Zaradi institucionalnih sprememb v preteklih dvajsetih letih in večanja pristojnosti Evropskega parlamenta je le-ta postal za različne interese prav tako pomemben naslov, kot je to Evropska komisija. Evropski parlament je začel pridobivati pristojnosti z Enotnim evropskim aktom (1986), s katerim sta bila uvedena postopka sodelovanja in soglasja (poleg obstoječega posvetovalnega postopka). Pravo moč vpliva je pridobil z Maastrichtsko pogodbo (1993), ki je uvedla postopek soodločanja, Amsterdamska pogodba (1997) pa je ta postopek razširila na večino evropskih javnih politik (dve tretjini) ter v tem pogledu vlogo Evropskega parlamenta izenačila s Svetom EU. Lizbonska pogodba (v veljavi od prvega decembra 2009) je postopek soodločanja razširila na skoraj vse evropske javne politike (95 %) ter ga

preimenovala v redni zakonodajni postopek, medtem ko je ostale postopke poenotila v posebni zakonodajni postopek, ki se uporablja pri najbolj "delikatnih" vprašanjih.

Ko zakonodajni predlog Evropske komisije prispe v Evropski parlament, ga obravnava pristojno delovno telo oziroma resorni odbor. Odbor predloga ne obravnava plenarno, temveč med člani izbere poročevalca, ki je zadolžen za pripravo poročila o predlogu Komisije. Poročilo vsebuje predlog stališča, ki naj bi ga zavzel Evropski parlament do zakonodajnega predloga, po navadi pa tudi amandmaje k predlogu. Evropski parlament pride v središče pozornosti interesov, takoj ko je imenovan poročevalec pristojnega odbora, nekatere skupine pa se trudijo vplivati že na izbor le-tega, kar je zelo težko, saj je imenovanje odvisno od osebnostnih lastnosti posameznega kandidata, njegovega položaja v politični skupini, pogajanja med političnimi skupinami ter regionalnega ravnovesja (Lehman 2009, 52). Poročevalec je prestižna funkcija, ki po navadi pripade uglednim poslancem večjih političnih skupin (van Schendelen 2002, 70). Poleg poročevalca so ključni akterji pri oblikovanju mnenja parlamentarnega odbora njegov predsednik, poročevalci v senci ter sekretariat odbora. Poročevalec se pogosto zanaša tudi na lastno politično skupino, ki tudi lahko postane tarča lobiranja (Greenwood 2007, 36; Lehman 2009, 43). Potem ko odbor sprejme končno verzijo poročila, je predlog veliko težje amandmirati, saj se v naslednji fazi obravnava na plenarnem zasedanju, kjer je za sprejetje amandmajev potrebna velika podpora (Greenwood 2007, 37). Ko je poročilo obravnavano in sprejeto na plenarnem zasedanju, Evropski parlament zavzame stališče do predloga. Ta postopek se ponovi glede na število branj ter vrsto postopka (soodločanje/redni ali posvetovanje/posebni) (Lehman 2009, 44).

Poleg stalnih (resornih) odborov lahko poslanci Evropskega parlamenta ustanovijo tudi neformalne tematske skupine (*intergroups*), ki združujejo na prostovoljnih sestankih poslance s podobnimi interesi ali zanimanji, v njih pa lahko sodelujejo tudi pripadniki organiziranih interesov. Tematske skupine sicer nimajo formalnih pristojnosti, zaradi česar Evropska komisija do njih nima obveznosti, vendar ima v praksi precej posluha. Tako tematske skupine lahko vplivajo tudi na oblikovanje dnevnega reda EU (van Schendelen 2002, 70).

Lobisti, ki ciljajo na Evropski parlament, se morajo zavedati naslednjih zadev (Lehman 2009, 46): a) imenovanje poročevalca je zelo pomembno, vendar ga je praktično nemogoče napovedati "od zunaj"; b) delo parlamentarnega odbora vsebuje številne dejavnosti, zato je za ustrezno časovno usklajevanje pomembno razumeti pravila in postopke dela odbora (zgodnja izmenjava stališč, delovni dokumenti, osnutek poročila, mnenja ostalih odborov, urnik glasovanj); c) kasnejša pogajanja, še posebej znotraj spravnega odbora, postavljajo v

ospredje politične prioritete ter formalizirane interakcije v Svetu EU. Potencialnega "zaostanka" v tej fazi po navadi ni več mogoče nadoknaditi; d) branja (predvsem drugo in tretje) ter glasovanje na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta potekajo pod nadzorom političnih skupin. Zaradi rokov, ki jih nalagata drugo in tretje branje, je v tej fazi potrebno hitro in natančno lobiranje.

Na splošno so parlamenti zaradi svoje demokratične narave priljubljena tarča državljskih interesnih skupin, medtem ko se podjetja v tovrstnem odprtem okolju počutijo nekoliko neprijetno. To velja tudi za Evropski parlament, v katerem pa je vseeno opaziti vedno večjo prisotnost podjetniških lobijev (Greenwood 2007, 39). Na dostopnost in odprtost poslanca Evropskega parlamenta vplivajo osebno poznanstvo, narodnost ter politična usmerjenost lobista. Asistenti, sekretariati političnih skupin ter raziskovalne službe Evropskega parlamenta niso pomembne tarče, vendar vseeno lahko prispevajo pomembne informacije. Lobisti se raje odločajo za interakcijo z osebjem, ki je blizu poročevalcu ter sekretariatom parlamentarnega odbora. Med poslanci Evropskega parlamenta in lobisti je še vedno najbolj priljubljena tehnika interakcije "iz-oči-v-oči" (Lehman 2009, 52). Čeprav sodobna literatura priporoča (tudi) intenzivno (*high pressure*) lobiranje, nekateri poslanci Evropskega parlamenta neprestano pošiljanje pisem, telefonske klice ter nenapovedane obiske dojemajo kot neprimerne in se zavzemajo za bolj kvalitativne pristope lobistov (Lehman 2009, 55).

Poslanci Evropskega parlamenta so veliko bolj svobodni kot poslanci nacionalnih parlamentov, saj na njihovo glasovanje ne vpliva vladna večina. Zaradi tega je postal Evropski parlament prizorišče odločanja na podlagi razprave, ki odraža raznolikost Evrope, poslanci pa si lahko privoščijo zastopanje različnih interesov. Kljub odprtosti za interesne skupine pa Evropski parlament tako kot Evropska komisija v vlogi lobista vedno nastopa v prid nadaljnje evropeizacije (van Schendelen 2002, 71).

V primerjavi s hierarhično organiziranimi in vodenimi institucijami, kot so državna ministrstva, Stalno predstavništvo ali Evropska komisija, obstajajo pomembne razlike pri sodelovanju s heterogeno in multipolarno institucijo, kot je Evropski parlament. Slednji je institucija s številnimi veto potenciali ter priložnostmi za "trgovanje", hkrati pa središče evropske strankarske politike ter medijske pozornosti (Bouwen 2009; Coen v Lehman 2009, 40). Učinkovito interesno predstavništvo v Evropskem parlamentu zaradi tega zahteva široke koalicije, dobro mreženje ter netehnične pristope, pri čemer je potrebno imeti občutek za regionalne in lokalne politične prioritete (Lehman 2009, 40).

Pred obravnavo zakonodajnega predloga, ki ga je pripravila Evropska komisija, Evropski parlament pogosto zahteva, da le-ta poroča o posvetovalnih procesih, ki so potekali med nastankom predloga. Ker se poslanci Evropskega parlamenta včasih bojijo pristranskosti zakonodajnih predlogov, se zato odločijo za osebno srečanje bodisi z organizacijami, s katerimi se je posvetovala komisija, bodisi z njihovimi "nasprotniki", kar predstavlja najbolj eleganten dostop do Evropskega parlamenta (Lehman 2009, 48).

3.1.4.3 *Svet Evropske unije in Evropski svet*

Svet Evropske unije (v nadaljevanju: Svet) ter Evropski svet sta pomembna in močna akterja v EU. Čeprav zaradi podobnih nazivov pogosto prihaja do zmede, imata instituciji različni (čeprav povezani) odločevalski vlogi. Svet je (skupaj z Evropskim parlamentom) poglavitno zakonodajno telo EU, medtem ko Evropski svet sprejema strateške odločitve, preko katerih se oblikuje prihodnost EU. Kljub pomembnosti teh dveh institucij pa v literaturi redko najdemo dokaze ali nasvete o lobiranju pri Svetu ali Evropskem svetu. Razloga za to sta dva: v Svetu in Evropskem svetu je lobiranja manj ter poteka drugače kot pa pri Evropski komisiji ali Evropskem parlamentu (Hayes-Renshaw 2009, 70), poleg tega pa je (predvsem Evropski) svet prizorišče "visoke politike", kjer interesi civilne družbe niso v ospredju (Greenwood 2007, 27).

Svet je zasnovan kot medvladno telo, ki združuje ministre vlad držav članic, kjer imajo ti možnost zastopati in braniti nacionalne interese. Vendar so raziskave, orientirane na Svet, pokazale, da gre za kompleksno institucijo, v kateri lahko sočasno zasledimo tako elemente evropskega kot nacionalnega, tako medvladnega kot nadnacionalnega, tako čezsektorskega kot sektorskega. Svet nastopa tako v funkciji izvršilne kot zakonodajne veje oblasti ter predstavlja forum za pogajanja in sprejemanje odločitev (Hayes-Renshaw 2009, 71).

Evropski svet sestavljajo voditelji držav ali vlad držav članic, ki se sestanejo približno štirikrat na leto. Čeprav med akademiki vzbuja veliko zanimanja, Evropski svet ni pogosto predmet raziskovanja, saj je le-to precej oteženo v primeru političnega telesa, ki se sestaja za zaprtimi vrati in čigar zasedanja so nedokumentirana, udeleženci pa precej nedostopni (Tallberg v Hayes-Renshaw 2009, 72).

Svet in Evropski svet sta težje dostopna lobistom zaradi naslednjih razlogov (Hayes-Renshaw 2009, 73–78):

Netransparentnost: medtem ko Evropska komisija in Evropski parlament veljata za "odprti" instituciji, velja za Svet in Evropski svet ravno nasprotno. Obe instituciji skušata takšen položaj ohraniti, saj vidita delovanje za zaprtimi vrati kot ključno za nemoten potek pogajanj, ki vodijo v kompromise ter konsenz. Svet se je v zadnjem desetletju sicer nekoliko odprl in celo v nekaterih primerih omogoča prenose sej, vendar so se posledično procesi pogajanj in kupčevanja prenesli v neformalna okolja, kot so hodniki in restavracije.

Razdrobljenost in razslojenost: Svet ni enotno telo, temveč ima devet sestav, ki se jih udeležujejo resorni ministri držav članic. Ožje usmerjene interesne skupine ponavadi spremljajo le eno sestavo Sveta, vendar morajo pri tem upoštevati stališča vsaj sedemindvajsetih ministrov (včasih tudi več, saj so nekatere pristojnosti v državah članicah razdeljene med več ministrstev). Ministri nimajo ne časa ne strokovnega znanja, da bi se poglobljali v razpravo in pogajanja, zaradi česar večino dela delegirajo pripravljalnimi in delovnim telesom. To znatno poveča število vključenih akterjev in posledično zahteva veliko več sredstev s strani organiziranih interesov.

Manj stalnega osebja: z izjemo mednarodnih javnih uslužbencev, ki predstavljajo stalno osebje v Sekretariatu Sveta, je ostalo osebje Sveta zgolj začasno. Medtem ko lahko zaposleni v Evropski komisiji ter Evropskem parlamentu pričakujejo petletno "zasedbo" delovnega mesta, je Svet prizorišče nenehnih sprememb, ki jih povzročajo volitve v državah članicah ter spremembe znotraj vlad držav članic. Poleg tega člani Sveta niso nastanjeni v Bruslju, temveč so tam priložnostno in kratkotrajno, pogosto pa se niti ne udeležujejo celotnih zasedanj (van Schendelen 2002, 74). Zaradi tega imajo polno zaseden urnik in so na voljo zgolj neposredno vpletenim v delovanje Sveta. Uspešno lobiranje je odvisno od vzpostavljenega medsebojnega zaupanja, ki se gradi v daljšem časovnem obdobju. Glede na stalno spreminjanje osebja v Svetu je takšen odnos težko vzdrževati.

Neformalna pravila sprejemanja odločitev: čeprav Svet v skladu z evropsko primarno zakonodajo predstavlja forum za usklajevanja in pogajanja, je v praksi dnevni red Sveta razdeljen v kategorije A in B. Ministri dejansko razpravljajo zgolj o tematikah pod kategorijo B, medtem ko se o tematikah kategorije A usklajujejo, pogajajo in sprejemajo končne odločitve uradniki držav članic v okviru pripravljalnih teles. Slednje predloge zakonodaje ministri potrdijo brez razprave. Čeprav Svet glede na tematiko lahko o predlogu odloča z relativno večino, kvalificirano večino ali enoglasno, je v praksi večina odločitev sprejeta s konsenzom.

Različne vstopne točke: za razliko od Evropske komisije in Evropskega parlamenta, ki predstavljata "nacionalne evropske interese", člani Sveta zastopajo interese državljanov

matičnih držav članic. Da bi se člani Sveta lahko pogajali in trgovali med seboj (ter v nekaterih primerih z Evropskih parlamentom), mora vsak posamezen član vedeti, kakšno nacionalno stališče zastopa. Tako lahko gledamo na Svet kot dvonivojski meddržavni pogajalski sistem (Moravcsik v Beyers 2002, 586), kjer se interesi primarno oblikujejo na lokalni (državni) ravni, nacionalne vlade pa igrajo ključno vlogo pri njihovi agregaciji ter zastopanosti na ravni EU.

Lobisti lahko uporabljajo več strategij dostopanja do Sveta in Evropskega sveta (Hayes-Renshaw 2009, 79–84):

Svet in Evropski svet kot celota: ker so člani Sveta ter Evropskega sveta sočasno prisotni zgolj ob zasedanjih (ki so zaprta za javnost), je lobiranje Sveta kot kolektivnega telesa izjemno težko. To priložnosti imajo le v določenih primerih privilegirane interesne skupine. Tako na primer na predvečer zasedanja Sveta ministrov, pristojnih za okolje, predsedujoča država povabi člane Sveta ter predstavnike okoljskih nevladnih organizacij na skupno večerjo, kjer lahko razpravljajo o tematikah na dnevnem redu. Podobno proceduro pozna tudi Evropski svet, ki ob pomladnem srečanju (nekoč namenjeno Lizbonskemu procesu) organizira srečanje med predstavniki predsedujoče članice, dveh naslednjih predsedujočih, predsednika Evropske komisije ter predstavnikov socialnih partnerjev (delavci in delodajalci). Interesne skupine, ki nimajo privilegirane dostopa (vendar imajo dovolj sredstev), se pogosto poslužujejo demonstracij v času zasedanja Sveta ali Evropskega sveta. Vpliv na člane Sveta preko takšne strategije je vprašljiv, zato demonstracije nastopajo bolj v funkciji odnosov z javnostjo oziroma gre za *grass-roots* lobiranje.

Nacionalne vlade: najboljša pot lobistov do Sveta je skozi nacionalne vlade (Burrell v Zetter 2008, 305). Najpomembnejši akterji v Svetu so nacionalni uradniki, člani pripravljalnih ter delovnih odborov (van Schendelen 2002, 96). Nacionalne interesne skupine, posebej v primeru, ko gre za posledice v nacionalnem okolju, skušajo vplivati na uradnike ter celo ministre in jih prepričati, da v Svetu zastopajo njihove interese. V primeru, ko je za sprejem odločitve v Svetu potrebna kvalificirana večina, so v prednosti tisti organizirani interesi, ki so del evropskih federacij, saj takrat lobiranje poteka sočasno na več članov Sveta.

Posredno lobiranje: član Sveta, ki zastopa nacionalne interese (oziroma interese nacionalnih interesnih skupin), ne nastopa zgolj kot pogajalec ali kupčevalec, temveč lahko deluje tudi kot posredni lobist. Takšno lobiranje lahko poteka neformalno na hodnikih ali med kosilom, lahko pa tudi bolj formalno v obliki telefonskih pogovorov ali dogovorjenih sestankov. Po navadi poteka po načelu *quid pro quo* in je del kupčevanja med posameznimi državami.

Sekretariat Sveta: sekretariat služi kot podporno telo Svetu, usklajuje delo pripravljalnih teles ter pripravlja poročila in zapisnike. Uradniki, zaposleni v Sekretariatu, so le redko vključeni v pripravo amandmajev, vendar ker je osebje Sekretariata edino stalno osebje v Svetu, le-to poseduje institucionalni spomin in predstavlja potencialni vir uporabnih informacij. Največja prednost uradnikov v Sekretariatu je njihova odgovornost za izvajanje administrativnih zadev, kar je v praksi evfemizem za različne politične manevre (van Schendelen 2002, 96). Generalni sekretariat Sveta ima tako možnost, da pospeši ali upočasni določene postopke, s čimer vpliva na oblikovanje dnevnega reda.

Predsedstvo: država članica, ki predseduje Svetu, ima precej vpliva na oblikovanje dnevnega reda Sveta (Zetter 2008, 302). V veliki meri je ta že vnaprej določen, vendar se vsaka predsedujoča članica osredotoči na eno ali dve prioritetni temi, ki sta deležni posebne pozornosti. "Sočutno" predsedstvo je tako dobro orodje bodisi za uvrstitev določene teme na dnevni red Sveta bodisi za njen umik. Takšno lobiranje mora biti časovno dobro usklajeno, saj kljub temu da predsedovanje traja šest mesecev, se priprave nanj začnejo dve leti prej.

Pripravljalna telesa: kot smo že omenili, je večina odločanja v Svetu delegirana. Proces se začne v delovnih telesih (približno 300), v katerih delujejo uradniki držav članic in jih lahko primerjamo z delovanjem odborov pri Evropski komisiji (van Schendelen 2002, 75). Delovno telo doseže soglasje na čim večjem številu vprašanj, preostale sporne točke pa posreduje višjemu pripravljalnemu telesu, ki je po navadi Odbor stalnih predstavnikov (COREPER) (na nekaterih področjih, kot so kmetijstvo, pravosodje, notranje zadeve ter skupna zunanja in varnostna politika, delujejo specializirana pripravljalna telesa). Višje pripravljarno telo skuša doseči konsenz glede preostalih vprašanj ter posreduje predlog Svetu bodisi v nadaljnjo razpravo (kategorija B) bodisi v sprejetje (kategorija A). Največ dela je opravljenega v delovnih telesih, zaradi česar je to glavna vstopna točka lobistov. Predlogi, ki so posredovani višjemu pripravljalnemu telesu in Svetu, so v veliki večini vprašanj že usklajeni in jih je zaradi tega veliko težje spreminjati. Zaželeni sogovorniki lobistov so tudi stalni predstavniki v COREPER-ju, ki delujejo kot neke vrste lobisti posamezne države članice, zaradi česar predstavljajo pomemben vir informacij o stališčih ostalih stalnih predstavnikov do določene tematike. Zaradi poznavanja "evropske klime" pa imajo tudi pomembno besedo pri oblikovanju stališč lastne države.

3.1.4.4 Sodišče Evropskih skupnosti

Sodišče Evropskih skupnosti je pogosto pomemben odločevalec v EU. Odločitve sodišča ne samo da so obvezujoče za stranke v postopku, temveč s postavljanjem predsedanov odločitve sodišče postanejo del prava EU (van Schendelen 2002, 78). Literatura o lobiranju priznava velik potencial lobiranju sodne veje oblasti, vendar se ta primarno nanaša na politični sistem Združenih držav Amerike ter Vrhovno sodišče. Položaj interesnih skupin v odnosu do najvišjega sodišča v EU je zaradi prepletajočih se elementov medvladnega sodelovanja (*intergovernmentalism*) ter supranacionalizma precej drugačen.

V primeru interesnih skupin vpliv na ECJ preko *amicus curiae* (kot je to praksa v ZDA) ne pride v poštev, saj je ta institut omogočen le državam članicam ter institucijam EU (McCown 2009, 92). Lobiranje v procesu imenovanja sodnikov ECJ pa zna biti precej neučinkovito, saj vsaka država članica predlaga enega sodnika, imenujejo pa jih na podlagi soglasja med vladami držav članic, kar pomeni, da mora biti "kandidat organiziranega interesa" sprejemljiv za dve različni skupini odločevalcev. Tudi če organiziranemu interesu uspe imenovanje preferiranega sodnika v ECJ, ni rečeno, da bo ta imel vpliv na odločitve Sodišča, ki se tičejo organiziranega interesa, saj Sodišče zaseda v senatih, ki jih sestavljajo trije ali pet članov (redko več) od sedemindvajsetih.

Lobiranje v smislu vplivanja na odločitve sodišča tako v primeru ECJ skoraj ni mogoče. Organiziranim interesom ostaja na voljo zgolj mehanizem pravednosti, s katerim lahko izpodbijajo skladnost zakonodaje ali postopkov (tako zasebnih kot državnih akterjev) s pravom EU.

3.2 FIFA KOT INTERESNA SKUPINA

3.2.1 Od zgoraj navzdol

FIFA kot interesno skupino lahko obravnavamo na dva načina: "od zgoraj navzdol" (*top-down*) ali "od spodaj navzgor" (*bottom-up*). S pristopom od zgoraj navzdol obravnavamo FIFA kot vrh svetovne nogometne upravljaljske piramide ter posledično sklepamo deduktivno: interesi FIFE so tudi interesi njenih sestavnih delov (nacionalnih nogometnih zvez in nogometnih klubov). Pravno gledano je FIFA mednarodna nevladna organizacija s sedežem v Švici (Ženeva), ustanovljena na podlagi 60. člena švicarskega Civilnega zakonika (Holt 2009, 15). Omenjeni člen določa, da združenja, ki imajo politični, verski, znanstveni, umetniški, humanitarni, družbeni ali kakršen koli drugačen namen, ki ni gospodarski,

pridobijo status pravne osebe takoj, ko predložijo statut, ki vsebuje namen, sredstva ter organizacijo društva (*society*) (Wyler in Wyler 1987).

V skladu s statutom FIFE so cilji organizacije (2. člen): a) nenehen napredek nogometne igre ter njena globalna promocija v luči njenih združevalnih, izobraževalnih, kulturnih in humanitarnih vrednot, posebej preko mladine in razvojnih programov; b) organizacija lastnih mednarodnih tekmovanj; c) priprava predpisov in pravil ter zagotavljanje njihove implementacije; d) nadzor nad nogometno igro ter preprečevanje kršitev Statuta, predpisov in odločitev FIFE ali pravil igre; e) preprečiti dejanja, ki lahko ogrozijo integriteto tekem ali tekmovanj ali vodijo k zlorabi nogometne igre (FIFA 2008b).

Glede na pravno podlago delovanja FIFE jo lahko (upoštevajoč klasifikacijo iz Preglednice 1) brez dvoma uvrstimo med nevladne interese, natančneje med družbene interese. Čeprav švicarska zakonodaja, na podlagi katere deluje FIFA, dopušča tudi gospodarsko dejavnost društev (61. člen), ta ne sme biti poglobljena dejavnost, temveč jo lahko društvo opravlja kot stransko dejavnost za dosego primarnih ciljev (Wyler in Wyler 1987). FIFA tako deluje kot neprofitna organizacija, zaradi česar je ne moremo uvrstiti v kategorijo ekonomskih interesov. Kljub temu pa gospodarskega elementa pri organizaciji, ki je imela leta 2009 prihodek v višini dobre milijarde ameriških dolarjev¹⁴ (dve tretjini pridobljeni na podlagi trženja televizijskih prenosov, slaba tretjina pa od oglaševalcev (Fylan, 2010)), ne moremo zanemariti. Upoštevajoč tudi ta element, lahko FIFO opredelimo kot nevladno organizacijo, ki pa je tudi zainteresirana za gospodarsko dejavnost (BINGO).

3.2.2 Od spodaj navzgor

Ker FIFA ni klasično društvo, ki bi povezovalo posameznike, temveč gre za zvezo pravnih oseb (nogometnih zvez), pristop od zgoraj navzdol ni najbolj primeren, saj ne obravnava razloge povezovanja (interese) posameznikov. Bolj uporaben je induktiven pristop od spodaj navzdol, ki pa je veliko bolj kompleksen. Matične celice FIFE, nogometni klubi, niso homogene strukture, zaradi česar se razlikujejo tudi njihovi interesi.

Pravna oblika nogometnih klubov se ne razlikuje samo po državah, temveč nogometnih klubov zavzemajo več različnih pravnih oblik znotraj posamezne države. Po podatkih raziskave, ki jo je opravila UEFA (ta zajema več kot 700 nogometnih klubov iz najvišjega ranga tekmovanja v 53 državah članicah UEFA), je najpogostejša pravna oblika nogometnih klubov v Evropi združenje oziroma društvo. Takšno pravno obliko ima 42 %

---

¹⁴ Prihodki za leto 2010 bodo bistveno višji, saj je to leto svetovnega prvenstva v nogometu.

vseh analiziranih nogometnih klubov, sledijo pa jim različne oblike gospodarskih družb (38 %) ter posebni športni gospodarski subjekti (13 %). Štirje odstotki nogometnih klubov imajo pravni status delniške družbe, trije odstotki pa so v državni lasti (UEFA 2009, 21).

Pri podatkih UEFE je potrebno opozoriti, da se pravni statusi nogometnih klubov precej razlikujejo glede na geografsko lego države oziroma njeno zgodovino.¹⁵ Vsi nogometni klubi imajo svoje temelje v združevanju posameznikov, skozi zgodovino pa so se pravne oblike klubov spreminjale, v Angliji denimo v gospodarske družbe, v Sovjetski zvezi pa so klubi prešli v državno last. V zadnjih desetletjih je tudi kontinentalno (predvsem Zahodno) Evropo zajel val preoblikovanj nogometnih klubov.

Kot smo že omenili, so se v gospodarske družbe prvi preoblikovali angleški klubi, in sicer ob koncu devetnajstega stoletja. V začetku so se angleški nogometni klubi preoblikovali v gospodarske subjekte, podobne družbi z omejeno odgovornostjo (*private limited company*), v zadnjih desetletjih pa se zaradi želje po večjih investicijah vedno več klubov preoblikuje v delniške družbe (*public limited company*). V drugi polovici dvajsetega stoletja so se procesi preoblikovanja začeli tudi v ostalih evropskih državah. V Italiji so se nogometni klubi preoblikovali v gospodarske družbe v šestdesetih letih dvajsetega stoletja, v Španiji pa se je ta proces začel leta 1991, ko je zakonodaja določila, da se morajo profesionalni nogometni klubi z izgubo preoblikovati v družbe z omejeno odgovornostjo. Posledično so se preoblikovali vsi španski nogometni prvoligaški klubi z izjemo štirih, med katerimi sta tudi največja Real Madrid in Barcelona, ki sta ohranila pravni status društva (Holt 2009, 28).

Pravni status neprofitnih društev so dolgo ohranili tudi nemški nogometni klubi, ki so dobili pravico preoblikovanja leta 1998, pod pogojem, da večinski delež ostane v lasti društva oziroma njegovih članov (Holt 2009, 28; Duffelen 2010). Med nemškimi nogometnimi klubi tako lahko zasledimo klasična društva (e.V.), delniške družbe (AG), družbe z omejeno odgovornostjo (GmbH) ter različne hibridne oblike (UEFA 2009, 21).

Francoski Zakon o športu je leta 1984 uvedel določilo, po katerem so bili profesionalni nogometni klubi dolžni ustanoviti podjetje, ki upravlja s tržnimi zadevami kluba. Večina francoskih nogometnih klubov ima danes status "profesionalnega športnega podjetja z omejeno odgovornostjo" (SASP), ki je bil uveden leta 2001. Takšna podjetja ne morejo kotirati na borzi, vendar lahko izplačujejo dividende. V nasprotju z nemškim modelom večinski lastniški delež ne mora ostati v rokah izvirnega društva, vendar je delno lastništvo le-tega pogoj za registracijo in nastopanje v nogometnih tekmovanjih (Holt 2009, 28).

---

¹⁵ Poleg tega je potrebno tudi opozoriti, da vsi klubi, zajeti v analizo, niso profesionalni, saj članice UEFE, kot so denimo Andora, San Marino in Ferski otoki, nimajo profesionalnega klubskega nogometa.

Nogometni klubi kot gospodarske družbe so torej izrazita značilnost petih najmočnejših evropskih lig, nikakor pa niso posebnost. Takšne ureditve prevzemajo tudi nogometni klubi na Škotskem, Portugalskem, Nizozemskem, ... trend pa se počasi širi tudi na postsocialistične države (denimo na Madžarsko in Hrvaško). S preoblikovanji v gospodarske družbe naj bi nogometni klubi pridobili predvsem večjo komercialno in finančno fleksibilnost, potrebno za ohranjanje stika s konkurenco.

Preoblikovanje nogometnih klubov iz društev v gospodarske družbe je spremenilo tudi njihov namen (*raison d'être*) oziroma interese (Walsh v Holt 2009, 29). Edini namen nogometnih klubov je bil dolgo časa športni uspeh, pri čemer so se trudili ohraniti solventnost društva. Nogometni klubi, strukturirani kot gospodarske družbe, imajo na drugi strani zakonsko obvezo ustvarjanja dobička za svoje lastnike (družbenike/delničarje), s čimer pred čisti športni interes postavljajo gospodarskega.

Iz pristopa od spodaj navzgor je torej mnogo težje določiti, kateri interesi se povezujejo v FIFO. Ta ima sicer natančno določene lastne cilje, vendar pri tem nikakor ne moremo zanemariti ciljev in interesov njenih konstitutivnih elementov. Glavni organ FIFE je njena Skupščina, v kateri sedijo predstavniki nacionalnih nogometnih zvez. Te so sestavljene iz regionalnih nogometnih zvez, v katere se povezujejo nogometni klubi. Nogometni klubi so lahko amaterski ali profesionalni, lahko so združenje državljanov ali podjetje. V FIFI tako lahko zasledimo naslednje interese: a) državljanske skupine (nogometni klubi kot društva, amaterski igralci nogometa, člani nogometnih združenj – podporniki), b) podjetja (nogometni klubi kot gospodarske družbe), c) sindikate oziroma poklicna združenja (profesionalni igralci nogometa), d) delodajalce (lastniki nogometnih klubov) ter v nekaterih primerih celo e) gospodarska združenja¹⁶.

FIFO kot interesno skupino tako tvorijo številni interesi, med katerimi so (glede na število amaterskih igralcev nogometa ter podpornikov) sicer najštevilčnejše državljanske skupine, vendar imajo največjo moč gospodarski interesi. To je posebej značilno za Evropo, še bolj pa za EU, na katero se trenutno osredotočamo.

Zaradi takšne raznolikosti bi FIFO do neke mere lahko primerjali z gibanjem, ki pod krovno organizacijo združuje širok spekter posameznikov in organizacij, ki se lahko ne strinjajo glede določenih tematik ali taktik delovanja, vendar člane združuje in poenoti želja

---

¹⁶ Nogometne zveze, katerih klubi so gospodarske družbe, v praksi funkcionirajo kot panožno združenje.

za doseg skupnega cilja¹⁷ (Watts 2007, 8). Poleg skupnega cilja (promocija in razvoj nogometa) pa imajo interesne skupine, ki sestavljajo gibanje, tudi lastne cilje.

3.3 FIFA KOT (U)PRAVNI SISTEM

Kot smo že omenili, imajo vsi nogometni klubi korenine v procesu združevanja posameznikov. Čeprav so se nogometni klubi skozi zgodovino preoblikovali, so se temelji povezovanja ohranili, na njihovi osnovi pa je nastala tudi FIFA, ki na interesnem povezovanju temelji še danes. Nogometna združenja so na različnih hierarhičnih ravneh prevzela upravljanje z nogometom, sicer ločeno od države, vendar je ta za njihovo delovanje pogosto izkazala (javni) interes.

Gre za pojav, ki ga Pirnat (1999, 449) poimenuje nedržavna oblika upravljanja. Takšne oblike upravljanja zajemajo pravno precej različne organizacije (zbornice, javne zavode, javne sklade in javne ustanove), med njimi tudi društva in podobne oblike združevanja, ki imajo pogosto tudi določene upravne funkcije. Za takšne organizacije je značilno, da opravljajo tudi druge funkcije in dejavnosti, funkcija upravljanja pa je bolj ali manj vzporedna ali akcesorna (Pirnat 1999, 450).

Takšne organizacije Pusić poimenuje asociativni upravni sistemi, ki se od drugih (regulativnih in produktivnih oziroma teritorialnih in funkcionalnih) upravnih sistemov razlikujejo po tem, da je primaren cilj članov uresničevanje lastnih interesov. Motivacijo za medsebojno povezovanje posameznikov predstavlja predpostavka, da bodo lastne interese lažje ustvarili v asociaciji kot pa individualno. Člane asociacije tako družijo skupni interes (Pusić 1985, 305). Ne glede na to, da je primarni interes članov v asociacijah egoističen, v nekaterih le-ta sovpada z javnim interesom. Asociacije, kjer zasebni interes članov v večji meri sovpada z javnim interesom, Pusić poimenuje družbene organizacije, tam, kjer je javni interes manjši, vendar vsaj tolikšen, da družba asociacijo tolerira, pa združenja državljanov (Pusić 1985, 332).

Primere prenosa javnih funkcij (dejavnosti, za katere naj bi bila v osnovi zadolžena država) na zasebne entitete prepozna tudi Akech (2008, 2), vendar v njih (za razliko od Pusića) ne vidi zgodovinskih vzrokov, temveč jih pripiše prenosu moči iz javnih na zasebne entitete kot posledico procesa globalizacije in privatizacije. Akech (2008, 3) opozarja tudi na

---

¹⁷ FIFA sicer ne izpolnjuje enega od ključnih kriterijev gibanja – slabša organiziranost, saj gre za izredno hierarhično strukturo, katere demokratično delovanje temelji na švicarski zakonodaji.

primere, ko zasebne entitete niso dejanski nosilci javnih funkcij, vendar imajo kljub temu veliko moč vpliva na življenje in svoboščine posameznika.

Primer takšnih zasebnih entitet so mednarodne športne organizacije, ki avtonomno in neodvisno od nacionalnih vlad upravljajo s specifičnim področjem, v našem primeru nogometom. FIFA kot mednarodna organizacija ni vezana na posamezno državo, zaradi česar tudi ne more prevzemati javnih funkcij in torej sodi v drugo skupino zasebnih entitet, ki jih opredeli Akech. Nekoliko drugače pa je z njenimi članicami (nacionalnimi nogometnimi zvezami) ter njihovimi elementi (nogometnimi klubi). V Sloveniji denimo Zakon o športu (Ur. l. RS 22/1998) priznava športu javni interes, ki ga uresničujejo Olimpijski komite Slovenije, zveze športnih društev, ki jih ustanovijo društva za posamezne športne panoge (npr. Nogometna zveza Slovenije), in druge asociacije v športu (7. člen). Zakon tudi določa, da so primarni izvajalci Nacionalnega programa športa športna društva ter nacionalne panožne športne zveze (8. člen), s čimer zakonodajalec prenaša izvajanje javnih nalog na zasebno entiteto.

Glede na to, da imajo mednarodne športne organizacije, kot je FIFA, velik vpliv na življenje posameznikov, se pojavlja vprašanje, do katere mere je njihovo delovanje neodvisno od nacionalne ali mednarodne zakonodaje oziroma kdaj lahko nacionalna sodišča posegajo v odločitve mednarodnih športnih organizacij. Nesporno je, da imajo nacionalni organi pravico do nadzora nad zakonitostjo delovanja združenja, v primerih, kjer je nogometno združenje priznan nosilec javnega interesa, pa tudi do nadzora nad uresničevanjem le-tega. Vendar kot smo že omenili, je javni interes vezan na državo, medtem ko je FIFA mednarodna organizacija. Odprto ostaja torej vprašanje, kdaj lahko nacionalna sodišča posegajo v odločitve FIFE, ko te zadevajo nogomet kot športno igro.

Da bi lažje odgovorili na to vprašanje, je Foster (2003, 4) predlagal zanimiv analitični okvir, v katerem je pravila, ki se uporabljajo v športu, razdelil v štiri kategorije. V prvi so "tehnična pravila" ter "pravila igre", ki predstavljajo jedro športa in se jih ne more izpodbijati (tako ni možno izpodbijati (čeprav očitno neupravičeno) dosojene enajstmetrovke). Sodišča naj se načeloma ne bi vmešavala v pravila igre. Izjeme, ki jih določi Foster, so primeri, ko so pravila arbitrarna, nezakonita, kršijo družbene norme ali splošna načela prava (Foster 2003, 5).

V drugo kategorijo Foster uvrsti "etična načela športa", ki se ukvarjajo s tematiko poštenosti, tako na igrišču kot zunaj njega, z drugimi besedami, gre za "športni duh". Sem sodijo področja dopinga, športnih stav, *fair play*, ... Tako kot za pravila igre tudi za etična načela Foster meni, da bi morala biti zunaj jurisdikcije nacionalnih sodišč, saj "vprašanje

športnega duha" najbolj razumejo športne organizacije. Kljub temu pa dopušča intervencijo nacionalnih sodišč v primeru, če "arbitrarne ali neracionalne odločitve" mednarodnih športnih federacij povzročijo ekonomsko škodo (Foster v Akech 2008, 64).

Nadzor nad pravili igre prve in druge kategorije smo ponazorili v Preglednici 3, pri tem pa smo kot izhodišče uporabili slovenske nogometne klube. Nogometna združenja imajo na vseh ravneh vzpostavljene institucije nadzora, medtem ko sodni nadzor nad njihovimi odločitvami opravlja Mednarodno športno razsodišče (*Court of Arbitration for Sport – CAS*) s sedežem v Lozani. CAS je leta 1984 ustanovil Mednarodni olimpijski komite z namenom razsojanja o sporih na področju športa, v devetdesetih letih pa se je ta finančno in organizacijsko povsem oddaljil od Mednarodnega olimpijskega komiteja in postal popolnoma avtonomno telo. CAS razsoja na podlagi prava, ki ga izbereta stranki v postopku, v nasprotnem primeru se uporablja švicarsko pravo. Če gre za pritožbo, CAS razsoja na podlagi pravil organizacije, ki je v postopku, nato pa prava države, v kateri ima organizacija sedež. Odločitev CAS je dokončna in pravno zavezujoča, pritožba na švicarsko vrhovno sodišče je možna samo v redkih primerih (napaka v postopku, ipd.) (Court of Arbitration for Sport).

Preglednica 3.2: Nadzor nad pravili prve in druge kategorije

RAVEN ASOCI- ACIJE	INSTANČNI NADZOR				SODNI NADZOR
	UPRAVNI ORGANI		PREKRŠKOVNI ORGANI		
	1. stopnja	2. stopnja	1. stopnja	2. stopnja	
NK	/	/	Disciplinska komisija ali Disciplinsko sodišče	Skupščina ali Zbor	CAS
MNZ	Tekmovalna komisija	Komisija za pritožbe	Disciplinska komisija ali Disciplinski sodnik	Komisija za pritožbe	CAS
NZS	Vodja tekmovanj; Registracijska komisija; Komisija za status igralcev; Komisija za licenciranje klubov	Komisija za pritožbe; Komisija za pritožbe licenciranja klubov	Disciplinski sodnik	Komisija za pritožbe	CAS
UEFA	Odbor za licenciranje klubov; Odbor za varnost na stadionih; Odbor za status igralcev, prestopne ter agente	Pritožbeni organ UEFA	Disciplinski inšpektorji UEFA; Nadzorni in disciplinski organ UEFA	Pritožbeni organ UEFA	CAS
FIFA	Odbor za status igralcev	Zbornica za reševanje sporov	Disciplinski odbor; Etični odbor	Pritožbeni odbor	CAS

Vir: FIFA 2008b, UEFA 2010b, NZS 2009, MNZL 2009, NK Bitnje 2007.

Tretjo kategorijo pravil predstavlja "mednarodno športno pravo". Foster ga vidi kot univerzalna načela mednarodnega prava (nedvoumna pravila, pravica do nepristranskega sojenja, pravičnega zaslišanja in postopkov, ...), ki jih morajo upoštevati mednarodne športne organizacije pri delovanju svojih sodnih institucij. Vloga nacionalnih sodišč naj bi bila tukaj pomembna, saj morajo ta zagotoviti nadzor nad dejansko implementacijo teh načel (Foster v Akech 2008, 65).

Zadnjo kategorijo predstavlja globalno športno pravo oziroma *lex sportiva*, ki ga Foster (2003, 2) opredeli kot transnacionalni avtonomni pravni sistem, ki ga vzpostavijo zasebne globalne institucije, ki upravljajo z mednarodnim športom. Za *lex sportiva* je značilno, da gre za pogodbeni red, čigar obveze izhajajo iz sporazumov¹⁸ o podrejanju avtoriteti in jurisdikciji mednarodne športne federacije in ki ni podvržen nacionalnim pravnim sistemom. Takšen sistem predstavlja *sui generis* sklop načel, ki izhajajo iz mednarodnih pravnih norm, vendar gre za ločen, avtonomen pravni sistem. Iz tega izhaja, da nacionalna sodišča ali vlade ne morejo vplivati na upravljanje/vodenje/vladanje mednarodnih športnih federacij.

Foster torej izpostavi zanimiv koncept *lex sportiva*, po katerem globalne športne organizacije ne bi bile (v primeru upoštevanja splošnih pravnih norm) odgovorne nobenemu nacionalnemu sodišču. V skladu s tem konceptom tudi FIFA ne bi odgovarjala ne nacionalnim sodiščem ne ECJ, vendar Houlihan (v Foster 2003, 3) poda bistveno razliko med mednarodnim športnim pravom ter globalnim športnim pravom. Mednarodni šport je, tako kot mednarodno pravo, utemeljen na nacionalnih državah. Pogosto je financiran s strani države in je podvržen državnim zakonodajnim okvirjem. Na drugi strani je globalni šport indiferenten do nacionalnosti oziroma njegove korenine niso v nacionalni državi. Gre za športe brez države, kot sta profesionalno kolesarstvo ali Formula 1, kjer imajo moštva nazive po sponzorjih. Globalni šport tako uniformira vzorce športa, zmanjšuje nacionalni vpliv ter lokalno raznolikost.

Na podlagi te opredelitve bi lahko torej rekli, da FIFA ne izpolnjuje pogojev za ustvarjanje *lex sportiva*; čeprav se profesionalni nogometni klubi (še posebej tisti, ki imajo status gospodarske družbe) približujejo globalnim v smislu globalne mreže podpornikov ter globalnih sponzorjev, ti v svoji osnovi ostajajo še vedno izrazito lokalni,¹⁹ tekmujejo pa v

---

¹⁸ *Lex sportiva* naj bi temeljila na fiktivni pogodbi med posameznim športnikom in mednarodno športno organizacijo (Foster 2003, 15).

¹⁹ Čeprav je glavni sponzor londonskega nogometnega kluba Arsenal letalski prevoznik iz Združenih arabskih emiratov, klub ni spremenil svojega sedeža ali imena, kot je to praksa v globalnih športih, ki jih opredeli Houlihan.

državnem (in ne globalnem) prvenstvu. V primeru reprezentančnega nogometa je položaj še manj sporen, saj gre dejansko za tekmovanje med državami.

Po drugi strani Foster tudi priznava, da kljub temu da gre v primeru mednarodnih športnih organizacij za samoupravni sistem, lahko v izjemnih primerih nacionalno sodišče poseže tudi v sama pravila igre, v kolikor ta kršijo družbene norme. Glede na to, da je prosti pretok delovne sile eden od temeljev evropskega povezovanja, lahko trdimo, da bi pravilo 6+5 kmalu prišlo pod drobnogled sodnikov ECJ.

3.4 LEGISLATIVNA ZGODOVINA

3.4.1 Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti

Ustanovne države članice Evropske gospodarske skupnosti (EGS) so v drugem členu Pogodbe o ustanovitvi EGS (1957) zapisale, da je naloga Skupnosti, da z vzpostavitvijo skupnega trga in postopnim približevanjem ekonomskih politik držav članic v vsej Skupnosti spodbuja skladen razvoj gospodarskih dejavnosti, stalno in uravnoteženo gospodarsko rast, povečano stabilnost, pospešeno višanje življenjske ravni in tesnejše odnose med državami, ki jih združuje.

V sedmem členu Pogodba navaja, da je na področjih, kjer se ta pogodba uporablja, prepovedana vsakršna diskriminacija glede na državljanstvo. To načelo Pogodba specifično aplicira v 48. členu, ki določa, da mora biti v Skupnosti zagotovljeno prosto gibanje delavcev. To pomeni odpravo vsakršne diskriminacije na podlagi državljanstva delavcev držav članic v zvezi z zaposlitvijo, plačilom in drugimi delovnimi in zaposlitvenimi pogoji. Isto načelo zagovarjata tudi člena 59 in 60, ki določata prosti pretok storitev. Na podlagi teh členov ima vsak državljan države članice EGS pravico do izvajanja ekonomskih aktivnosti, pod enakimi pogoji v vsaki državi članici EGS kot njeni državljani, bodisi v delovnem razmerju bodisi kot samozaposlen; prav tako lahko pod istimi pogoji opravlja storitve.

3.4.2 Primer Walrave in Koch

ECJ je v nekaterih znanih primerih razsodilo, da se načelo prostega pretoka delovne sile ter storitev nanaša tudi na področje športa. Ena izmed prvih tovrstnih rozsodb je bil primer "Walrave in Koch", kjer sta nizozemska motociklista leta 1974 tožila Mednarodno kolesarsko zvezo, Nizozemsko kolesarsko zvezo in Špansko kolesarsko zvezo. Predpisi omenjenih institucij so določali, da mora biti "narekovalec ritma" (*pacemaker*) iste

nacionalnosti kot kolesar, ki vozi v njegovem zavetrju (*stayer*). Motociklista sta se sklicevala na 7., 48. ter 59. člen Pogodbe o ustanovitvi EGS.

Odločitev sodišča je bila zgodovinska, saj je razsodilo, da so predpisi v športu podrejeni pravu Skupnosti pod pogojem, da šport predstavlja ekonomsko aktivnost v skladu z drugim členom Pogodbe. Med drugim je Sodišče tudi razsodilo, da se prepoved takšne diskriminacije ne nanaša zgolj na javno oblast, temveč na vsa pravila, ki kolektivno regulirajo zaposlovanje ali izvajanje storitev. Sodišče je tudi razsodilo, da členi 7, 48 in 59 ne vplivajo na sestavo športnih ekip, posebej nacionalnih, katerih namen je izključno športne narave in ne ekonomska dejavnost (Razsodba ECJ, primer 36/74).

3.4.3 Omejitve števila tujih igralcev pred Bosmanom

Po drugi svetovni vojni je Zahodna Evropa doživljala gospodarski razcvet ter postala zaželena destinacija ne samo za konvencionalne delavce, temveč tudi za športnike. Število nogometnih imigrantov je začelo strmo naraščati, v veliki meri pa so k temu prispevali igralci iz Južne Amerike. Tako UEFA kot nacionalne nogometne zveze so se odločile, da morajo zaščititi evropski nacionalni nogomet, zato so v šestdesetih letih dvajsetega stoletja uvedle omejitve števila tujih igralcev. Kvote so se glede na posamezne države razlikovale ter so se gibale od nogometnih prvenstev brez omejitev do ekstremnega primera italijanske lige, ki je leta 1965 prepovedala podpisovanje pogodb z nedržavljanji (prepoved je trajala do leta 1980²⁰) (Rinaldi 2010). Kljub temu je večina držav sledila pravilom, ki jih je določala UEFA. Ta je nogometnim klubom, ki so tekmovali v evropskih pokalnih tekmovanjih, določila omejitve dveh nedržavljanov v začetni enajsterici. Kot rezultat pogajanj med Evropsko komisijo in UEFO je slednja pravilo leta 1991 nekoliko omilila (Briggs 2005, 439). Po novih omejitvah je nogometni klub v začetno enajsterico lahko vključil tri nedržavljanke ter dva naturalizirana državljana. To pravilo je postalo znano kot "pravilo 3+2" (Miettinen in Parish 2007).

3.4.4 Primer Bosman

Ena izmed najpomembnejših prelomnic v zgodovini nogometa v EU se je zgodila s primerom "Bosman". Jean-Marc Bosman je bil belgijski nogometaš, ki je leta 1988 ob izteku pogodbe želel iz belgijskega nogometnega kluba Liege prestopiti v francoski nogometni klub Dunkerque. Ker je Liege dvomil v likvidnost francoskega kluba (ta bi moral Liegeu izplačati

---

²⁰ Leta 1980 je nogometni klub Internazionale postal zadnji nogometni klub, ki je osvojil italijansko prvenstvo brez tujcev v svojem kadru. Ironično je isti klub trideset let kasneje ponovno osvojil italijansko prvenstvo (ter Ligo prvakov), praktično brez italijanskih nogometašev v svojem moštvu (skozi celotno sezono so za Internazionale zaigrali le trije italijanski nogometaši) (Rinaldi 2010).

odškodnino), od belgijske nogometne zveze (URBSFA) ni zahteval, da naj francoski nogometni zvezi (FFF) pošlje dokumentacijo, potrebno za prestop. Zaradi tega je dogovor med Dunkerqueom in Bosmanom propadel, saj ga francoski klub ni mogel pravočasno registrirati pri FFF. Ker pa Bosman ni želel obnoviti pogodbe z Liegeom, je klub igralca suspendiral, zaradi česar je izpustil sezono. Zaradi tega je Bosman sprožil tožbo zoper URBSFA, R.F.C. Liege ter UEFO. (Morris, Morrow in Spink 1996, 893).

Bosman je v tožbi oporekal pravilom prestopov igralcev ter omejitvam števila nedržavljanov v nogometnih klubih (pravilo 3+2), pri tem pa se je skliceval na kršitve 48. člena Pogodbe, o prostem pretoku delavcev, ter členov 85 in 86, ki se nanašata na konkurenco. ECJ je razsodilo, da pravila UEFE niso v skladu s Pogodbo. Odločitev sodišča je bila prelomna, saj je to pomenilo, da lahko igralec po izteku pogodbe prestopi iz nogometnega kluba v eni državi članici v nogometni klub druge države članice brez odškodnine, oziroma da neizplačilo le-te ne vpliva na status igralca (registracija). Sodišče je prav tako razsodilo, da 48. člen Pogodbe izključuje uporabo kvot športnih združenj, ki bi omejevale število državljanov EU v nogometnih moštvih (Razsodba ECJ, primer C-415/93). S to razsodbo so se nogometni klubi držav članic odprli za vse nogometnaše, državljane držav članic EU.

UEFA je pravilo 3+2 zagovarjala z argumenti, da ta služi kot vezni člen med klubom in državo, ima pomembno vlogo pri poistovetenju podpornikov s klubom ter ohranja klubsko nacionalno identiteto v evropskih tekmovanjih. Sodišče je argumente zavrnilo ter opozorilo, da ne obstajajo pravila, ki bi omejevala število igralcev iz drugih mest ali regij, pri čemer pa je poistovetenje z domačim mestom ravno tako pomembno kot z državo članico, v kateri ima nogometni klub sedež (Morris, Morrow in Spink 1996, 896).

Drugi argument UEFE je bil, da pravilo 3+2 vzdržuje ravnovesje v nogometu, saj preprečuje najbogatejšim klubom, da bi rekrutirali najboljše svetovne igralce, ter prispeva k dostopnosti igralcev v procesu izboljševanja nacionalnih moštev. Sodišče je tudi ta argumenta zavrnilo z obrazložitvijo, da bogatim klubom pravilo 3+2 ne preprečuje rekrutacijo najboljših domačih igralcev ter da za igranje v nacionalnem moštvu ni potrebna registracija v nacionalnem prvenstvu (Morris, Morrow in Spink 1996, 896).

Belgijska nogometna zveza je trdila, da pravilo 3+2 ne krši Pogodbe, saj omejuje število tujih igralcev na igrišču in ne število sklenjenih pogodb s tujimi igralci. Sodišča argument ni prepričal in ga je zavrnilo na podlagi mnenja generalnega pravobranilca Lenza, da "vsak klub, ki načrtuje in deluje v normalnih razmerah, bo pri načrtovanju svoje kadrovske politike te omejitve vzel v zakup in ne bo podpisal pogodbe z igralcem, ki ne bo mogel igrati" (v Briggs 2005, 441).

3.4.5 Prizadevanja UEFA

3.4.5.1 *Pravilo 2000*

Kljub rzsodbi ECJ v primeru Bosman je bila UEFA še naprej prepričana, da so omejitve števila tujih igralcev v nogometnih klubih absolutno potrebne za nogomet. UEFA je tako šele leto dni po rzsodbi preklicala pravilo 3+2, saj je trdila, da je pravilo rezultat dogovora z Evropsko komisijo. UEFA je pričakovala "gentlemanski sporazum", po katerem bi Evropska komisija rzsodbo spregledala, vendar se je ta odzvala z grožnjo s pravnimi sankcijami ter visokimi odškodninami, v kolikor ne bi prišlo do umika pravila 3+2. Naposled je UEFA pravilo preklicala, vendar istočasno začela iskati nove rešitve, s katerimi bi obšla zakonodajo EU (Briggs 2005, 444).

Leta 2000 je UEFA predlagala nov sistem kvot (tako imenovani "predlog 2000"), ki pa ga je EU zavrnila kot očitno kršitev rzsodbe Bosman. Predlog 2000 je od nogometnih klubov zahteval, da v začetno enajsterico uvrstijo najmanj šest igralcev, ki imajo pravico igranja za nacionalno ekipo države, v kateri ima klub sedež. Čeprav predlog 2000 temelji na posredni diskriminaciji – kot pogoj ne postavlja državljanstvo, temveč upravičenost do igranja za nacionalno reprezentanco (statusa se le v redkih primerih ne prekrivata) – se UEFA ni odločila za takšno argumentacijo, temveč je presenetljivo odkrito priznala diskriminatoren cilj predloga. Namesto dokazovanja skladnosti predloga 2000 z zakonodajo je UEFA EU pozvala k posebni obravnavi nogometa znotraj evropske delovne zakonodaje, kar je bilo v končni fazi zavrnjeno (Briggs 2005, 445).

3.4.5.2 *Pravilo doma vzgojenega igralca*

Ker EU ni pokazala razumevanja za poseben status nogometa, se je UEFA osredotočila na razvoj pravila, ki ne bi bilo v nasprotju z zakonodajo EU. Rezultat je bilo "pravilo doma vzgojenega igralca" (*home-grown player rule*). Bistvo pravila je, da mora vsak nogometni klub med igralci, prijavljenimi za sezono, imeti določen delež igralcev, ki so določeno obdobje v mlajših kategorijah (do 21 let) preživeli bodisi v dotičem nogometnem klubu bodisi v klubu, ki je član iste nogometne zveze. Pravilo doma vzgojenega igralca ima tako iste cilje kot pravilo 2000 (promocijo nogometašev, ki izhajajo iz domačega okolja), vendar se nikjer eksplicitno ne nanaša na nacionalnost igralcev.

UEFA je pravilo doma vzgojenega igralca uvedla v sezoni 2005/2006 pod nazivom "pravilo lokalno vzgojenega igralca" (*locally trained player*). V skladu s pravili klubskih tekmovanj UEFA morajo nogometni klubi pred sezono prijaviti seznam igralcev, ki imajo potem pravico nastopa za nogometni klub. Seznam šteje 25 igralcev, od katerih jih mora šest

biti "doma vzgojenih" (UEFA 2007). Za doma vzgojenega igralca se šteje bodisi "v klubu vzgojen igralec" (*club-trained player*), to je igralec, ki je bil ne glede na njegovo nacionalnost in starost registriran v trenutnem klubu (neprekinjeno ali prekinjeno) tri cele sezone ali 36 mesecev med njegovim 15. in 21. letom starosti; bodisi "v zvezi vzgojen igralec" (*association-trained player*), to je igralec, ki je bil ne glede na njegovo nacionalnost in starost registriran v klubu ali klubih, ki pripadajo isti nogometni zvezi, v kateri je njegov trenutni klub, tri cele sezone ali 36 mesecev med njegovim 15. in 21. letom starosti. Nogometni klub lahko prijavi tudi dodaten B seznam, ki ima neomejeno število mest, na njemu pa so prijavljeni igralci, ki so mlajši ali stari 21 let ter so imeli od svojega petnajstega leta dve leti neprekinjeno pravico do nastopanja za trenutni klub (UEFA 2007).

Evropska komisija je v Beli knjigi o športu (julij 2007) napovedala revizijo pravila, v začetku leta 2008 pa naročila neodvisno raziskavo o pravilu doma vzgojenega igralca, tako o skladnosti z zakonodajo kot njegovem vplivu na razvoj nogometa. Ugotovitve raziskave so ukrep spoznale za skladen z zakoni EU ter v prid nogometu (Ineum Consulting 2008).

3.4.6 Omejitve števila tujih igralcev po Bosmanu

Od leta 1995 naprej imajo lahko nogometni klubi v EU neomejeno število igralcev, ki prihajajo iz držav članic, nacionalne nogometne zveze pa še vedno določajo pravila o omejitvi števila nogometašev iz tretjih držav, pri čemer obstajata dve vrsti omejitev. Nekatere nogometne zveze omejujejo število nedržavljanov EU, ki imajo lahko podpisano pogodbo z nogometnim klubom. Število precej variira, tako imajo lahko nogometni klubi v Italiji pogodbo le z enim nedržavljanom EU, v Franciji s štirimi, v Bolgariji in Grčiji pa s petimi (v Španiji je bilo do nedavnega to število omejeno na tri). Drugi način omejitve je določen maksimum, koliko tujcev lahko nastopi za nogometni klub na tekmi. V večini držav EU je njihovo število omejeno na tri (po navadi v prvi ligi, v nižjih ligah se to število še zniža), obstajajo pa tudi izjeme. Poljska, Švedska, Portugalska in Španija tako nimajo nikakršnih omejitev glede nacionalnosti (Ineum Consulting 2008,18–25).

Tovrstna regulacija postavlja državljane tretjih držav v deprivilegiran položaj, kar je posledično povzročilo veliko število izrednih naturalizacij. Številni nogometaši, predvsem iz Južne Amerike, se sklicujejo na evropsko poreklo, na podlagi katerega pridobivajo državljanstvo držav članic EU (Brazilci portugalsko, Argentinci pa špansko ali italijansko), pri čemer obdržijo matično državljanstvo. Zato tudi pravilo 6+5 ne predvideva minimalno število državljanov države, v kateri poteka prvenstvo, temveč minimalno število igralcev, ki imajo pravico nastopa za nacionalno reprezentanco države, v kateri poteka prvenstvo. Pravila

FIFE namreč določajo, da ko enkrat nogometaš zaigra za člansko reprezentanco neke države, ne more več igrati za reprezentanco druge države. Če tujec ni igral za nobeno reprezentanco, pa lahko zaigra za reprezentanco države, katere državljan je postal, šele dve leti po naturalizaciji (FIFA 2004).

Poseben primer je angleška nogometna liga. V skladu s predpisi ministrstva za notranje zadeve morajo od leta 1999 igralci nadržavljeni EU za pridobitev delovnega dovoljenja izpolnjevati ostre kriterije: morajo igrati za nacionalno reprezentanco na vsaj 75 % njenih tekem v zadnjih dveh letih, njihova reprezentanca pa mora biti na FIFINI lestvici uvrščena višje od sedemdesetega mesta (Home Office). V sezoni 2010/2011 je angleška liga uvedla tudi pravilo doma vzgojenega igralca, v skladu s katerim mora klub med 25 prijavljenimi igralci za sezono imeti vsaj osem doma vzgojenih (Premier League).

3.4.7 Primer Simutenkov

Nov mejnik je bila odločitev ECJ v primeru "Simutenkov" leta 2005. Igor Simutenkov je bil ruski nogometaš, ki je tožil špansko nogometno zvezo in špansko vlado, ker sta ga obravnavali kot tujca. Simutenkov je trdil, da je bil s tem kršen Sporazum o partnerstvu in sodelovanju med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami ter Rusko federacijo (podpisan junija 1994, stopil v veljavo decembra 1997), ki v členu 23(1) vsaki državi članici prepoveduje diskriminatorno obravnavanje ruskih delavcev na podlagi njihovega državljanstva v primerjavi z državljani omenjene države, in sicer glede pogojev za delo, plačila za opravljeno delo ali odpuščanja. Simutenko je zahteval, da se njegova "licenca ne-EU igralca" nadomesti z domačo licenco (Razsodba ECJ, primer C-265/03). Evropsko sodišče je razsodilo v prid nogometašu, kar pa ni pomenilo prepoved diskriminacije le za ruske nogometaše, temveč tudi za igralce iz 77 držav, s katerimi ima EU podpisan tovrsten sporazum. Parrish (2005) sicer opozarja, da razsodba ne bo prinesla tako dramatičnih posledic, kot jih je primer Bosman, saj se Sporazum nanaša na ruskega delavca in ne na ruskega državljana. Torej se nanaša na tiste osebe, ki so že zaposlene (oziroma v primeru nogometašev, ki imajo že podpisano pogodbo s klubom), in prepoveduje diskriminacijo na delovnem mestu, kar pa ne pomeni, da se lahko državljani držav podpisnic tovrstnih sporazumov prosto gibljejo po EU kot delovna sila. Lahko bi torej rekli, da "pravilo Simutenkov" velja zgolj pri omejevanju števila tujih igralcev, ki lahko igrajo na tekmi, ne vpliva pa na omejitev števila tujih nogometašev, ki imajo lahko pogodbo s klubom.

Glavni protiargument Španske nogometne zveze je bil, da licence nogometašev, ki jim omogočajo nastopanje na tekmah oziroma prvenstvih, ne sodijo v delovno zakonodajo, saj ne

gre za delovno temveč upravno dovoljenje, ki dovoljuje udeležbo na športnih tekmovanjih, vendar je sodišče to argumentacijo zavrnilo (Razsodba ECJ, primer C-265/03).

3.4.8 Šport v zakonodaji EU

Čeprav formalno športna politika ni bila v pristojnosti EU, je šport kljub temu prišel na dnevni red institucij EU (najpogosteje na dnevni red ECJ). Dejstvo, da je EU obravnavala šport le v primeru, ko je ta pomenil ekonomsko dejavnost, je privedlo do situacije, v kateri je EU šport obravnavala izključno kot ekonomsko dejavnost (Nagy-Méhész, Tonk in Voicu 2010, 105). Takšen odnos EU do športa je trajal do druge polovice devetdesetih let, ko je bila Amsterdamski pogodbi dodana Izjava o športu. Predstavniki držav članic so v izjavi poudarili družbeni pomen športa, zlasti njegove vloge pri oblikovanju identitete in povezovanju ljudi. (Izjava o športu 1997), s čimer je EU priznala tudi druge dimenzije športa, poleg ekonomske. Evropski svet je v Izjavi pozval organe EU, da se glede pomembnih vprašanj v zvezi s športom posvetujejo s športnimi združenji, kar pa je bilo za slednje razočaranje, saj so želeli, da Izjava vsebuje izvzetje športa iz zakonodaje EU (Burns 2003, 6).

Korak dalje je EU storila na Evropskem svetu leta 2000 v Nici, kjer so predstavniki držav članic sprejeli Izjavo o posebni naravi športa ter njegovi socialni funkciji v Evropi, ki mora biti upoštevana ob implementaciji skupnih politik (Izjava iz Nice). Izjava je izjemno pomembna na načelni ravni, saj določa, da mora Evropska skupnost v okviru določil Pogodbe vzeti v obzir socialno, izobraževalno ter kulturno funkcijo športa (Nagy-Méhész, Tonk in Voicu 2010, 107).

Leta 2004 je bila Pogodba o Ustavi za Evropo na pragu tega, da postane prva pogodba v zgodovini, ki bo vsebovala določila o športu (izjavi iz Amsterdama in Nice sta bili zgolj priloge), vendar sta ta proces leta 2005 zaustavila referendum v Franciji in na Nizozemskem, kjer so se volivci izrazili proti ratifikaciji Pogodbe.

Kljub temu da EU ni imela pristojnosti na področju športa, je leta 2007 Evropska komisija pripravila Belo knjigo o športu. Splošni cilj Bele knjige je bil začrtati strateško usmerjenost vloge športa v Evropi, spodbuditi razprave na številne teme, izboljšati prepoznavnost športa v procesu oblikovanja politike EU in osveščati javnost o potrebah in posebnostih športnega sektorja. Cilj je bil tudi izpostaviti pomembna vprašanja, kot je uporaba zakonodaje EU v športu, poleg tega pa opredeliti nadaljnje s športom povezane ukrepe na ravni EU (Evropska komisija 2007). V Beli knjigi o športu je bilo ponovno poudarjeno, da evropske institucije priznavajo posebno vlogo, ki jo ima na prostovoljnih

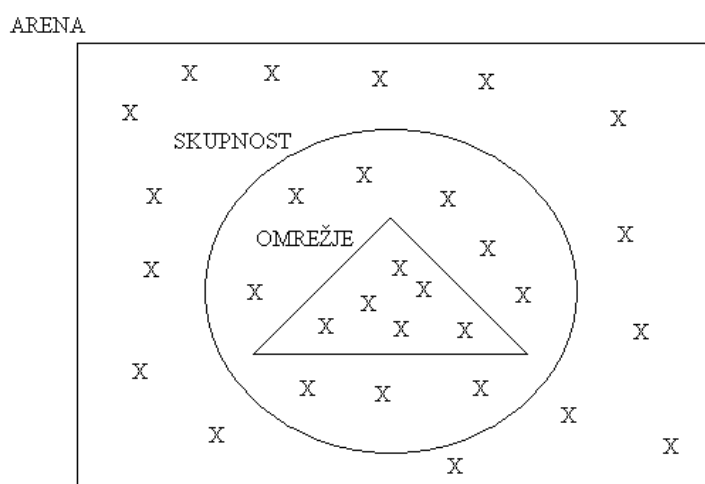
strukturah temelječ šport v evropski družbi, med katere sodijo zdravje, izobraževanje, socialna vključenost ter kultura.

Kar ni uspelo Pogodbi o Ustavi za Evropo, je pet let kasneje Lizbonski pogodbi. Decembra 2009 je (po izjemno negotovem obdobju nacionalnih ratifikacij) v veljavo stopila Lizbonska pogodba, ki vsebuje določila o športu, ki so bila prvotno namenjena Evropski ustavi. Prečiščena različica Pogodbe o Evropski uniji tako določa, da Unija prispeva k spodbujanju evropske razsežnosti v športu ob upoštevanju njegove posebne narave, na prostovoljstvu temelječih struktur in njegove družbene in vzgojne vloge (člen 165). Kljub temu da je šport sedaj pogodbeni materija, športne politike EU še vedno v celoti prepušča nacionalnim državam, medtem ko je 165. člen Pogodbe podlaga za "mehko pristojnost" EU na področju športa, kar omogoča, da lahko EU institucije nudijo podporo državam članicam, sprejemajo spodbujevalne ukrepe ter priporočila, ne morejo pa športnih politik regulirati ali jih harmonizirati (Culture, Media and Sport Committee of House of Commons 2008, 4).

3.5 JAVNOPOLITIČNI PROSTOR EVROPSKEGA NOGOMETA

Najširši javnopolitični prostor predstavlja javnopolitična arena, ki jo Krašovčeva (2002, 8) opredeli kot "prostor, v katerem delujejo določeni igralci z namenom razrešitve nekega javnega (družbenega) problema in oblikovanja javne politike ali pa zgolj uveljavitve svojih interesov oziroma interesov tistih, ki jih predstavljajo". Coleman in Skogstad (v Skogstad 2005, 3) pravita, da skoraj vsaka javnopolitična arena vsebuje vsaj eno javnopolitično skupnost. Ta je sestavljena iz dveh segmentov; tako imenovane "pozorne javnosti", ki opazuje razvoj dogajanja, ter "sub-vlade", ki je aktivno vključena v oblikovanje javne politike in jo poznamo kot javnopolitično omrežje. Podobno razdelitev uporabi tudi Howlet, ki pravi, da je "diskurzna skupnost" (*discourse community*) javnopolitični prostor, v katerem se nahajajo akterji, ki posedujejo znanje o dotični javni politiki ter o njej vodijo razpravo. Znotraj nje pa obstaja manjši prostor, ki je sestavljen iz akterjev, ki ustvarjajo medsebojne odnose in izmenjujejo informacije – interesno omrežje (*interest network*) (Howlet 2002, 248).

Slika 3.1: Javnopolitični prostor

Vir: lastni.

3.5.1 Javnopolitična arena

Nabor deležnikov na področju nogometa v Evropi je precej večji, kot se zdi na prvi pogled. Jedro seveda tvorijo igralci nogometa (ki se lahko povezujejo v različne organizacije) in nogometni klubi. Predvsem za klube imajo pomembno vlogo njihovi lastniki (formalni, delničarji oziroma družbeniki) ter privrženci. Slednji lahko delujejo kot formalni člani društva (plačujejo članarino) ali zgolj kot navijači, bodisi organizirani bodisi neorganizirani. Tako lastniki kot privrženci vplivajo neposredno (namenjanje sredstev, dividend, članarine) ali posredno (nakup vstopnic, navijaških rekvizitov) na finančno stanje nogometnega kluba, v zameno pa od tega pričakujejo uspehe. Nogometni privrženci se po navadi pojavljajo v dvojnih vlogah – klubski in reprezentančni. Medtem ko je popularnost nogometnih klubov bodisi lokalen bodisi globalen pojav, je reprezentančna privrženost večinoma nacionalna.

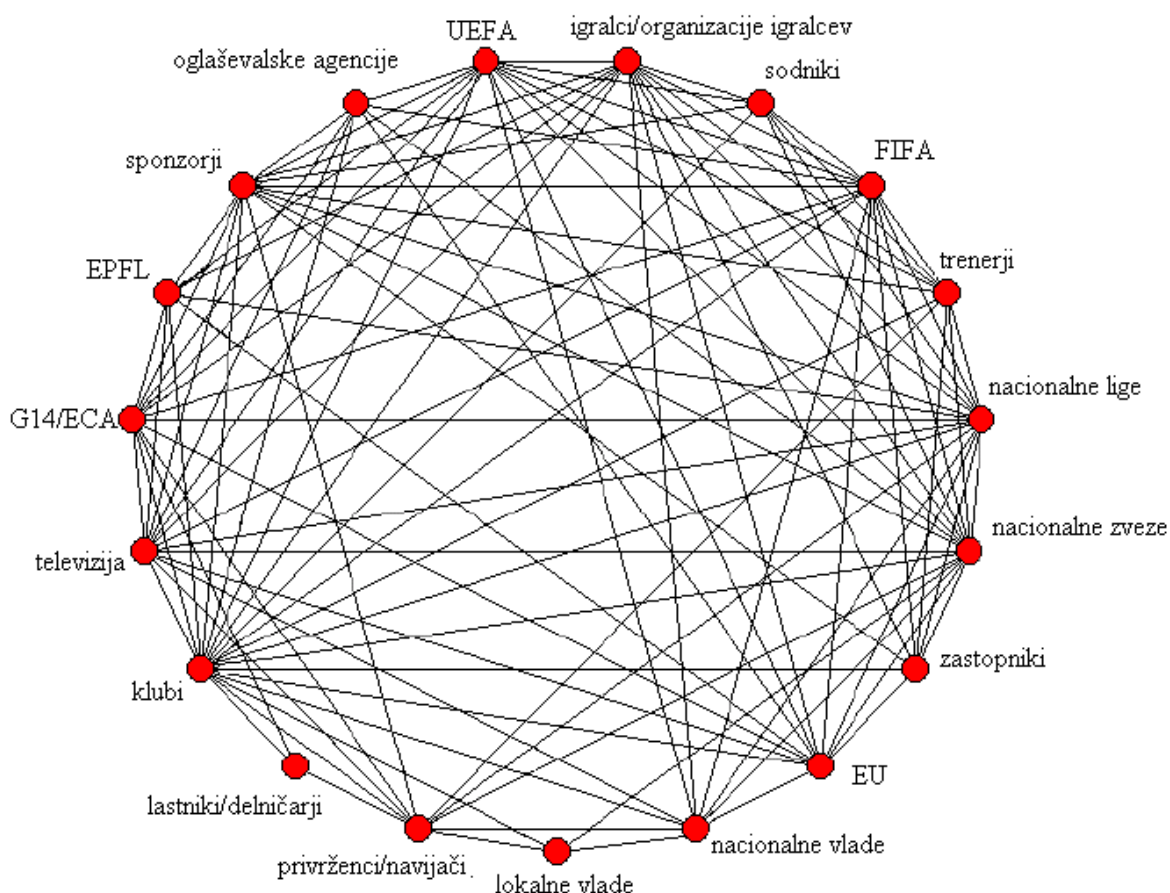
Nogometni klubi se povezujejo v nacionalne nogometne zveze, ki so (med drugim) zadolžene za reprezentančni nogomet. Nacionalne zveze se nato povezujejo v regionalno (UEFA) ter Svetovno nogometno zvezo (FIFA) in tako funkcionirajo v piramidalni hierarhični strukturi, ki temelji na načelu subsidiarnosti (o nogometnih združenjih smo govorili že v poglavju 2.2).

Nogometni klubi tekmujejo v državnih prvenstvih,²¹ za namene upravljanja tekmovanja pa ustanavljajo posebne pravne subjekte – nacionalne lige oziroma združenja

²¹ Državna prvenstva imajo več kakovostnih razredov.

(prvo)ligašev. Takšni pravni subjekti se ustanovijo po navadi v primerih profesionalnih lig,²² medtem ko z amaterskimi ligami upravljajo nacionalne oziroma regionalne nogometne zveze. Poleg organizacijskega vidika državnega prvenstva med drugim nacionalna liga skrbi tudi za finančno plat ter v imenu in na račun svojih članov trži pravice državnega prvenstva (Statut 1. SNL, člen 12). Profesionalne lige se povezujejo v Združenje evropskih profesionalnih nogometnih lig (*European Professional Football Leagues – EPFL*), ki kot svoje poslanstvo navaja spodbujanje sodelovanja, prijateljskih odnosov ter enotnosti med evropskimi profesionalnimi nogometnimi ligami in iskanje skupne sinergije z nogometnimi oblastmi ter relevantnimi deležniki z namenom izboljševati ter ustvarjati dodano vrednost na področju nogometa (European Professional Football Leagues).

Slika 1.2: Javnopolitična arena evropskega nogometa.

Vir: Holt 2009, 19.

²² V večini evropskih držav gre le za najvišji kakovostni razred tekmovanja, v državah z najmočnejšimi nogometnimi klubi pa so profesionalni tudi nižji kakovostni razredi.

Leta 2000 je 14 vodilnih evropskih nogometnih klubov²³ ustanovilo ekskluzivno združenje G-14, ki naj bi predstavljalo nogometne klube v pogajalskih procesih z UEFA in FIFA. Od obeh mednarodnih nogometnih zvez so zahtevali finančne kompenzacije za obdobja, ko so njihovi igralci v klubu odsotni zaradi reprezentančnih obveznosti, ter delež dobička svetovnih in evropskih nogometnih prvenstev. FIFA in UEFA sta organizacijo označili kot elitistično in nelegitimno ter pozvali k njeni razpustitvi (ESPN 2007b). V začetku leta 2008 so vse tri strani dosegle kompromis, po katerem nogometnim klubom pripada finančna kompenzacija za obdobje, ko igralci kluba nastopajo na svetovnih in evropskih nogometnih prvenstvih, v zameno pa je bilo združenje G-14 razpuščeno (BBC 2008b). Nadomestilo ga je Združenje evropskih klubov (*European Club Association* – ECA), čigar člani prihajajo iz vseh članic UEFA, na podlagi sporazuma z UEFA pa je to edini organ, ki ga Evropska nogometna zveza priznava kot zastopnika interesov nogometnih klubov iz Evrope (*European Club Association*).

Pomembno vlogo v nogometu imajo nogometni sodniki, ki skrbijo za regularnost tekem. Tako kot nogometni klubi se tudi sodniki združujejo v zveze na lokalni ravni ter v krovno sodniško zvezo na državni ravni, ki je članica nacionalne nogometne zveze. Nacionalna sodniška združenja, ki skrbijo za kakovosten razvoj sodnikov, delujejo v tesnem sodelovanju z institucijami UEFA in FIFA. Čeprav pogosto nevidni, imajo v nogometnem svetu velik vpliv zastopniki igralcev (agenti). Ti delujejo kot vezni člen med povpraševanjem in ponudbo na nogometnem trgu. V praksi se igralci s pogajanjem o prestopih med klubi in pogodbah s klubom ne ukvarjajo, temveč v njihovem imenu to opravijo zastopniki, ki v zameno dobivajo provizije od sklenjenih poslov.

Nogometno moštvo ne more funkcionirati brez trenerja. V preteklosti je bila glavna naloga trenerjev fizična, tehnična in taktična priprava igralcev na tekmo, v današnjem profesionalnem nogometu pa trenerji prevzemajo nove vloge. V močnih zahodnoevropskih nogometnih ligah izraz "trener" (*coach*) uporabljajo za pomožne trenerje, ki jim je prepuščena fizična priprava nogometašev, medtem ko za glavnega trenerja uporabljajo izraz *manager*. Ker gre v večini zahodnoevropskih nogometnih klubov za gospodarske družbe, jih je potrebno tudi na takšen način upravljati. Naloga managerja je tako predvsem, da zadovolji lastnike kluba – delničarje oziroma družbenike.

---

²³ Barcelona, Real Madrid, Liverpool, Manchester United, Juventus, Milan, Internazionale, Marseille, Paris Saint-Germain, Bayern Munich, Borussia Dortmund, Ajax, Psv in Porto. Leta 2002 so se jim po povabilu pridružili še Arsenal, Bayer Leverkusen, Lyon in Valencia.

Sodobni nogomet, tako amaterski kot profesionalni, ne bi mogel obstajati brez sponzorjev. Podjetja nogometnim klubom in ligam plačujejo ogromne količine denarja, da ti na dresih in oglaševalskih panojih nosijo njihove logotipe. Bolj kot sta klub in liga uspešna, bolj sta zaželena pri sponzorjih ter dražje lahko prodata svoj oglaševalski prostor. Evropski nogomet je geografsko sicer omejen, vendar je globalen pojav. Televizijski prenosi omogočajo spremljanje evropskim tekem v živo tako oboževalcem na Japonskem kot v Južni Ameriki. Med televizijskimi mrežami vlada hud boj za pridobitev pravic prenosov tekem najmočnejših evropskih nogometnih prvenstev ter Lige prvakov, ki jih nacionalne lige prodajo najboljšemu ponudniku.

Nogomet, televizija in sponzorji tvorijo tako imenovani "zlati trikotnik", ki ga povezujejo oglaševalske agencije (Holt 2009, 31). Njihov vpliv naj bi bil najbolj očiten pri procesu preoblikovanja Lige prvakov. Ta je bila v začetku zastavljena kot pokalno tekmovanje,²⁴ v katerem so tekmovali zmagovalci nacionalnih prvenstev. V devetdesetih letih dvajsetega stoletja je Liga prvakov postopoma prevzela današnjo obliko, po kateri izločitveni (pokalni) fazi predhodi faza igranja v skupinah (v vsaki skupini so štirje klubi), število udeležencev se je s 16 razširilo na 32, sodelujejo pa lahko tudi klubi, ki niso bili prvaki (največ štiri iz posamezne države). To pomeni večje število tekem ter večje število klubov iz najmočnejših evropskih lig, posledično pa tudi veliko več prenosov, zaradi katerih večje število ljudi opazi sponzorje. Po besedah funkcionarja UEFA Larsa Christera Olssona gonilna sila za temi spremembami niso bili veliki klubi, temveč prav oglaševalske agencije (v Holt 2009, 31). Vplivu oglaševalskih agencij pripisujejo tudi določanje urnikov za igranje tekem v najmočnejši angleški ligi. Te se namreč pričnejo za nogometne razmere nenavadno zgodaj (po navadi ob 15.00), na ta način pa naj bi bilo omogočeno spremljanje neposrednih prenosov tekem tudi na območju Azije, ki predstavlja pomemben trg za nogometno industrijo in njene sponzorje.

Čeprav smo vladne (*governmental*) akterje pustili za konec, ne pomeni, da so ti tudi (naj)manj pomembni. Lokalne skupnosti prispevajo predvsem k razvoju nogometa, saj so največkrat glavni "mecen" nogometnih klubov na nižjih (amaterskih) ravneh tekmovanj, poleg finančnih sredstev pa klubom pogosto zagotavljajo tudi infrastrukturo. Podpora lokalnim nogometnim klubom je lokalni skupnosti v interesu, saj ti spodbujajo lokalno identiteto, uspešni klubi pa tudi promovirajo lokalne skupnosti.

---

²⁴ Nogometne klube žreb razvrsti v pare, ki medsebojno odigramo dve tekmi. Skupni zmagovalec se uvrsti v naslednji krog, poraženec pa izpade iz tekmovanja.

Nacionalne in EU vladne strukture so za evropski nogomet pomembne predvsem zato, ker postavljajo regulatorne okvirje. Postavljanje pravil nogometne igre je v izključni domeni nogometnih združenj, medtem ko posamezne države in EU postavljajo pravila, po katerih potekajo bolj ali manj vzporedne dejavnosti nogometa, ki vplivajo na vse naštetе deležnike evropskega nogometa. Tako na primer nacionalne države določajo, kakšno pravno obliko lahko zavzame nogometni klub ter kakšni so pogoji oglaševanja na športnih prireditvah, medtem ko vpliv predpisov EU sega predvsem na uresničevanje enotnega trga, kamor sodi tudi prosti pretok delovne sile.

3.5.2 Javnopolitična skupnost

Vsi deležniki javnopolitične arene niso enako zainteresirani za vse tematike, povezane z nogometom. Deležniki, ki ob določeni tematiki izkazujejo interes, tvorijo javnopolitično skupnost, za katero je značilno, da pozorno spremlja dogajanje in o njem razpravlja. Če primerjamo javnopolitično areno evropskega nogometa z javnopolitično skupnostjo, ki nastane ob tematiki pravila 6+5, ugotovimo, da se praktično prekrivata, kar nakazuje na izredno veliko zanimanje deležnikov. Iz skupnosti lahko izločimo le sodniška združenja in lokalne vlade, ki se ukvarjajo večinoma z amaterskim nogometom, medtem ko imajo vsi ostali deležniki pri vprašanju pravila 6+5 svoj vložek. Lahko jih razdelimo v dve skupini: tiste, ki bodo pozorno spremljali razplet dogajanja, ter tiste, ki imajo zaradi svojega vložka velik potencial, da bi postali del javnopolitičnega omrežja.

Prvi, ki bodo z zanimanjem spremljali dogajanje okoli pravila 6+5, so igralci in njihova združenja. Pravilo 6+5 je zagotovo v prid mladim lokalnim igralcem nogometa, ki bi tako dobili več priložnosti v najmočnejši konkurenci in tako hitreje napredovali. Po drugi strani pa so sanje vsakega mladega nogometaša, da bi nekega dne zaigral v eni od najmočnejših evropskih lig, kar bi to pravilo precej otežilo. Največji predstavnik nogometašev je Mednarodna zveza poklicnih nogometašev (FIFPro), ki je dejansko sindikat poklicnih igralcev nogometa. Iz same narave te organizacije torej izhaja, da se igralci sami dojemajo kot zaposleni oziroma delojemalci. Leta 2006 sta FIFA in FIFPro podpisala Memorandum o soglasju, v katerem FIFPro "priznava specifičnost športa, v kolikor ne posega v pravice igralcev, ki izhajajo iz delovnopravne zakonodaje" (točka 2.6 Memorandum o soglasju 2006), kljub temu pa je v isti točki FIFPro pravilo 6+5 podprl. Generalna skupščina FIFPro je 7. novembra 2008 sprejela Resolucijo, v kateri je zapisala, da FIFPro "spoštuje nacionalno in mednarodno (delovno) zakonodajo ter vse rzsodbe, ki iz njega izhajajo" (FIFPro 2008), kar

pomeni tudi Pogodbo o Evropski skupnosti ter Razsodbo v primeru Bosman. Iz tega izhaja, da predstaviški organ poklicnih igralcev nogometa ni ravno dosleden v svojih prizadevanjih oziroma ima težave s svojo identiteto. Uradno stališče FIFPro do pravila 6+5 je, da je dobro s športnega vidika, vendar ni izvedljivo s pravnega (FIFPro 2010). Na podlagi vseh ugotovitev ne gre pričakovati angažiranost FIFPro v javnopolitičnem omrežju.

Nogometne privrženke moramo na tem mestu obravnavati v dveh skupinah. Medtem ko je pravilo 6+5 za privrženke, osredotočene predvsem na državne reprezentance, dobrodošlo, saj bi prispevalo k razvoju nacionalnega nogometa, je klubskim privrženem načeloma vseeno, katere nacionalnosti so nogometaši, dokler njihov klub zmaguje. Seveda pa nogometni klub lažje zmaguje, če ima kvaliteten kader, ki ga je možno "uvoziti" iz tujine, zaradi česar naj bi bili klubski privrženki manj naklonjeni pravilu 6+5. Kljub temu da bodo navijači pozorno spremljali dogajanje, ne moremo pričakovati njihov poskus vstopa v javnopolitično omrežje, saj za to nimajo dovolj interesa niti sredstev.

Dve skupini deležnikov, na katere bi implementacija pravila 6+5 posredno vplivala, sta trenerji in zastopniki. V kolikor bi prišlo do uvedbe pravila 6+5, se najbogatejšim klubom ne bi več splačalo sklepati pogodbe z velikim številom tujih nogometnih zvezdnikov, saj za vse ne bi bilo prostora v moštvi, kar bi pomenilo isto, kot da bi podjetje plačevalo delavce, ki ne delajo. To bi posledično pomenilo dve spremembi: kvalitetni nogometaši bi postali dostopni tudi manj bogatim klubom, vendar tudi za mnogo manjši denar, kar bi prizadelo tudi njihove zastopnike. Pravilo 6+5 bi vplivalo tudi na nogometne trenerje, predvsem v najmočnejših ligah, ki bi morali namesto vloge dobrih trgovcev ponovno prevzeti vlogo učiteljev nogometnih veščin. "Vrnitev h koreninam" trenerskega poklica ni razlog za aktivacijo združenj trenerjev, je pa pričakovati angažiranost posameznih trenerjev preko svojih delodajalcev – nogometnih klubov.

Z zanimanjem bo razvoj dogodkov okoli pravila 6+5 opazoval tudi tako imenovani zlati trikotnik (oglaševalske agencije, sponzorji, televizija). Na prvi pogled bo manjše število svetovnih nogometnih zvezd v klubu zmanjšalo zanimanje za le-tega, kar pomeni, da bo manj ljudi spremljalo tekme in posredno tudi oglase. Po drugi strani pa, kot smo ugotovili v predhodnem odstavku, lahko pravilo 6+5 pomeni prehod iz koncentracije nogometnih zvezdnikov v difuzijo, s čimer postanejo tržno zanimivi tudi nogometni klubi, ki so bili prej za medije in oglaševalce marginalni, saj sponzorji poleg pogodb z nogometnimi klubi, ligami in zvezami sklepajo pogodbe tudi z individualnimi igralci (največjimi zvezdami). Vsekakor pa zlatemu trikotniku bolj kot eksperimentiranje ustreza *status quo*.

Preglednica 3.3: Pasivni in potencialno aktivni deležniki javnopolitične skupnosti evropskega nogometa v primeru pravila 6+5

Pasivni deležniki	Potencialno aktivni deležniki	
	Za uvedbo 6+5	Proti uvedbi 6+5
trenerji zastopniki igralci privrženci/navijači sponzorji televizija oglaševalske agencije	nacionalne nogometne zveze FIFA	UEFA nacionalne lige (EPFL) lastniki/delničarji klubi (ECA) EU
	nacionalne vlade	

Ostali deležniki, ki se nahajajo v javnopolitični skupnosti, imajo največje vložke v okviru pravila 6+5, zaradi česar imajo največ potenciala za aktivacijo v javnopolitičnem omrežju. Normativno gledano je najpomembnejši akter FIFA, ki ima kot krovna nogometna organizacija edina pristojnosti določati pravila (preko Skupščine), ki so obvezujoča za vse članice. FIFA (oziroma njen predsednik) je tudi pobudnik pravila 6+5, s katerim naj bi se zagotavljal (bolj) enakomeren razvoj nogometa v svetu, neodvisen od finančnih zmožnosti. Pomemben deležnik je tudi UEFA, regionalna nogometna organizacija, ki geografsko pokriva države EU (edine države, v katerih je pravilo 6+5 sporno) ter organizira evropska klubska tekmovanja, v katerih nastopajo najmočnejši evropski nogometni klubi (Liga prvakov in Liga UEFA). Tako kot FIFA tudi UEFA skrbi za razvoj nogometa, vendar za razliko od prve izključno v razvitem svetu, kjer je nogomet zelo donosen posel.²⁵

Ker gre v primeru 6+5 za neskladje z zakonodajo EU, so ključni akterji za reševanje konflikta institucije EU ter posredno države članice. Evropska komisija skrbi za dosledno implementacijo prava EU, zato je ključni akter, ki ga je potrebno prepričati o skladju pravila 6+5 z le-tem. V primeru neskladja je Komisija prav tako pomembna, saj je glavni (do nedavno edini) inciator in tvorec evropske zakonodaje, medtem ko imata končno besedo Evropski parlament ter Svet. Glede na to, da je sporna tematika materija primarne zakonodaje EU, pa obstaja možnost, da pomembno vlogo odigra tudi Evropski svet.

Vsekakor so eden najpomembnejših deležnikov v tej zgodbi države članice. Tem sicer ni v interesu uvedba pravila, ki bi bilo v neskladju z zakonodajo EU, vendar si bodo hkrati prizadevale za razvoj nacionalnega nogometa. Na katero stran se bodo predstavniki vlad postavili, je predvsem vprašanje vpliva lobijev.

²⁵ V sezoni 2008/2009 je imela UEFA 822 milijonov evrov prihodkov samo od Lige prvakov (sponzorji, televizijske pravice, ...). Od tega je 671 milijonov evrov UEFA razdelila (progresivno) med klube, ki so v Ligi prvakov tekmovali, 73 milijonov evrov porabila za neposredne stroške organizacije tekmovanja, medtem ko je 36 milijonov evrov pripadlo organizaciji sami (UEFA 2009).

Implementacijo pravila 6+5 bi najbolj neposredno občutili nogometni klubi. Kot smo že ugotovili, so nogometni klubi v Evropi zelo heterogene strukture. Medtem ko bi manjši in manj bogati klubi pravilo pozdravili, mu ostro nasprotujejo bogati zahodnoevropski klubi. Ti so praviloma gospodarski subjekti, od katerih lastniki zahtevajo dobiček.²⁶ Največje nogometne zvezde ne samo da prispevajo k zmagam nogometnega kluba, temveč tudi večajo zanimanje za televizijske prenose, privlačijo sponzorje ter gledalce, ki niso zgolj opazovalci igre, ampak hkrati tudi potrošniki,²⁷ saj sodobna nogometna infrastruktura poleg igralne površine in tribun vsebuje tudi nakupovalne centre in gostinsko ponudbo. Lastniki klubov, ki imajo v svojih vrstah več takšnih "magnetov" iz tujine (med njimi je največ angleških), bodo tako zagotovo skušali preprečiti uvedbo pravila 6+5. To lahko skušajo doseči bodisi individualno bodisi preko združenja ECA. Slednje je sicer odprto za vse klube iz vseh držav, vendar so dejanski člani zgolj veliki nogometni klubi. Medtem ko imajo nogometne zveze Anglije, Nemčije, Francije, Španije in Italije štiri ali pet članov v ECA, ima večina ostalih evropskih držav zgolj enega ali dva predstavnika – najmočnejša kluba v državi, ki funkcionirata z enako logiko kot veliki zahodnoevropski klubi.

V podobnem položaju kot nogometni klubi so tudi nacionalne lige. Kot matične celice lige so tržno zanimivi klubi predpogoj za tržno zanimivo nogometno ligo. Ker nacionalne lige skrbijo izključno za nacionalna prvenstva (in razvoj le-teh), formalno nimajo obveznosti ne do razvoja amaterskega ne reprezentančnega nogometa. Individualno ali združene v EPFL bodo njihova prizadevanja močno usmerjena v ohranitev obstoječega stanja. Njihovo popolno nasprotje so nacionalne nogometne zveze. Odkar je organizacija nacionalnih nogometnih prvenstev prešla v roke nacionalnih lig, nacionalne zveze od teh nimajo neposrednih koristi, saj so nosilke vseh pravic nacionalne lige. Nacionalna nogometna zveza ima od državnega prvenstva lahko koristi, v kolikor v njem napredujejo igralci, ki so (ali bodo) člani nacionalne reprezentance. V kolikor klubi ne vlagajo v razvoj lastnih igralcev, temveč posegajo za "končnimi izdelki" preko meja, nacionalna zveza od tega nima koristi. Ker je v interesu nacionalnih zvez razvoj domačih igralcev, predvidevamo, da se te v precejšnji meri nagibajo v prid pravilu 6+5.

---

²⁶ V zadnjem času se sicer pojavlja vedno več primerov, ko nogometni klubi (predvsem v Angliji) postanejo hobi bogatih posameznikov z Vzhoda (Rusija, Kitajska, ZAE), v tem primeru so lastniki bolj osredotočeni na ugled kot pa dobiček.

²⁷ Julija 2009 je španski nogometni klub Real Madrid za prestop portugalskega nogometaša Cristiana Ronaldo iz angleškega Manchester Uniteda v njihov klub plačal slednjemu rekordnih 94 milijonov evrov. V roku enega leta je bilo zgolj v Madridu prodanih 1.200.000 športnih dresov z Ronaldovim imenom, vsak po ceni 85 evrov (PRLog 2010). Nogometni klub je tako v enem letu v popolnosti povrnil investicijo, pri čemer niso všteti prihodki prodaje športne opreme z Ronaldovim imenom iz ostalih držav Evrope in Azije, kjer sta tako športnik kot Real Madrid izjemno priljubljena.

4. REKONSTRUKCIJA LOBIRANJA PREDSEDNIKA FIFE

4.1 PRED LETOM 2008

Joseph Blatter je julija 2005 na eni izmed tiskovnih konferenc, ki je bila organizirana v luči prihajajočega svetovnega prvenstva v Nemčiji, v javnosti prvič omenil, da se FIFA zavzema za uveljavitev pravila 6+5 (FIFA, 2005). Na tem področju nato ni bilo uradnih (javnih) aktivnosti do maja leta 2007, ko je Skupščina FIFE podelila Strateškemu odboru mandat, da oblikuje konkreten predlog za njegovo implementacijo (FIFA 2007). Oktobra 2007 je Blatter svoj predlog preko medijev predstavil širši javnosti, na kar se je takoj odzvala Evropska komisija, ki je preko tiskovnega predstavnika komisarja za šport Jana Figela sporočila, da je predlog v nasprotju z Evropsko pogodbo ter da krši načeli prostega trga in prostega pretoka delovne sile (ESPN 2007a). Blatter je zavzel stališče, da nogometaše ni mogoče primerjati s klasičnimi delavci, saj jih je potrebno enajst v vsaki ekipi, da bi se tekma odigrala. Dodal je tudi, da institucionalno rešitev vidi v novi Lizbonski pogodbi (Guardian 2007; BBC 2007).

4.2 LETO 2008

V začetku februarja 2008 se je sestal Izvršilni odbor FIFE, ki je razpravljal o aktualnostih v nogometu, največji poudarek pa so namenili pravilu 6+5. Idejo, ki jo je zagovarjal in predstavil predsednik Joseph Blatter, je Izvršilni odbor "načeloma podprl", nekateri člani pa so kljub temu izrazili dvome v učinkovitost tovrstnega pravila, saj bi to lahko pomenilo, da bi si najboljše igralce lahko privoščili le najbogatejši klubi, medtem ko bi manj premožni klubi ostali brez dobrih (poceni) tujih igralcev. Kljub temu je Blatter napovedal, da bo pravilo 6+5 predlagal v odločanje Skupščini FIFE (ta je zasedala 29. in 30. maja 2008), pri tem pa napovedal, da se ne bo spopadal z nadnacionalnimi organizacijami, kot je EU, temveč se bo zanašal na posebnost športa, kot je omenjena v novi Evropski pogodbi (FIFA 2008c).

Aprila 2008 so se v medijih pojavila namigovanja (Reuters 2008a), da je predsednik UEFA in eden izmed podpredsednikov Izvršilnega odbora FIFE Michel Platini svetoval Blatterju, naj s predlogom o pravilu 6+5 ne hodi v Bruselj, saj bi njegov obisk lahko škodil dobrim odnosom UEFA in EU. Reuters se je skliceval na neimenovan vir iz FIFE, ki je trdil, da Blatter od svojega predloga ne bo odstopil, saj hoče za seboj pustiti "veliko zapuščino", verjame pa, da bo do tega prišel z "gentlemanskimi sporazumi" z nacionalnimi nogometnimi

zvezami. Na potencialni tovrstni dogovor je Blatter nakazal v intervjuju 14. aprila, kjer je izrazil hvaležnost nemški nogometni zvezi, ki se je odločila za postopno implementacijo pravila 6+5 od sezone 2009/2010 naprej, ter še posebej Franzu Beckenbauerju, ki se je osebno zavzel za sprejetje pravila. Blatter je ponovil, da si ne želi sporov s političnimi organizacijami, hkrati pa povedal, da so se pogovarjali s številnimi politiki v Evropi, ki odobravajo njihov predlog (FIFA 2008d).

7. maja 2008 je Blatter organiziral okroglo mizo z novinarji na temo pravila 6+5, uradno v luči prihajajoče Skupščine FIFE, lahko pa predvidevamo, da je bil dogodek povezan tudi z odločanjem Evropskega parlamenta o predlogu Bele knjige o športu, ki je potekalo naslednji dan. Predsednik Izvršilnega odbora FIFE je novinarjem predstavil stališče, da pravilo 6+5 ni v nasprotju z evropskimi zakoni o svobodi gibanja. "Klubi bodo še naprej lahko podpisovali pogodbe z neomejenim številom tujih igralcev. Vendar, ko se začne tekma, bodo morali imeti na igrišču šest igralcev, ki lahko nastopijo za reprezentanco države, v kateri prvenstvo poteka." Blatter je bil celo prepričan, da pravilo 6+5 govori v prid drugim evropskim zakonom, prvenstveno tistim, ki se nanašajo na široko in pošteno konkurenco ter omejevanje koncentracije kapitala ter gospodarskih monopolov. Blatter je še omenil, da se mu pravilo doma vzgojenega igralca ne zdi primerno ter da bi lahko povzročilo "kupovanje" vedno mlajših tujih igralcev, kar bi še bolj oslabilo razvoj nacionalnega nogometa (FIFA 2008e).

8. maja 2008 je Evropski parlament glasoval o Poročilu o Beli knjigi o športu, ki ga je pripravil grški poslanec Manolis Mavrommatis. Slednji je v Poročilu države članice ter športne zveze pozval, naj ne uvajajo novih pravil, ki temeljijo na neposredni diskriminaciji na podlagi nacionalnosti, kot je pravilo 6+5 (Poročilo o Beli knjigi o športu 2008). Istočasno pa je Poročilo podprlo predlog doma vzgojenega igralca, ki ga v svojih tekmovanjih uporablja UEFA. Tako je Evropski parlament pozval Evropsko komisijo, naj prizna skladnost z zakonom tistih ukrepov, ki dajejo prednost igralcem, ki izhajajo iz lokalnih nogometnih šol, kot na primer določitev minimalnega števila lokalno vzgojenih igralcev, ne glede na njihovo nacionalnost (Ennis 2008a; Eurosport 2008). Pojavile so se celo napovedi, da bo Evropska komisija pripravila predlog o lokalno vzgojenih igralcih v vseh športih, ki bi potreboval podporo Evropskega parlamenta ter ministrov, pristojnih za šport, iz vseh držav članic (Reuters 2008b).

Belgijski poslanec v Evropskem parlamentu Ivo Belet, član parlamentarnega Odbora za kulturo in izobraževanje ter poročevalec Evropskega parlamenta za Parlamentarno poročilo o prihodnosti profesionalnega nogometa v Evropi (2007), je dejal, da stoodstotno podpirajo

prizadevanja FIFE za večje investicije v domače talente, vendar predlagani ukrepi niso v skladu z načelom prostega pretoka oseb v EU, saj je Pogodba o tem jasna – diskriminacija na podlagi nacionalnosti ni dovoljena, kar vključuje tudi nogomet. Namesto pravila 6+5 Belet zagovarja idejo, da bi klubi morali imeti minimalno število lokalno vzgojenih igralcev. Predlagal je, da bi med petindvajsetimi igralci moralo biti osem lokalno vzgojenih, od tega štirje v klubu in štirje v ligi. Belet je prav tako dodal, da ima trenutno EU na področju športa omejeno moč regulacije, v skladu z Lizbonsko pogodbo pa bi imela več besede (The Parliament 2008a). Evropski poslanci (Belet, Manders, Mavrommatis) so tudi posvarili Blatterja pred sklepanjem "gentlemanskih dogovorov" z individualnimi nogometnimi zvezami, saj bi to po njihovem mnenju vodilo k "odprtju Pandorine skrinjice" in bi klubom in zvezam grozile številne tožbe, podobne primeru Bosman (Eurosport 2008, Reuters 2008b).

Dan pred zasedanjem Skupščine FIFE je Evropska komisija v izjavi za javnost objavila ugotovitve raziskave o pravilu doma vzgojenih igralcev ter preko komisarja Jana Figela, pristojnega za področje športa, pravilo tudi uradno podprla. Hkrati je Vladimir Špidla, komisar, pristojen za zaposlovanje, izjavil, da je Evropska komisija predlogu 6+5 "pokazala rdeči karton", saj očitno diskriminira igralce na podlagi njihove nacionalnosti. Špidla je napovedal, da bo Evropska komisija v primeru, da katera izmed nogometnih zvez ali nogometnih lig implementira pravilo 6+5, zoper njo sprožila postopek pred ECJ (europa.eu 2008a; EurActiv 2008a; Ennis 2008b).

27. maja 2008 je Izvršilni odbor FIFE soglasno podprl cilje predloga 6+5 (FIFA, 2008f), 30. maja 2008 pa je o predlogu glasovala tudi Skupščina FIFE, njeno zakonodajno telo. Blatterjev predlog je dobil krepko podporo (155 glasov za,²⁸ 5 proti, 40 vzdržanih (Roopanarine 2008)), vendar je potrebno poudariti, da sta tako Izvršilni odbor kot Skupščina podprla zgolj cilje, ki jih želi pravilo 6+5 doseči, nista pa ga uzakonila, s čimer to ni postalo obvezujoče (BBC 2008a). Skupščina je tako sprejela sklepe, da v popolnosti podpira cilje pravila 6+5; od predsednikov FIFE in UEFA želi, da raziskujeta možnosti za implementacijo v Evropi, ter daje mandat predsedniku FIFE, da po potrebi enako reagira tudi na drugih kontinentih z ostalimi konfederacijami (FIFA 2008g). Na odločitve Skupščine FIFE se je Evropska komisija odzvala preko tiskovnega predstavnika Jana Figela, Johna McDonalda, ki je izjavil, da dvomi v uspeh dialoga s FIFE, ki se je v preteklosti izkazal kot nekonstruktiven. Po drugi strani je izpostavil UEFA kot organizacijo, s katero je imela EU kvalitetno izmenjavo informacij in izkušenj že v preteklosti (The Independent 2008). Blatter je očitke

---

²⁸ Predlog so podprli tudi predstavniki Angleške nogometne zveze, kljub navodilom upravnega odbora zveze, naj glasujejo proti predlogu (The Independent 31.5.2008).

Evropske komisije o nezakonnosti pravila 6+5 demantiral z izjavo: "Če obstaja zakon, se zakon lahko popravi. Kjer je volja, tam je tudi možnost. Poskušali bomo s posvetovanji in ne s soočenji." (BBC 2008). Prav tako je zopet izpostavil Lizbonsko pogodbo, ki naj bi stopila v veljavo 1. januarja 2009 in priznava športu posebne lastnosti (FIFA 2008h).

Blatter si je prizadeval za sestanek s predsednikom Evropskega parlamenta, na katerem bi mu predstavil argumente za uvedbo pravila 6+5, čemur so nasprotovali nekateri socialdemokratski poslanci, ki so smatrali, da izjava predsednika FIFE, da so evropski poslanci glasovali o predlogu, ki ga ne razumejo, ter da so bili proti brez premisleka (Le Monde 2008), kaže prezir do EU, ter mu sporočili, da četudi se prizna nogometu poseben status, ta ne more biti iznad zakona (The Parliament 2008b). Kljub temu se je Hans-Gert Pöttering 6. junija 2008 sestal s Blatterjem in predsednikom UEFE Michelom Platinijem. Na srečanju so vse tri strani predstavile svoja stališča, kjer je Pöttering ponovil mnenje Evropskega parlamenta in Komisije, Blatter predstavil argumente za uvedbo pravila 6+5, Platini pa poudaril, da se zaveda, da pravilo 6+5 ni v skladu z evropsko zakonodajo, vendar podpira njegove cilje, zaradi česar je pripravljen predsedniku FIFE pomagati pri iskanju rešitev. Akterji so se dogovorili, da se bodo dejanski pogovori o tej tematiki nadaljevali v prihodnosti (EurActiv 2008). V Bruslju pa sta se Blatter in Platini srečala tudi z belgijskim predsednikom vlade in predsednikom nogometne zveze. Slednja sta izrazila podporo ciljem, ki jih zagovarja pravilo 6+5, ter predstavila kandidaturo za organizacijo svetovnega nogometnega prvenstva leta 2018 (FIFA 2008i).

Junija se je začelo evropsko prvenstvo v nogometu, Blatter pa je izkoristil prisotnost nekaterih uglednih imen na tekmah. Tako se je pred tekmo Nizozemska – Italija sestal z nizozemskim ministrom, pristojnim za evropske zadeve, ter s predstavniko nizozemske nogometne zveze, pred tekmo Španija – Rusija pa se je sestal z ruskim in španskim ministrom, pristojnima za šport (FIFA 2008j). 13. junija se je pred tekmo Italija – Romunija sestal tudi z romunskim predsednikom vlade ter predsednikom romunske nogometne zveze, ki sta mu zagotovila podporo Romunije pri prizadevanjih FIFE (FIFA 2008k). Istega meseca se je Blatter sestal še s francosko ministrico, pristojno za šport, ki je dejala, da je predlog 6+5 dobra ideja ter da je njihova dolžnost, da zadevo predebatirajo in preučijo. Sestal se je tudi z delegacijo FIFPro, ki je izrazila podporo ciljem pravila 6+5 (FIFA 2008l). Konec junija pa je Blatter gostil predstavnike Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK) ter nekaterih ostalih mednarodnih športnih federacij (FIBA, IHF, IIHF, IRB), kjer je med drugim predstavil predlog 6+5. Udeleženci so se strinjali, da bi morale mednarodne športne federacije pod vodstvom MOK tesneje sodelovati pri razpravah o priznavanju posebne narave športa v EU,

ter soglašali s predlogom o ustanovitvi Posvetovalnega foruma med EU ter Olimpijskim in športnim gibanjem, z namenom izboljšanja medsebojnega dialoga (FIFA 2008m). Med svojo aktivno lobistično kampanjo pa je Blatter doživel hud udarec. Po nizu ratifikacij Lizbonske pogodbe so jo državljani Irske 13. junija 2008 na referendumu zavrnili, kar je pomenilo, da do nadaljnjega Pogodba ne bo stopila v veljavo, posledično pa tudi ne posebno določilo o športu.

Julija je predsedovanje Svetu EU prevzela Francija, zato so predstavniki francoske vlade v okviru resornih odborov poslancem Evropskega parlamenta predstavili prioritete francoskega predsedstva. 14. julija je Odboru za kulturo in izobraževanje kot prioriteto francoskega ministrstva za mladino in šport državni sekretar predstavil uvedbo pravila 6+5 (Laporte 2008).

V juliju se je Blatter sestal s predstavniki EPFL, kjer jim je predstavil pravilo 6+5 (FIFA 2008n). Pravilo je Blatter predstavil tudi na srečanju z luksemburškima ministroma za gospodarstvo ter šport (FIFA 2008p), po sestanku z Blatterjem pa je svojo podporo načelom FIFE izrazil tudi nemški notranji minister (FIFA 2008o).

14. avgusta je FIFA objavila rezultate Letnega poročila o trgu dela evropskih nogometašev (sezona 2007/2008). V petih najmočnejših ligah v Evropi igra 42,2 % tujcev, kar pomeni 3,5 % porast od predhodne sezone, v angleški ligi²⁹ pa je bil ta delež kar 59,5 %. Pri tem polovico tujcev predstavljajo igralci, ki ne prihajajo iz Evrope (FIFA 2008r).

Konec septembra je Jan Figel podal izjavo, preko katere je dal do znanja, da se Evropska komisija zaveda Blatterjevih intenzivnih sestankov s predstavniki vlad posameznih držav članic EU, ter hkrati poudaril, da to ne bo vplivalo na stališče Komisije. Ponovno je izpostavil dejstvo, da predlog ni v skladu z zakonodajo EU, ter zagrozil s postopkom pred ECJ za nogometne zveze in lige, ki bi pravilo implementirale. Figel je še dodal, da specifičnost športa ne pomeni nujno tudi ekskluzivnost ter da šport ne more biti zunaj ali nad pravnimi okvirji (Ennis 2008c).

6. oktobra je Blatter na povabilo evropskega poslanca Iva Beleta nastopil pred Odborom za kulturo in šport, kjer je poslancem predstavil argumente za uvedbo pravila 6+5. Blatter je dejal, da se v klubih izgublja nacionalna identiteta, kot karikiran primer pa je izpostavil Münchenski Bayern, v katerem na treningu potrebujejo pet prevajalcev. Blatter je tudi dejal, da FIFA noče nasprotovati zakonodaji EU, kar se tiče prostega pretoka oseb, vendar se stvari lahko menjajo, če le za to obstaja volja. Dodal je še, da zakoni niso dokončni

---

²⁹ V zadnjem kolu angleškega nogometnega prvenstva v sezoni 2007/2008 je med dvajsetimi klubi en začel tekmo s sedmimi angleškimi nogometaši v začetni enajsterici in trije s šestimi, ostali klubi pa so tekmo začeli z manj kot šestimi angleškimi igralci (Harris 2008)

ter poslance zaprosil za razumevanje in solidarnost (europa.eu 2008b). Člane Odbora je tudi opomnil, da je predlog podprlo tudi francosko predsedstvo (FIFA 2008s). Na Blatterjev nastop so se poslanci odzvali z mešanimi občutki, tako je španski poslanec Tejedor kritiziral poudarjanje nacionalne identitete. Prav tako je dejal, da ne vidi težav pri uporabi več jezikov pri treningu, kot primerjavo pa je izpostavil Evropski parlament, kjer govorijo več kot dvajset jezikov in kljub temu dobro funkcionirajo (EurActiv 2008c). Med 9. in 12. oktobrom je Blatter potoval po Srbiji, Črni Gori ter Gruziji, kjer so ga sprejeli najvišji predstavniki držav ter nogometnih zvez, ena izmed glavnih tem pogovorov pa je bilo tudi pravilo 6+5, ki jim ga je predstavil predsednik FIFE (FIFA 2008t).

27. in 28. novembra je potekal prvi EU Športni forum (v organizaciji Evropske komisije ter francoskega predsedstva), ki je v dialogu soočil predstavnike evropskih institucij in športnih združenj. Eno izmed neformalnih srečanj je potekalo tudi med evropskimi ministri, pristojnimi za šport, pred katerimi je Blatter (s podporo predsednika Mednarodnega olimpijskega komiteja) zagovarjal pravilo 6+5. Naklonjenost predlogu naj bi pokazali zgolj trije ministri, medtem ko so ostali ponovili stališče Evropske komisije, da ta ni v skladu z zakonodajo EU (Ennis 2008d). Ob koncu srečanja so ministri podpisali skupno izjavo o potrebnosti nadaljnje razprave o predlogih, ki prihajajo s strani mednarodnih športnih zvez, katere spodbujajo razvoj športnikov, ki lahko nastopajo za nacionalna moštva, v skladu z zakoni EU. Tako so podprli načela pravila 6+5, vendar ob strogem upoštevanju evropske zakonodaje (Guardian 2008, International Herald Tribune 2008; EurActiv 2008d). Skupno izjavo sta podala tudi komisarja Špidla in Figel, ki sta ponovno zapisala, da pravilo 6+5 temelji na nacionalni diskriminaciji, s čimer nasprotuje enemu izmed temeljnih načel EU (europa.eu 2008c). Blatter je po srečanju izrazil zadovoljstvo z "enoglasno izjavo sedemindvajsetih evropskih ministrov o potrebi po dialogu in razpravi o pravilu 6+5 v luči skladnosti z zakonodajo EU" (Ledsom 2008). Ob srečanju je Platini medijem povedal, da sicer podpira cilje Blatterjevega načrta, vendar se zaveda, da ta ne more biti implementiran v EU ter da bi morebitni pritiski lahko povzročili napetosti med Brusljem in UEFO v času, ko slednja pričakuje podporo na področjih, kot so financiranje, rasizem ter športne stave (Ennis 2008e).

4.3 LETO 2009

26. januarja 2009 so se predstavniki Mednarodnega olimpijskega komiteja (med katerimi je bil tudi Blatter) v Lozani sestali z delegacijo Evropske komisije pod vodstvom

Jana Figla, kjer so razpravljali o krepitvi dialoga med Komisijo in MOK-om. Po sestanku je Blatter izrazil zadovoljstvo z odprtostjo Komisije za dialog ter z enotnostjo olimpijskega gibanja in športa na splošno (FIFA 2009a).

23. februarja je Blatter obiskal Češko (ki je bila predsedujoča Svetu EU), kjer se je sestel s češkim predsednikom, športnim ministrom ter predsednikom parlamenta. Blatter je dejal, da je češkega predsednika Vaclava Klauša "pozval, naj pri evropskih kolegih promovira potrebo po samoregulaciji športa" (FIFA 2009b).

26. februarja je Inštitut za evropske zadeve (*Institut for European Affairs* – INEA) v prostorih Evropskega parlamenta v Bruslju organiziral tiskovno konferenco, na kateri je predstavil ugotovitve raziskave o kompatibilnosti pravila 6+5 z evropsko zakonodajo, ki jo je naročila FIFA. Raziskovalno skupino je sestavljalo pet strokovnjakov s področja prava EU, ki so zatrdili, da so raziskavo opravili povsem neodvisno in nepristransko. INEA je prišla do zaključkov, da zakonodaja EU priznava športnim združenjem regulativno avtonomijo, pravilo 6+5 pa ne posega na področje prostega prehoda delovne sile, temveč regulira pravila igre, zaradi česar naj bi bilo v skladu z zakonodajo EU. INEA je še dodala, da bi lahko v primeru pravila 6+5 v najslabšem primeru govorili kvečjemu o posredni diskriminaciji, ki pa ne temelji na nacionalnosti. Pravilo namreč kot pogoj za nastop na tekmi ne določa nacionalnost ali državljanstvo, temveč upravičenost do nastopa za nacionalno moštvo države, v kateri poteka prvenstvo (Institute for European Affairs 2009, Guardian, BBC 26.2.2009). Blatter je izrazil zadovoljstvo z ugotovitvami ter poudaril, da ima pravilo 6+5 tudi širšo podporo MOK-a, saj ga nameravajo implementirati tudi v športih, kot so košarka, rokomet, hokej, rugby in odbojka (FIFA 2009c). Medtem ko je tiskovni predstavnik FIFE napovedal nov začetek pogovorov z Evropsko komisijo, se je slednja odzvala, da "na prvi pogled ni razlogov, zaradi katerih bi Komisija spremenila stališče do predloga, ki očitno temelji na diskriminaciji" (Ennis 2009a).

V začetku marca se je na ugotovitve INEE z zadovoljstvom odzvala tudi Nemška nogometna zveza, ki je pravilo 6+5 podprla ter napovedala njegovo podporo tudi v Odboru za šport nemškega parlamenta (FIFA 2009d). 11. marca je Blatter organiziral "okroglo mizo z novinarji", na kateri je med drugim izrazil zadovoljstvo z ugotovitvami INEE ter ponovno poudaril cilje pravila 6+5 (FIFA 2009e). Izvršilni odbor FIFE, ki je zasedal 19. in 20. marca, je odločil, da naj FIFA nadaljuje z aktivnostmi na področju pravila 6+5, in to tematiko uvrstil na dnevni red Skupščine (FIFA 2009f). Po zasedanju Izvršilnega odbora je Blatter novinarjem dejal, da "si ne predstavlja, kako bi bilo, če bi se vse politične entitete vmešavale v šport, tako kot to počne EU, ter da bi to pomenilo konec mednarodnega športa". Dodal je še, da

implementacija pravila 6+5 ni njegov glavni cilj, temveč je to avtonomija športa (Meadows 2009).

V začetku aprila je Komisar za kulturo in izobraževanje Jan Figel v intervjuju za nogometni spletni portal ponovil stališče Komisije, da predlog 6+5 ni v skladu z zakonodajo EU. Poudaril je, da EU v mnogih primerih spoštuje specifičnost športa, vendar so poklicni športniki "delavci" kot vsi ostali, in dodal, da je tudi EU specifičen sistem in da pričakuje spoštovanje te specifičnosti s strani športnih združenj (Figel 2009). Aprila je Združenje evropskih profesionalnih nogometnih lig začelo posvetovalni proces med svojimi članicami o možnosti implementacije pravila 6+5 (Scott 2009).

21. aprila je Vsestrankarska parlamentarna nogometna skupina³⁰ (*All Party Parliamentary Football Group* – APFG) britanskega parlamenta objavila ugotovitve raziskave "Angleški nogomet in njegovo upravljanje".³¹ Na podlagi raziskave je Angleški nogometni zvezi ter angleškim nogometnim ligam priporočila implementacijo pravila 6+5, ministra za šport pa pozvala k "lobiranju pri Evropski uniji za pospešitev sprejetja pravila 6+5 v vseh državah članicah" (All Party Parliamentary Football Group 2009, 18–19). Priporočila APFG je Blatter pozdravil še istega dne preko medijske izjave (FIFA 2009g).

24. aprila se je Blatter v družbi Maria Pescanteja (član MOK-a in predsednik italijanskega parlamentarnega odbora za evropske zadeve) sestal s predsednikom Odbora za pravne zadeve Evropskega parlamenta Giuseppejem Garganijem. Slednji je Blatterju zagotovil, da se bo Odbor pod njegovim vodstvom posebej posvetil športu in pravilu 6+5 ter da bo uvrstitev tematike na dnevni red Odbora napovedal v kratkem (FIFA 2009h). To je Gargani storil na seji Odbora 30. aprila, ko je predstavil potrebo po preučitvi predloga 6+5 in njegove skladnosti z zakonodajo Skupnosti ob upoštevanju sodbe v primeru Bosman ter ob upoštevanju posebne narave športa, opisane v Lizbonski pogodbi (Committee on Legal Affairs 2009).

27. aprila se je z Blatterjem sestal novoizvoljeni predsednik Avstrijske nogometne zveze, ki je izrazil polno podporo pri prizadevanjih za implementacijo pravila 6+5 (FIFA 2009i). Prvega maja je Blatter obiskal Madžarsko, kjer ga je sprejel premier Gordon Bajnai. Med drugim je bila tema pogovora tudi pravilo 6+5, ki ga je Bajnai podprl (FIFA 2009j).

Združenje nogometnih klubov najmočnejše angleške lige je 13. maja britanskemu ministru za šport predalo dokument, v katerem je bilo navedeno, da velika večina članov

---

³⁰ Neformalni parlamentarni odbor, ki deluje na prostovoljni ravni, v katerem je preko 150 članov tako zgornjega kot spodnjega doma parlamenta. Takšen odbor nima formalnega statusa v zakonodajnem procesu, v večini primerov pa so njegovi člani manj aktivni poslanci (*backbenchers*) (Reuters 21.4.2009).

³¹ *English Football and its Governance*.

podpira UEFINO pravilo doma vzgojenega igralca ter da bo Združenje sprožilo postopke za implementacijo tega pravila v svojih tekmovanjih. Hkrati pa so nogometni klubi zavrnili vsakršno možnost za implementacijo pravila 6+5, ki po njihovih besedah ni v skladu z zakonodajo EU (Conn 2009; Ennis 2009b). Odbor, zadolžen za kandidaturo Anglije za organizacijo svetovnega prvenstva v nogometu leta 2018, je ob tem opozoril FIFO, da ne bo vršil pritiska na angleške nogometne klube za uvedbo pravila 6+5, čeprav bi to pomenilo manjše možnosti za organizacijo prvenstva (Wallace 2009).

V začetku junija je zasedala Skupščina FIFE, ki je sprejela Deklaracijo o strateških in političnih zahtevah, v kateri je (med drugim) potrdila mandat predsedniku FIFE za iskanje rešitve pravila 6+5 (FIFA Congress 2009). Vendar je Skupščina prav tako sprejela sklep, da o legalizaciji pravila 6+5 ne bo odločala, dokler ne bo stopila v veljavo Lizbonska pogodba, takšen predlog pa je podprl tudi Blatter (FIFA 2009k; FIFA 2009l). Le nekaj dni po zasedanju Skupščine je predstavnik UEFE podal izjavo, v kateri je izrazil prepričanje, da pravilo 6+5 ne bo nikoli zaživelo v Evropi, saj je v nasprotju z zakonodajo, ter hkrati poudaril prednosti sistema doma vzgojenega igralca (Harris 2009).

20. julija je Blatterja (ki ga je spremljala delegacija predstavnikov belgijske in nizozemske nogometne zveze) sprejel belgijski premier Herman Van Rompuy.³² Teme razprave so bile skupna kandidatura Belgije in Nizozemske za organizacijo svetovnega nogometnega prvenstva, specifičnost športa znotraj EU ter ohranjanje nacionalne identitete z uvedbo pravila 6+5 (FIFA 2009m).

3. oktobra 2009 so Irci na referendumu podprli Lizbonsko pogodbo ter tako odprli pot k njeni implementaciji. O športu v kontekstu Lizbonske pogodbe se je 5. oktobra Blatter pogovarjal z dansko ministrico za kulturo Carino Christensen, ki je zagotovila dansko podporo predlogu 6+5. Dva dni kasneje je Blatterja sprejel švedski predsednik vlade (predsedujoči Svetu EU) Lars-Ake Lagrell, s katerim se je predsednik FIFE prav tako pogovarjal o pravilu 6+5, o prihajajoči konferenci o specifičnosti športa ter španski napovedi o organizaciji drugega evropskega športnega foruma v času njihovega predsedovanja³³ (FIFA 2009n).

20. in 21. oktobra je bila v Budimpešti (na povabilo madžarskega parlamentarnega Odbora za šport in turizem) organizirana Mednarodna konferenca o specifičnosti in avtonomiji športa v EU. Konference so se udeležili predstavniki parlamentarnih odborov za področje športa, izobraževanja ter kulture držav članic, predstavniki Evropskega parlamenta,

---

³² Belgija je predsedovala Svetu EU v drugi polovici leta 2010.

³³ Prva polovica leta 2010.

predstavniki MOK-a ter mednarodnih športnih federacij (FIFA, FIBA, IHF-ter IHHF) in predstavniki Evropske nogometne zveze. Udeleženci so ob koncu konference sprejeli deklaracijo, s katero so (med drugim) odločevalce v EU pozvali k prepoznavanju in podpori specifičnosti ter avtonomije športa v luči člena 165 Lizbonske pogodbe (The Budapest Declaration on the Specificity and Autonomy of Sport 2009). Ob tej priložnosti se je Blatter sestal s Palom Schmittom (Madžarska), podpredsednikom Evropskega parlamenta ter članom MOK-a, ki je izrazil polno podporo pravilu 6+5 ter pristal na vlogo "ambasadorja pravila 6+5" v Evropskem parlamentu. Med konferenco je Blatter podal predlog, po katerem bi bili v okviru pravila 6+5 v kvoto šestih igralcev všteti tudi igralci, ki so bili ne glede na nacionalnost neprestano registrirani v klubih nacionalne nogometne zveze od dvanajstega leta dalje, ter prav tako igralci, ki so, ne glede na nacionalnost, kot profesionalci v klubih nogometne zveze pet let neprestano nastopali od osemnajstega leta starosti (FIFA 2009o; Gannon 2009). S tem predlogom se je Blatter močno približal temeljem pravila doma vzgojenega igralca, ki ga uporablja v svojih tekmovanjih UEFA.

Prvega decembra 2009 je stopila v veljavo Lizbonska pogodba, vključno s 165. členom, ki govori o specifični naravi športa. Blatter je ta trenutek dočakal z zadovoljstvom, po njegovih besedah pa naj bi nova Pogodba omogočala, da se na šport v EU ne gleda zgolj z ekonomskega vidika, temveč tudi z izobraževalnega in družbenega (FIFA 2009p). 21. decembra je Blatter na sedežu FIFE sprejel madžarskega premierja Gordona Bajnaia, ki se je pred tem v Zürichu udeležil prve podelitve Nagrade Ferenc Puskas za najboljši gol sezone. Bajnai je ponovno izrazil polno podporo predlogu 6+5, z Blatterjem pa sta govorila o položaju športa v EU ter krepitvi dialoga s FIFE v času predsedovanj trojke Španija, Belgija in Madžarska (FIFA 2009r).

4.4 LETO 2010

25. januarja se je Blatter sestal s španskim premierjem Joséjem Luisom Rodríguezom Zapaterom, državnim sekretarjem na ministrstvu, pristojnem za šport, ter predsednikom španske nogometne zveze. Teme pogovora so bile špansko-portugalska kandidatura za organizacijo svetovnega nogometnega prvenstva, položaj nogometa v nacionalnih in mednarodnih okvirjih, specifičnost športa v EU ter možnosti za implementacijo pravila 6+5 v luči španskega predsedovanja Svetu (FIFA 2010). Marca je v Zürichu Blatter sprejel francosko državno sekretarko, pristojno za šport, Ramo Yade, ki mu je zagotovila osebno podporo pravilu 6+5.

19. in 20. aprila je v Madridu potekal drugi Športni forum EU (v organizaciji Evropske komisije v sodelovanju s španskim predsedstvom), katerega rdeča nit je bila implementacija 165. člena Pogodbe o Evropski skupnosti, cilj foruma pa naj bi bila izmenjava stališč med Evropsko komisijo in deležniki s področja športa (EU Sport Forum Report 2010). Zaradi nepredvidljivih okoliščin (zaprt zračni promet v večini evropskih držav) se več kot polovica prijavljenih foruma ni udeležila, med njimi pa je bil tudi Blatter. Iz poročila o Športnem forumu EU je razvidno, da so bila izpostavljena vprašanja o prostem pretoku znotraj Unije ter vprašanja o specifičnosti športa, vendar generalni zaključki niso bili sprejeti. V nasprotju s prvim Športnim forumom EU na španskem pravilo 6+5 ni bilo specifično izpostavljeno.

Tik pred začetkom svetovnega prvenstva v nogometu je v Johannesburgu 9. in 10. junija zasedala Skupščina FIFE. Na dnevnem redu skupščine (FIFA Congress 2010) je bila tudi revizija odločitev, sprejetih na predhodnem zasedanju Skupščine, med katere je sodila tudi Deklaracija o strateških in političnih zahtevah, ki je Blatterju podeljevala mandat za iskanje možnosti za implementacijo pravila 6+5. Delegati nacionalnih nogometnih zvez so se na Skupščini odločili, da FIFA preneha s prizadevanji za implementacijo pravila 6+5 (Associated Press 2010; BBC 2010). Na tiskovni konferenci po zasedanju Skupščine je Blatter izjavil, da je načrt za uvedbo pravila 6+5 nekoliko oslavljen, mednarodne športne federacije pa označil za žrtev evropske politike (Blatter 2010).

5 ANALIZA LOBIRANJA PREDSEDNIKA FIFE

Eden najpomembnejših kriterijev uspešnega lobiranja je pravočasnost, ki pa Blatterju ne govori v prid. Intenzivno lobistično kampanjo je Blatter začel po tem, ko se je Evropski parlament (sicer posredno) izjasnil proti pravilu 6+5. Kljub temu da gre pri sprejetju Poročila o Beli knjigi o športu za pravno nezavezujoč akt, samo dejanje z vidika javnopolitičnega procesa predstavlja obliko legalizacije, kar pomeni, da je bila tematika uvrščena na dnevni red ter da so bile oblikovane alternativne rešitve. Blatter je bil tako pozen z dveh vidikov, saj ne samo da ni uspešno vplival na oblikovanje dnevnega reda, temveč so odločevalci tudi že sprejeli alternativno rešitev, ki jo je ponudila UEFA. Razlog za pozno aktivacijo leži v dejstvu, da kljub temu da je Blatter idejo o pravilu 6+5 predstavil že leta 2005, je šele 30. maja 2008 dobil mandat s strani Skupščine FIFE za raziskovanje možnosti o implementaciji pravila 6+5 (lobistične dejavnosti). V vmesnem času Blatter torej ni imel pooblastil, da na tem področju deluje v imenu FIFE, temveč je zbiral podporo znotraj lastne organizacije, ki pa je bila v končni fazi zgolj načelna in ne absolutna. Lahko celo trdimo, da Skupščina ter Izvršilni

odbor FIFE Blatterjeve aktivnosti nista podprla, temveč zgolj tolerirala. Pozen začetek lobiranja je v veliki meri otežil proces, vendar v tem primeru ni bil usoden. Kot smo že omenili, mnenji Evropskega parlamenta in Evropske komisije o pravilu 6+5 nista pravno zavezujoči, vendar kljub temu predstavljata uradni stališči evropskih institucij, ki v prvi vrsti branita evropske interese (v nasprotju z nacionalnimi).

V svoji lobistični kampanji se je Blatter osredotočil predvsem na predstavnike nacionalnih vlad, s čimer je posredno želel vplivati na Svet EU ter Evropski svet, nekoliko pa je zapostavil Evropsko komisijo ter Evropski parlament. Lobiranje pri predsednikih vlad ter nacionalnih ministrih, pristojnih za šport, je potekalo osebno, neposredno, medtem ko je bil pri interakciji z Evropsko komisijo uporabljen *grass-roots* pristop, saj je večina komunikacije potekala preko medijskih izjav (z obeh strani). V primeru Evropskega parlamenta je Blatter uporabil tretji pristop. Sam se je sicer sestal s predsednikom Evropskega parlamenta ter na povabilo poslanca Beleta nastopil pred Odborom za kulturo in izobraževanje, vendar je s tem lastne aktivnosti zaključil ter se raje odločil za posredno lobiranje, preko tretje osebe. Tako se je v Evropskem parlamentu za pravilo 6+5 zavzel francoski državni sekretar, podporo (in uvrstitev na dnevni red) je Blatterju obljubil predsednik Odbora za pravne zadeve, eden izmed podpredsednikov Evropskega parlamenta (Pal Schmit) pa je celo sprejel vlogo ambasadorja pravila 6+5.

Blatterjev izbor strategij je bil, upoštevajoč pozno lobiranje, racionalen. Glede na to, da je bila Evropska komisija izrazit nasprotnik pravila 6+5, bi bila njena "spreobrnitev" izjemno zahteven proces. Svoje stališče je sicer prav tako sprejel drugi uradni varuh evropskih interesov – Evropski parlament, vendar se evropski poslanci za razliko od evrokratov zavedajo svoje volilne baze in so zaradi tega dovzetni tudi za nacionalne interese. Glede na to, da EU do uveljavitve Lizbonske pogodbe na področju športa ni imela nikakršnih pristojnosti, od prvega decembra 2009 pa so te omejene na spodbujevalno vlogo, je Blatter svoje delovanje upravičeno usmeril na vlade držav članic. V prvem koraku je Blatter potreboval ratifikacijo Lizbonske pogodbe, ki vsebuje določilo o posebni naravi športa, v drugi pa opredelitev, kaj posebna narava športa pomeni za njegovo obravnavo v pravnem sistemu EU. Slednje ni vprašanje pravne stroke, temveč gre za politični dogovor, zaradi česar so glavni odločevalci na tem področju voditelji držav članic v sodelovanju z resornimi ministri.

Pristop, ki ga je Blatter izbral za lobiranje Sveta EU, zagotovo ni učbeniški. Na prvi pogled se ta zdi optimalen, vendar podrobnejša analiza odkrije njegove pomanjkljivosti. Blatter je imel priložnost, da neposredno nagovarja plenarno zasedanje (sicer neformalnega) Sveta EU za šport. Te možnosti velika večina interesnih skupin sicer nima, vendar je

uspešnost takšnega nastopa dvomljiva, saj deluje bolj kot predstavitev kot pa prepričevanje. Kljub temu pa se lahko smatra kot uspešna uvrstitev tematike na dnevni red Sveta. Blatterjevo lobiranje je bilo osredotočeno na nacionalne vlade, kot svetuje teorija uspešnega lobiranja, vendar to ni potekalo po načelu od spodaj navzgor, temveč je imel Blatter neposredni dostop do glavnih odločevalcev v državi. Blatter posameznih predstavnikov vlad ni izbiral naključno (izjeme so bila priložnostna srečanja, denimo pred ali po nogometnih tekmi), temveč se je osredotočil predvsem na aktualne ali bodoče predsedujoče članice Svetu (Francija, Češka, Belgija, Švedska, Španija, Madžarska³⁴). Takšno lobiranje je obrodilo sadove predvsem v fazi oblikovanja dnevnega reda, saj sta francosko in špansko predsedstvo organizirala EU športni forum,³⁵ francoski državni sekretar se je za pravilo 6+5 zavzel v Evropskem parlamentu, Madžarska pa je gostila Mednarodno konferenco o specifičnosti in avtonomiji športa v EU. Kljub osebni stiku z ministri, pristojnimi za šport, in predsedniki vlad pa lobiranje ni bilo uspešno, saj so kljub izrečenim podporam na zasedanju v Franciji športni ministri zavrnil pravilo 6+5 (podprli so zgolj njegove cilje in načela), medtem ko v Španiji o pravilu sploh niso razpravljali.

Na tem mestu se izpostavi vprašanje uspešnosti neposrednega komuniciranja in poskusa vplivanja na stališča visoko pozicioniranih političnih odločevalcev. Čeprav imajo ti formalno moč odločanja, v praksi tako na nacionalni kot EU ravni niso (izključni) oblikovalci javnih politik. Predsedniki vlad, predvsem pa ministri, se pri tem procesu v veliki meri zanašajo na strokovnost uradnikov ter politične usmeritve osebnih svetovalcev. Pripravljenost najvišjih državnih funkcionarjev za osebna srečanja z Blatterjem izhaja iz njegove funkcije predsednika mednarodne športne organizacije, ki ima več članic kot Organizacija združenih narodov ter upravlja z "najpomembnejšo postransko stvarjo na svetu". Ker organizacija tekmovanj pod upravo FIFE (še posebej svetovnega prvenstva) prinaša gostiteljem številne koristi (promocija, turizem, delovna mesta), je Blatter zaželen sogovornik med nacionalnimi politiki. To pa tudi pomeni, da je predsednik FIFE večino svojega mandata sam tarča lobistov, med katerimi so tudi predsedniki nacionalnih vlad. Tako se je Blatter znašel v dvojni vlogi – medtem ko je on prepričeval belgijsko, nizozemsko, špansko in portugalsko vlado o potrebi po uvedbi pravila 6+5, so ga te prepričevale, zakaj naj njihove države gostijo svetovno

---

³⁴ Blatter je veliko stavil na Madžarsko, ki bo Svetu EU predsedovala v prvi polovici leta 2011. Poleg imenovanja madžarskega "ambasadorja pravila 6+5", organizacije mednarodne konference o športu v Budimpešti ter vzajemnih obiskov z madžarskim predsednikom vlade lahko kot imenitno lobistično potezo dojamemo tudi poimenovanje nagrade za najboljši gol leta. Nagrado je FIFA uvedla leta 2010, poimenovala pa jo je "Nagrada Puskas", po Ferencu Puskasu, nekdanjem odličnem madžarskem nogometašu.

³⁵ V Franciji je bilo pravilo 6+5 ena izmed posebej izpostavljenih tematik, medtem ko je bilo zasedanje v Španiji močno okrnjeno zaradi zaprtja zračnega prometa.

prvenstvo v nogometu. Teorija uspešnega lobiranja pravi, da mora lobist upoštevati načelo vzajemnosti, vendar medtem ko je Blatter potreboval podporo vseh držav članic, slednje ne morejo hkrati gostiti svetovnega prvenstva. V luči ohranjanja dobrih medsebojnih odnosov tako najvišji državni politiki izražajo načelno podporo predlogu 6+5, medtem ko predsednik FIFE podpira njihove kandidature, vendar to še ne pomeni, da so prvi pripravljene spreminjati nacionalne ali evropske javne politike ter slednji organizirati športne dogodke v posameznih državah članicah.

To nas privede do vprašanja, ali je Blatter sploh primeren lobist. Kot predsednik FIFE je legalni in legitimni zastopnik nogometnih interesov, njegov položaj pa mu zagotovo odpira marsikatera (politična) vrata, ki profesionalnim lobistom po navadi ostajajo zaprta oziroma se do njih prebijajo počasi. Vendar je njegova funkcija dvorezen meč: sočasno z omogočanjem dostopa do visoke politike se zapirajo vrata uradnikov. Odnos med mednarodnimi športnimi organizacijami ter državami lahko gledamo kot na obliko diplomacije. V tem procesu visoki državni funkcionarji sprejemajo visoke funkcionarje mednarodnih športnih organizacij (prav tako pogosto tudi obratno), medtem ko se v takšni diplomaciji posameznika iz različnih hierarhičnih slojev praviloma ne srečujeta.³⁶ Prav nacionalni in evropski uradniki pa so glavne tarče lobistov, saj so ti tisti, ki posedujejo znanje in informacije. Blatterjeva edina možna pot vpliva je bila tako že v izhodišču zreducirana na politično in ne strokovno. Kljub nekaterim šibkim poskusom iz stroke (npr. INEA) je na politično pot Blatter pogosto nakazal tudi sam, najbolj očitno z izjavo: "Če obstaja zakon, se zakon lahko popravi. Kjer je volja, tam je tudi možnost" (BBC 2008).

Predsedniku FIFE bi sicer težko očitali, da je uporabljal "golo lobiranje", saj ni zastopal zgolj interese lastne organizacije (predvsem ne ekonomskih), temveč bi pravilo 6+5 pripomoglo k razvoju nacionalnega nogometa ter tudi klubskega, saj bi preprečilo koncentracijo najboljših igralcev v peščici klubov, kar so Blatterju priznavali tako nacionalni kot evropski politiki. Kljub temu pa njegovega pristopa ne moremo označiti za "lobiranje z javnopolitično dimenzijo", pri katerem interesne skupine in lobisti poistovetijo lastne interese z javnopolitičnimi, saj Blatter ni želel upoštevati enega od ključnih interesov EU – prostega pretoka delavcev. Svoje napore je usmeril na nacionalne države, medtem ko evropske interese ni le zanemaril, temveč se je spuščal v medijski spopad z Evropsko komisijo preko izjav o mednarodnih športnih federacijah kot žrtvah evropske politike (Blatter 2010).

---

³⁶ Zgleden primer je obisk predsednika UEFA Michela Platinija na Hrvaškem oktobra 2010. Platini je izrazil veliko razočaranje, ker sta ga sprejela "le" minister, pristojen za šport, ter predsednik hrvaške nogometne zveze, medtem ko je imel željo sestati se s predsednico vlade (Platini v Krušelj 2010).

Pri takšnih izjavah pridejo na plan osebne lastnosti lobista, ki so za uspešnost lobiranja lahko ključnega pomena. Uspešen lobist lobira po meri ter svoj jezik, obnašanje, dejanja prilagodi tarči. Blatter tega ni storil, temveč je ohranil retoriko osebe, ki je v vodstvu FIFE že petintrideset let in je sicer vajena popolne avtonomije. Kot negativno lastnost lahko Blatterju pripišemo do določene mere tudi njegovo nacionalnost. Kot poliglot se sicer lahko prilagaja večini sogovornikov iz EU, vendar kot Švicar z vidika evrokratov in ostalih varuhov evropskih interesov ne more razumeti temeljev evropske integracije.

Uspešen lobist se mora zavedati kompleksnosti javnopolitičnega procesa ter pri svojem delovanju upoštevati njegove značilnosti. V določenih elementih je Blatter izkazal dobro poznavanje le-tega. Pravilno je identificiral, da gre (v prvi vrsti) za vprašanje visoke politike ter temu primerno izbiral tarče (člani Sveta, predsedstva), sporni bili torej le kanali vpliva oziroma njihova uspešnost. Kljub osredotočenosti na Svet zaostrovanje retorike z Evropsko komisijo ni bila najboljša poteza, saj je uradno stališče slednje hkrati vodilo za države članice, ki se trudijo izogibati finančnim sankcijam pred ECJ. Slabo poznavanje političnega sistema (oziroma neupoštevanje le-tega) je Blatter izkazal v primeru izbora posrednih lobistov. Podporo predsednika Odbora za pravne zadeve Evropskega parlamenta Giuseppeja Garganija je tako pridobil tik pred volitvami. Na naslednji seji Odbora je bil tako predlog potrebe po proučitvi pravila 6+5 sicer predstavljen, vendar je bila hkrati to zadnja seja mandata. Odbor v sestavi novega mandata tematike ni več obravnaval. Blatterja je to očitno izučilo, zato je "ambasadorja pravila 6+5 v Evropskem parlamentu" poiskal takoj na začetku novega mandata. Vlogo je sprejel podpredsednik Evropskega parlamenta Pal Schmitt, sicer Blatterjev sodelavec iz Mednarodnega olimpijskega komiteja. To potezo bi lahko v osnovi označili za eno Blatterjevih boljših, vendar se je tudi tukaj izpostavil problem "visoke diplomacije". Blatterjevi znanci na visokih položajih imajo tudi velike ambicije; Pal Schmitt je bil tako maja 2010 izvoljen za madžarskega predsednika ter je zapustil Evropski parlament, hkrati pa tudi svoje "ambasadorsko mesto".

Blatter je presenetljivo slabo znanje izkazal na področjih, kjer bi pričakovali najboljše – poznavanje javnopolitičnega področja ter javnopolitične arene. Dvomimo, da bi tako izkušena oseba na področju nogometnih organizacij podcenjevala moč in vpliv drugih akterjev, temveč jih je Blatter najbrž zavestno ignoriral, saj ni mogel pridobiti njihove naklonjenosti (primarno nogometnih klubov in lig). Čeprav je formalno na čelu nogometne upravljalvske piramide FIFA, imajo v državah EU mnogo večji vpliv UEFA, EPFL ter

nekdanji klubi G-14, ki vodijo lastne procese lobiranja preko profesionalnih lobistov.³⁷ Brez njihove podpore je uvedba pravila 6+5 v EU praktično nemogoča misija. Neupoštevanje ostalih akterjev se najbolj odraža v odnosu z Evropsko komisijo. Ta ne le zavrača predlog FIFE, temveč hkrati za vzgled daje UEFO ter njena pravila v okviru zakonodaje EU v smislu medsebojnega sodelovanja.

UEFA z razlogom ni podprla FIFE pri njenih prizadevanjih za uvedbo pravila 6+5. Če pustimo ob strani gospodarske interese, so glavni razlog UEFINEGA nasprotovanja pravilu 6+5 njene lastne izkušnje, ki pa jih Blatter pri lobiranju ne upošteva. UEFA je s praktično identičnim pravilom (pravilo 2000) poskušala leta 2000, vendar so ga evropske institucije zavrnile. Takrat je bil pristop UEFE precej drugačen od Blatterjevega – Evropska nogometna zveza je priznavala diskriminatorno naravo pravila ter si prizadevala za izvzetje nogometa iz pravnega okvira EU, vendar je bila pri tem neuspešna. Blatter je po drugi strani sočasno zagovarjal več idej; tako je v določenih trenutkih trdil: 1. da gre zgolj za pravila igre, zaradi česar pravilo 6+5 ne sodi v okvir nacionalnega ali EU prava; 2. da gre za pravila, ki ne nasprotujejo pravu EU oziroma 3. da ima šport specifično naravo, zaradi česar mora biti izvzet iz pravnega okvira EU. Zanimivo je, da je identičen pristop izbrala tudi INEA, ki je po naročilu FIFE opravila "neodvisno" oceno kompatibilnosti pravila 6+5 s pravom EU. INEA je prišla do ugotovitve, da gre izključno za pravilo nogometne igre, ki ne posega v ekonomsko dejavnost. Druga ugotovitev je bila, da četudi pravilo 6+5 ne bi bilo izključno pravilo igre, ne bi pomenilo neposredno diskriminacijo na podlagi nacionalnosti. V tretji ugotovitvi INEA poudarja avtonomijo mednarodnih športnih organizacij ter posebno naravo športa, ki jo priznava Lizbonska pogodba.

Tako Blatter kot INEA pri tem pozabljata tri stvari: 1. v kolikor gre "izključno za pravilo igre", odločitev o njegovi uvedbi ni v rokah Skupščine FIFE, temveč je za to pristojen IFAB; 2. v primeru Simutenkov je sodišče odločilo, da tudi razna upravna dovoljenja o nastopu na športnem dogodku pomenijo diskriminacijo pri zaposlovanju, tako da argumenti o pravilu, ki ne temelji na nacionalnosti, temveč upravičenosti do nastopa za nacionalno moštvo, ne vzdržijo ter 3. čeprav je šport formalno postal materija primarne zakonodaje EU šele prvega decembra 2009, je EU že leta 1997 priznala njegovo posebno naravo. Aneksa k Amsterdamski pogodbi (1997) in Pogodbi iz Nice (2000) ter Bela knjiga o športu (2007) so

---

³⁷ Najmočnejša angleška nogometna liga ima registrirane lobiste tako pri Evropski komisiji kot pri Evropskem parlamentu. Pri slednjem imata registrirane lobiste tudi UEFA ter najmočnejša francoska nogometna liga (Register lobistov, akreditiranih pri Evropskem parlamentu; Register lobistov, akreditiranih pri Evropski komisiji).

dokumenti, ki so pred Lizbonsko pogodbo opredeljevali posebno naravo športa.³⁸ Blatter je vse upe polagal v posebno naravo športa, določeno v Lizbonski pogodbi, vendar se ni zavedal, da je ta že opredeljena. Pravilo 6+5 tako ni potrebovalo definicije, temveč redefinicijo posebne narave športa.

Če se v celoti ozremo na Blatterjev pristop, ugotovimo, da se predsednik FIFE ni držal načela "nikoli proti toku" oziroma nasproti prevladujočemu interesu v konkretni javni politiki, saj je s prizadevanji za uvedbo pravila 6+5 nasprotoval prostemu pretoku delovne sile, enemu izmed temeljev EU. Kako je osebno tarčam predstavljal pravilo 6+5, ne vemo, dejstvo pa je, da je bil Blatter nepopustljiv in ni upošteval vidika EU ter, kot smo že omenili, pogosto menjal stališča do razmerja med pravilom 6+5 ter pravom EU, kar je dajalo vtis želje po brezpogojni implementaciji, ki ni bila ustrezno argumentirana. Zaradi svojega položaja ter "visoke diplomacije" Blatter že v izhodišču ni upošteval dveh pomembnih načel: "kontinuiranega prijateljstva" ter "lobiranja kot nikoli dokončanega procesa". Tako nogometni kot državni funkcionarji so v nasprotju z uradniki vezani na svoj mandat in se nenehno na položajih in pristojnostih menjavajo, zaradi česar je med njimi težje vzpostaviti relevantno mrežo prijateljstev. Blatter je tako uporabljal "instant" lobiranje, ki po pričevanju literature s področja lobiranja nikoli ni bilo uspešno.

6 OPTIMALEN NAČRT LOBIRANJA

Res je, da je "po bitki lahko vsakdo general", vendar bomo kljub temu poskušali izdelati optimalen načrt lobiranja v danih okoliščinah. Naše vodilo predstavlja van Schendelenova "domača naloga" (Preglednica 2) profesionalnih lobistov, katere sestavna dela sta tudi evalvacija in posledično učenje. V poglavju 3 smo opravili analizo notranjega (3.2 in 3.3) ter zunanjega (3.1.4, 3.4 in 3.5) okolja, analizo procesov ter identifikacijo napak pa v predhodnem poglavju. Zdaj bomo na podlagi akumuliranega znanja podali predlog optimalnega načrta lobiranja FIFE za uvedbo pravila 6+5.

Joseph Blatter je nedvomno karizmatična in ugledna osebnost, ki bi moral v procesu lobiranja imeti pomembno vlogo, vendar ne more biti njen nosilec. Blatter lahko promovira

---

³⁸ Oba aneksa k Pogodbi tako govorita o prostovoljni naravi športa ter socialnem, izobraževalnem ter kulturnem pomenu, medtem ko se v skladu z Belo knjigo "posebnost" nanaša na: a) posebnosti športnih aktivnosti in športnih predpisov, kot so ločena tekmovanja za moške in ženske, omejitev števila udeležencev na tekmovanjih ali potreba po zagotavljanju negotovosti glede rezultatov in po ohranitvi konkurenčne uravnoteženosti med klubi, ki se udeležujejo istih tekmovanj, ter b) z vidika posebnosti športnih struktur, zlasti avtonomnosti in raznovrstnosti športnih organizacij, piramidne strukture tekmovanj od najnižje do elite ravni in organizacije mehanizmov za solidarnosti med različnimi ravnmi in udeleženci, športne organizacije na nacionalni ravni in načela enega združenja na športno zvrst (Evropska komisija 2007).

pravilo 6+5 v javnosti (za javnost) ter se v sklepnih fazah pred mediji srečevati z visokimi politikami (po tem, ko so ti odobrili predloge, ki so prišli od spodaj), vendar za podvig takšne narave, kot je pravilo 6+5, potrebuje manjšo vojsko lobistov. FIFA, ki združuje nacionalne nogometne zveze več kot dvesto držav in ima letne prihodke v višini milijarde dolarjev, ima dovolj sredstev, da si v tako pomembnem okolju, kot je EU, zagotovi stalne predstavnike.³⁹ Ne zgolj za promocijo pravila 6+5 (kar bi bilo "instant" lobiranje), temveč za predstavljanje širših interesov nogometa (kar je tudi poslanstvo FIFE) v EU ter kot protiutež (ali vsaj korektor) lobijev, ki prihajajo iz nogometnih krogov s prvenstveno gospodarskimi interesi. FIFA je v boju za uvedbo pravila 6+5 osamljena. Zaradi različnih razlogov in interesov z izjemo nacionalnih nogometnih zvez v Evropi FIFA nima zaveznikov. Potencialni zavezniki bi bili lahko finančno šibkejši nogometni klubi, ki pa niso organizirani,⁴⁰ njihova sredstva pa jim ne omogočajo samostojno lobistično delovanje, ki si ga lahko privoščijo bogati klubi. Drugi potencialni zavezniki so ostale mednarodne športne organizacije, združene pod "dežnikom" Mednarodnega olimpijskega komiteja, ki pa so zaradi neizkušenosti na tem področju le nemi opazovalci.

Dejstvo je, da pravilo 6+5 pravno ni vzdržno. Tudi če pravilo samo ne temelji na diskriminaciji, je njegov cilj diskriminatoren, zaradi česar le-to ni v skladu z zakonodajo EU (primarna zakonodaja ter rajsodbe ECJ). FIFA in njena regulacija ne sodita niti v precej abstrakten koncept *lex sportiva*, saj je nogomet izrazito vezan na lokalno in nacionalno okolje. Edina možnost torej ostane izvzetje poklicnega športa iz pravnih okvirov, za kar pa trenutno ni pravne podlage (niti v 165. členu Pogodbe o Evropski skupnosti). Ker so prizadevanja za uvedbo pravila 6+5 torej v vsakem primeru "proti toku", je zanj potrebna politična odločitev na najvišji ravni.

Svet EU ter Evropski svet sta tako najbolj relevantni tarči lobiranja, kljub vsemu pa ne bi smeli zanemariti Evropskega parlamenta ter Evropske komisije. Kot smo ugotavljali v teoretično-raziskovalnih izhodiščih, so pri lobiranju Sveta v prednosti tisti interesi, ki so del evropskih federacij, saj takrat lobiranje poteka sočasno na več članov Sveta. FIFA sicer ni evropska federacija, vendar ima s članstvom stoddstotno pokrite vse države članice EU, kar bi vsekakor veljalo izkoristiti. V procesu lobiranja nacionalnih vlad bi tako FIFA morala delovati po načelu subsidiarnosti iz dveh razlogov: 1. zgolj en lobist ne more kakovostno pokriti vseh držav članic ter 2. nacionalne nogometne zveze imajo že vzpostavljene

---

³⁹ V Registru akreditiranih lobistov v Evropskem parlamentu smo predstavnika FIFE zasledili šele novembra 2010, medtem ko FIFA pri Evropski komisiji še nima akreditiranega lobista.

⁴⁰ V Združenje evropskih nogometnih klubov so včlanjeni le vodilni nacionalni nogometni klubi.

komunikacijske kanale ter odnose s svojimi vladami (bodisi osebno bodisi preko kompetentnih lobistov), s čimer lahko zagotavljajo "kontinuirana prijateljstva" ter "lobiranje kot nikoli končan proces". Nacionalne nogometne zveze bi tako morale prepričevati resorna ministrstva ter predsednike vlad, zakaj je pravilo 6+5 v državnem interesu. Glavni argument je povsem političen; načelo vladanja, ki je bolj ali manj javno in ostaja vodilo za socialni mir v državi že več kot dva tisoč let, je "kruha in iger". Ker je v zadnjih letih kruha vedno manj, so igre toliko pomembnejše, nogomet kot najbolj priljubljen šport na svetu pa najpomembnejša od njih. Medtem ko porazi nacionalnih moštev izzovejo na ulicah nered, zmage izzovejo množično slavlje in evforijo.⁴¹ Tega se številni politiki zavedajo, zato je močna in zmagovalna nacionalna nogometna ekipa v njihovem interesu.⁴²

Pri tem lobiranju bi morali biti nacionalni lobisti neposredni in odkriti ter vladnim predstavnikom povedati, da pravilo 6+5 ni v skladu s pravom EU, vendar da imajo oni priložnost to spremeniti. Prav tako bi jim morali dati na znanje, da v teh prizadevanjih država ne bi bila osamljena, temveč gre za proces, v katerega so vključene vse države članice. Lobiranje bi bilo seveda javnosti skrito, v medijih pa bi bil izpostavljen le formalni del, v katerem bi predsednik vlade Blatterju zagotovil podporo pri uvedbi pravila 6+5 in ne zgolj pri njegovih načelih. V primerih neuspešnega lobiranja (denimo v primeru podpore načelom) bi to ostalo skrito, saj bi v primeru izpostavljanja v javnosti lahko vplivalo na tiste člane vlad držav članic, ki odločitve o podpori še niso sprejeli.

Pomembno je, da Svet (tako kot tudi ostale institucije) pravila 6+5 ne bi uvrščal na javni dnevni red, dokler o njegovi podpori ne bi bilo soglasja oziroma vsaj večine. Ko (če) bi imelo pravilo dovolj podpore, bi o njem najprej deklarativno odločal Svet EU (tako v sestavi za šport kot v sestavi za zaposlovanje), najbolj elegantno pa bi bilo, da bi o dokončni možnosti implementacije odločal Evropski svet, saj bi s tem obšli Evropsko komisijo kot predlagatelja sekundarne zakonodaje. Medtem ko je Blatter izražal zadovoljstvo, da je neformalni Svet podprl načela pravila 6+5, je bila to dejanska zavrnitev. Določeno tematiko po zavrnitvi ponovno spraviti na dnevni red je namreč mnogo težje kot preprečiti njeno uvrstitev.

---

⁴¹ Zgleden primer lahko zasledimo v Sloveniji: 6. junija 2010 je v Sloveniji potekal referendum, katerega izid je bil zelo tesen. Takrat so nekateri, predvsem opozicijski politiki, razvijali tezo o "razklanem narodu". Ko je teden dni za tem (13. junija) Slovenija dosegla svojo prvo zmago na svetovnih prvenstvih v nogometu, so trge mest preplavile množice, ki niso niti malo kazale znakov "razklanosti".

⁴² Francoski predsednik Sarkozy je po zgodnjem izpadu s svetovnega prvenstva v nogometu "na zagovor" poklical nekatere igralce, selektor reprezentance ter predsednik nogometne zveze pa sta se morala zagovarjati pred parlamentom. Zaradi tega si je francoska nogometna zveza od FIFE prislužila opomin pred izključitvijo, saj FIFA ne tolerira vmešavanja politike v nogomet (Mortimer 2010).

Če bi imela FIFA v evropskih institucijah aktivne lobiste, bi lahko tako denimo preprečili poslancu Manolisu Mavrommatisu, da v Poročilo o Beli knjigi o športu vključi negativno stališče do pravila 6+5, s čimer ta tematika ne bi prišla na dnevni red EU tako zgodaj in bi imela FIFA mnogo več manevrskega prostora. Vključitev pravila 6+5 v Poročilo je na splošno intrigantno, še posebej glede na to, da Mavrommatis v istem odstavku podpre in državam članicam priporoči pravilo doma vzgojenega igralca. Če upoštevamo dejstvo, da ne eno ne drugo pravilo nista bila tema Bele knjige o športu, lahko sklepamo, da je bila njuna vključitev v Poročilo posledica lobiranja nasprotnikov pravila 6+5.

Lobisti FIFE bi tako morali ne glede na mandat, ki je bil podeljen Blatterju šele leta 2008, pozorno spremljati dogajanje v evropskih institucijah ter skušali preprečiti dejavnosti, ki bi škodovale ugledu pravila 6+5. Glede na to, da so se prizadevanja za uvedbo pravila začela že leta 2005, bi morali biti lobisti FIFE aktivni predvsem v procesu nastajanja Bele knjige o športu (ter Poročilu o njej), še bolj pa pri procesu nastajanja Poročila o prihodnosti poklicnega nogometa v Evropi, ki ga je na lastno iniciativo pripravil poslanec Evropskega parlamenta Ivo Belet. V končnem Poročilu (februar 2007) je Belet podprl pravilo doma vzgojenega igralca, vendar je opozoril na potrebo po reviziji skladnosti pravila z zakonodajo EU. Delovna različica Poročila opozorila ni vsebovala, ampak je bilo to dodano naknadno na priporočilo Odbora za pravne zadeve. Še bolj zanimivo je bilo priporočilo Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve. Ta se je na čelu s poročevalcem Jean-Lucom Bennahmiasem novembra 2006 zavzel za "vrnitev nacionalnih kvot v evropski profesionalni nogomet ter priporočil uvedbo pravila 6+5, ki ga zagovarjata FIFA in UEFA"⁴³ (Committee on Employment and Social Affairs 2006). Zanimivo je, da je bil prav Odbor za zaposlovanje tisti, ki se je zavzel za pravilo 6+5, čeprav to krši prosti pretok delavcev. Belet v končnem Poročilu pravila 6+5 ni omenil, kasneje pa je izjavil, da "še nikoli ni bil deležen tolikšnega lobiranja kot pri pripravi Poročila o prihodnosti poklicnega nogometa v Evropi" (Belet v EurAcitv 2007). Ali je to lobiranje pripomoglo k neuvrstitvi priporočila o uvedbi pravila 6+5, ne vemo, dejstvo pa je, da ves čas v EU poteka intenzivno lobiranje na področju nogometa.

Čeprav je bilo lobiranje v prej naštetih primerih zamujeno, se pridobljene informacije lahko izkoristijo za oblikovanje novih strategij. Tudi po glasovanju o Poročilu o Beli knjigi o športu, ki je bilo hkrati nezaupnica pravilu 6+5, bi lahko FIFA začela (čeprav v težjih okoliščinah) aktivnosti v Evropskem parlamentu. Očitno je, da je v sestavi Evropskega parlamenta 2004–2009 obstajala tudi volja za uvedbo pravila 6+5, in to celo v Odboru za

---

⁴³ Priporočilo je Odbor za zaposlovanje sprejel s petindvajsetimi glasovi za, medtem ko so bili trije poslanci proti.

zaposlovanje, česar Blatter ni znal izkoristiti. Evropski parlament pridobiva vedno večje pristojnosti, njegovi poslanci pa so dovzetni tudi za nacionalne interese. Eden od možnih kanalov vpliva bi bila ustanovitev neformalne tematske skupine Evropskega parlamenta (*intergroup*). V njej bi brez težav združili nogometne navdušence, evroskeptike in pripadnike desničarskih parlamentarnih političnih skupin, kot sta EFD⁴⁴ in ECR⁴⁵, nepovezane poslance ter posamezne *evrobackbencherje*. Prednost takšne skupine je, da v njej lahko sodelujejo tudi interesne skupine. Na ta način lahko od posameznih poslancev, katerih glas nima veliko teže v Evropskem parlamentu, nastane močnejše telo, ki sicer nima formalnih pristojnosti, vendar tematske skupine v praksi pogosto vplivajo tudi na oblikovanje dnevnega reda EU. Takšna skupina bi igrala pomembno vlogo pri oteženem ponovnem uvrščanju na dnevni red, o katerem smo že govorili.

Čeprav je največji nasprotnik pravila 6+5, je potrebno vzpostaviti neformalno komunikacijo tudi z Evropsko komisijo, seveda ne v smislu medijskega obračunavanja in medsebojnega obsojanja, kot je to potekalo v Blatterjevem primeru. Kljub nestrinjanju je z Evropsko komisijo potrebno ohraniti trezen odnos, še posebej v primeru, ko šport šele zares formalno vstopa na področje EU in se bodo začele oblikovati tudi skupne evropske športne politike.⁴⁶ UEFA se tega zaveda, zato tudi noče z vsiljevanjem pravila 6+5 tvegati dobrega odnosa z Evropsko komisijo, saj je zanjo ključno sodelovanje na drugih področjih. Navsezadnje je uspešno lobiranje trajen proces, ki poteka tudi v "mirnem obdobju", zato bi bila stalna prisotnost lobista v Bruslju za organizacijo, kot je FIFA, absolutna nujnost. Dolgoročen odnos z Evropsko komisijo je potrebno vzpostaviti čim prej, vendar je tudi pozno bolje kot nikoli. FIFA se predvsem ne sme slepiti z dejstvom, da Evropske komisije ne potrebuje, ker za razliko od ostalih interesnih skupin, ki delujejo v EU, od nje ne pričakuje sredstev.

Poleg osredotočenosti na evropske institucije in nacionalne vlade bi bilo potrebno s pomočjo nacionalnih nogometnih zvez izpeljati temeljito *grass-roots* kampanjo, v kateri bi državljane obveščali o prednostih pravila 6+5 ter slabostih obstoječega sistema. Mnenje državljanov (volivcev) bi bilo lahko poglavitnega pomena pri neodločenih državnih voditeljih. V kampanji bi bilo smotrno angažirati nekdanje nogometne zvezde iz pred-Bosmanovega obdobja, ki bi poudarjali "nekdanje vrednote nogometa".

---

⁴⁴ Europe of Freedom and Democracy

⁴⁵ European Conservatives and Reformists

⁴⁶ Sicer ne v dobesednem pomenu besede, ampak v obliki smernic, priporočil ter medsebojne koordinacije.

FIFA bi se morala lotiti (lastnoročno ali preko naročil) tudi pasivnega lobiranja ter opraviti raziskave o vplivu velikega števila tujcev na nacionalni nogomet ter akumulacije najboljših igralcev na svetu v peščico nogometnih klubov. Pri tem bi bilo pomembno, da pred objavo rezultatov FIFA ne izpostavlja slabega vpliva, ki ga potem raziskava le potrdi. To vpliva na verodostojnost raziskave, kot je bilo to v primeru INEE.

7 SKLEPNE UGOTOVITVE

Če strnemo naša spoznanja, lahko rečemo, da je Joseph Blatter lobiral "po meri", kar sicer van Schendelen priporoča, vendar ni lobiral po meri javnopolitičnega procesa, javne politike ter javnopolitičnega prostora, temveč je lobiral po meri lobista. Svojih dejavnosti ni prilagodil notranjemu in zunanjemu okolju ter vsebini javne politike, temveč svoji funkciji ter vplivu. Blatterjevo lobiranje vsekakor ni sledilo načelom uspešnega lobiranja, tako da lahko uvodoma zastavljeno hipotezo potrdimo. Vendar moramo hkrati priznati, da glede na izbor lobista ni bilo niti osnovnih predispozicij za njihovo sledenje. Čeprav je imel nekatere dobre poteze (predvsem z madžarskim sodelovanjem), Blatter ni izkazal lastnosti dobrega lobista. Pogosto je menjaval svoja stališča glede upravičenosti do uvedbe pravila 6+5, v medijih pa je podajal izjave, ki so bile za poslance Evropskega parlamenta ter Evropsko komisijo žaljive.

Blatter je dejansko deloval (s tem pa tudi tako prikazal FIFO) v okviru šolskega primera amaterskega lobija, ki ga predstavi van Schendelen: "Amaterski lobiji delujejo precej površinsko – vedo, kaj je njihov cilj, identificirajo ljudi, ki so formalni odločevalci, jim neposredno pristopijo ter jih skušajo prepričati, da je za njih najbolje, če ustrezajo željam lobija. V primeru zavrnitve po navadi sledi zelo glasen odziv lobija, tako na nacionalni kot EU ravni, kmalu za tem pa tudi drugi poskus, ki je okrepljen s podporo številnih "prijateljev", ki jih je lobi pridobil v vmesnem času" (van Schendelen 2002, 131).

Prav takšen vzorec obnašanja lahko zasledimo pri Blatterju: za cilj si je zadal uvedbo pravila 6+5; identificiral je, da bodo za to pristojni voditelji držav članic, zato je vsakega na kratko skušal prepričati, da je pravilo 6+5 najboljša rešitev. Ko so pravilo 6+5 zavrnili poslanci Evropskega parlamenta, Evropska komisija ter neformalni Svet EU za šport, je Blatter v javnosti sprožil tezo o "športu kot talcu evropskih politikov" ter se ponovno vrnil okrepljen s podporo prijateljev iz Mednarodnega olimpijskega komiteja.

Načrt lobiranja, ki smo ga predstavili, še zdaleč ni idealen, najverjetneje tudi ne bi bil uspešen, vendar je upoštevajoč *ceteris paribus* optimalen. V idealnem načrtu bi se profesionalno lobiranje začelo mnogo prej, njegov sestavni del pa bi bil tudi kompromis,

medtem ko Blatter nanj ni bil pripravljen. Cilje pravila 6+5 je namreč možno doseči tudi na druge načine, poleg sorodnega pravila doma vzgojenega igralca se najpogosteje omenjajo tako imenovane plačne kapice (*salary caps*).⁴⁷ Slednje imajo več oblik: lahko omejijo najvišjo plačo, ki jo lahko posamezen nogometaš prejema, omejijo sredstva, ki jih nogometni klub lahko nameni za plače, finančno sankcionirajo nogometne klube, ki presežejo plačno kapico, ipd. (Geey 2008).

K omejenosti predlaganega optimalnega načrta prispeva tudi dejstvo, da se teorija o lobiranju v veliki meri posveča zgodnjim fazam javnopolitičnega procesa, medtem ko kasnejše zanemari. Tako lahko zasledimo številne nasvete, predloge in priporočila o lobiranju, ki zadevajo oblikovanje dnevnega reda, oblikovanje alternativnih rešitev ter uzakonjenje javne politike, medtem ko pogrešamo teorijo o lobističnih aktivnostih tik po sprejetju javne politike (ko je še prezgodaj za evalvacijo in s tem ponovno uvrščanje na dnevni red), preko katerih bi lobiji vplivali na implementacijo ter interpretacijo javne politike. Pri tem avtorji, ki obravnavajo lobiranje, pozabljajo na dejstvo, da večina javnih politik ne nastane na novo (torej javne politike niso "nepopisan papir" v rokah nižjih uradnikov, kot pogosto zasledimo v literaturi), temveč gre pri njihovem nastanku za izboljševanje, nadomeščanje, združevanje, ločevanje ali ukinjanje obstoječih javnih politik, te procese pa imenujemo javnopolitične spremembe (*policy change*). V skladu s konceptom javnopolitičnega procesa slednje potekajo na podlagi javnopolitične evalvacije, vendar Lindblom (v Parsons 2005, 569) opozarja, da javnopolitični proces ni racionalen proces, Parsons (ibid.) pa dodaja, da evalvacija nikakor ni prepričljiv generator javnopolitičnih sprememb. Bolj kot (izključno) evalvaciji, avtorji javnopolitične spremembe pripisujejo spremembam v zunanjem in notranjem okolju ter predvsem javnopolitičnemu učenju tako politikov kot uradnikov (Sabatier v Lester in Stewart 2000, 140–142; Peters v Parsons 2005, 571; Bardach 2008, 350–351). V literaturi tako vidimo še precej prostora za raziskovanje vpliva lobijev predvsem pri procesih spreminjanja javnih politik, torej v vlogi javnopolitičnih učiteljev.

Na tem mestu lahko izpostavimo tudi ugotovitev, da Evropska komisija v primeru pravila 6+5 nastopa kot izjemno neomajen pogajalec. Na prvi pogled tako Komisija upravičuje svoj naziv branilca interesov evropske integracije, saj ne dovoli izjem, ki bi potencialno povzročile "učinek prelitja" (*spillover effect*) in verižno izvzemanje določenih področij iz evropske zakonodaje. Vendar se tukaj pojavi vprašanje, ali gre dejansko za evropske interese ali za uspešnejše lobiranje nasprotnikov pravila 6+5. Praksa namreč kaže,

---

⁴⁷ Sistem, uveljavljen v severnoameriških profesionalnih športnih ligah.

da pri implementaciji zakonodaje EU obstajajo izjeme celo na tako pomembnem področju za EU, kot je enotni trg, pri čemer obstaja več različic. Tako so posamezne regije izvzete iz carinske unije (npr. otok Heligoland, območje Büsingen, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italia), izvzete zgolj iz trošarinskega sistema (Kanarski otoki, Kanalski otoki, Alandski otoki) ali pa le iz specifičnega segmenta trošarinske politike (npr. lokalno proizvedeno pivo v avtonomni pokrajini Madeira) (Direktivi Sveta 2008/118 in 2008/417). Izjeme so torej v zakonodaji EU možne, seveda pa je za njih potrebna politična volja.

Dejstvo je, da sta Blatter in FIFA leta 2010 natanko tam, kjer je bila UEFA pred petnajstimi leti, saj Blatter uporablja identične argumente, kot jih je uporabljala UEFA v primeru Bosman. Razlika je le v tem, da je bil takrat primer Bosman precedens, ki je UEFO, ki je imela z Evropsko komisijo "gentlemanski dogovor", presenetil, medtem ko je imela FIFA priložnost, da bi se na napakah drugih učila. Platini je Blatterja ves čas na to opozarjal, vendar slednji ni bil pripravljen sprejeti nasvetov mlajšega kolega. Namesto tega si je Blatter želel ponovnih "gentlemanskih dogovorov", tokrat z nacionalnimi vladami, ki pa temu ne nasedajo, saj se bolj kot slabega nogometa bojijo tožb pred ECJ.

Na koncu moramo izpostaviti tudi dejstvo, da je bilo lobiranje od začetka obsojeno na propad. K tej trditvi nas nagovarja dejstvo, da gre pri pravilu 6+5 za osebni projekt in ne projekt organizacije. Tega ne potrjujejo zgolj anonimni viri v medijih, temveč tudi dejstvo, da je Blatter ogromno časa zapravil za lobiranje v lastni organizaciji. To je bilo seveda neizogibno, saj je za nastop pred EU potreboval legitimnost, vendar je tako izgubil preveč dragocenega časa. Skupščina FIFE, ki je njen najvišji organ, namreč nikoli ni podprla pravila 6+5, temveč zgolj njegove cilje, s čimer ga je tako kot evropski politiki dejansko tudi zavrnila. Skupščina tako ni zadala le končni udarec pravilu 6+5, ko je Blatterju preklicala mandat za aktivnosti na tem področju, temveč mu je zadala že prvega, kar je determiniralo nadaljnje dogodke.

8 LITERATURA

1. All Party Parliamentary Football Group. 2009. *English Football and its Governance*. Dostopno prek: [http://www.allpartyfootball.com/APFG_Report_on_English_Football_&_Its_Governance_April_2009\[1\].pdf](http://www.allpartyfootball.com/APFG_Report_on_English_Football_&_Its_Governance_April_2009[1].pdf) (15. september 2010).
2. Akech, Migai. 2008. The Maurice Odumbe Investigation and Judicial Review of the Power of International Sports Organizations. *Entertainment and Sports Law Journal* 6(2). Dostopno prek: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume6/number2/akech> (15. september 2010).
3. *Associated Press*. 2010. FIFA president Blatter declares re-election bid, 10. junij. Dostopno prek: <http://www.evri.com/news/ap/tPvwE5tp5rLmU9Z5img3RjWfshsgA> (15. september 2010).
4. Bardach, Eugene. 2008. Policy Dynamics. V *The Oxford Handbook of Public Policy*, ur. Moran, Michael; Martin Rein in Robert E. Goodin, 336–366. Oxford, New York: Oxford University Press.
5. *BBC*. 2007. Blatter wants EU to allow quotas, 26. november. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/7112767.stm> (20. december 2008).
6. --- 2008a. Fifa backs Blatter on quota plan, 30. maj. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/europe/7421348.stm> (20. december 2008).
7. --- 2008b. G14 to disband after compromise, 15. januar. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/europe/7190186.stm> (15. september 2010).
8. --- 2009. Fifa plans talks on player quotas, 26. februar. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/7912641.stm> (15. september 2010).
9. --- 2010. Fifa scraps plans for 'home-grown' player rule, 10. junij. Dostopno preko: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/8733164.stm> (15. september 2010).
10. Belet, Ivo. 2006. *Draft report on the future of professional football in Europe*. Committee on Culture and Education. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/631/631110/631110en.pdf (20. december 2008).
11. Beyers, Jan. 2002. Gaining and seeking access: The European adaptation of domestic interest associations. *European Journal of Political Research* 41: 585–612.
12. Beyers, Jan; Rainer Eising in William Maloney. 2008. Researching Interest Group Politics in Europe and Elsewhere: Much We Study, Little We Know? *West European Politics* 31(6): 1103–1128.

13. Blatter, Joseph. 2010. *Press Conference of 60th FIFA Congress*. Dostopno preko: <http://www.fifa.com/worldcup/news/newsid=1229545/index.html?cid=rssfeedatt=> (15. september 2010).
14. Bouwen, Peter. 2009. The European Commission. V *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues*, ur. David Coen in Jeremy Richardson, 19-38. Oxford, New York: Oxford University Press.
15. Briggs, Lindsey Valaine. 2005. UEFA v The European Community: Attempts of the Governing Body of European Soccer to Circumvent EU Freedom of Movement and Antidiscrimination Labor Law. *Chicago Journal of International Law* 6 (1): 439-454.
16. Burns, Tom. 2003. European Sports Federations: A Critical Review of the Options for Incorporation. *Entertainment and Sports Law Journal* 2 (2): 1-19.
17. Collett, Mike. 2009. Soccer-Revolutionary Bosman opposes FIFA's 6 plus 5 plans. *Reuters*, 15. januar. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLF59609120090115> (15. september 2010).
18. Committee on Employment and Social Affairs. 2006. *Opinion of the Committee on Employment and Social Affairs for the Committee on Culture and Education on the future of professional football in Europe*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2007-0036+0+DOC+PDF+V0//EN&language=EN> (15. september 2010).
19. Committee on Legal Affairs. 2009. *Zapisnik seje z dne 30. aprila 2009 od 9.30 do 12.30 v Bruslju*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-423.971+01+DOC+PDF+V0//SL&language=SL> (15. september 2010).
20. Conn, David. 2009. Premier League clubs vote for 'homegrown' quota system from 2010. *Guardian*, 13. maj. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/football/2009/may/13/homegrown-quota-clubs-premier-league> (15. september 2010).
21. *Court of Arbitration for Sport*. Dostopno prek: <http://www.tas-cas.org/> (15. september 2010).
22. Culture, Media and Sport Committee of the House of Commons. 2008. *European Commission White Paper on Sport. Seventh Report of the Session 2007-08*. Dostopno prek: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200708/cmselect/cmcmds/347/347.pdf> (15. september 2010).
23. *Direktiva Sveta 2008/118/ES z dne 16. decembra 2008 o splošnem režimu za trošarino in o razveljavitvi Direktive 92/12/EGS*. Ur l. EU L 9/12. Dostopno preko: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:009:0012:0030:EN:PDF> (15. september 2010).
24. Duffelen, Terry. 2010. Fan Ownership: The Bundesliga Model. *Pitchinvasion*, 11. marec. Dostopno prek: <http://pitchinvasion.net/blog/2010/03/11/fan-ownership-the-bundesliga-model/> (15. september 2010).

25. Dunn, N. William. 1994. *Public policy analysis: an introduction. 2nd edition.* Englewood Cliffs: Prentice Hall.
26. Ennis, Darren. 2008a. Blow for Blatter as EU rejects '6+5' plan to limit foreign players. *The Independent*, 9. maj. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/blow-for-blatter-as-eu-rejects-65-plan-to-limit-foreign-players-824091.html> (20. december 2008).
27. --- 2008b. EU willing to go to court over FIFA quotas. *Reuters*, 28. maj. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKSP10318120080528> (15. september 2010).
28. --- 2008c. EU sports chief stands firm against 6+5. *Reuters*, 25. september. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKTRE48O66K20080925> (15. september 2010).
29. --- 2008d. Soccer-EU opposition to FIFA's 6+5 plan to remain – draft. *Reuters*, 26. november. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLQ24023620081126> (15. september 2010).
30. --- 2008e. Soccer-EU not swayed by FIFA 6+5 rule but will discuss UEFA plan. *Reuters*, 28. november. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLS51327420081128> (15. september 2010).
31. --- 2009a. New report backs FIFA quota plan but EU still opposed. *Reuters*, 26. februar. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKTRE51P44M20090226?pageNumber=1> (15. september 2010).
32. --- 2009b. Soccer-Premier League mulls quotas to show England has talent. *Reuters*, 13. maj. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLC56896220090512> (15. september 2010).
33. *ESPN*. 2007a. EU voices concerns over Blatter's proposals, 5. oktober. Dostopno prek: <http://soccernet.espn.go.com/news/story?id=469788&&cc=5739> (20. december 2008).
34. --- 2007b. Platini calls for disbandment of 'Elitist' G14, 28. maj. Dostopno prek: <http://soccernet.espn.go.com/news/story?id=434567&cc=5739> (15. september 2010).
35. EU Sport Forum Report. 2010. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/sport/library/doc/b1/sport_forum_madrid_report_11_05_10.pdf (15. september 2010).
36. *EurActiv*. 2007. EU urged to blow whistle on professional football. 30. marec. Dostopno prek: <http://www.euractiv.com/en/sports/eu-urged-blow-whistle-professional-football/article-162827> (15. september 2010).
37. --- 2008a. FIFA shown EU 'red card' over player quotas, 29. maj. Dostopno prek: <http://www.euractiv.com/en/sports/fifa-shown-eu-red-card-player-quotas/article-172786> (20. december 2008).

38. --- 2008b. Euro cup kicks off amid EU-FIFA dispute, 6. junij. Dostopno prek: <http://www.euractiv.com/en/sports/euro-cup-kicks-amid-eu-fifa-dispute/article-173131> (20. december 2008).
39. --- 2008c. FIFA president defends '6+5 rule' in Parliament, 17. oktober. Dostopno prek: <http://www.euractiv.com/en/sports/fifa-president-defends-65-rule-parliament/article-176111> (20. december 2008).
40. --- 2008d. Forum mulls enhanced EU sports role, 2. december. Dostopno prek: <http://www.euractiv.com/en/sports/forum-mulls-enhanced-eu-sports-role/article-177659> (20. december 2008).
41. *Europa.eu*. 2008a. UEFA rule on 'home-grown players': compatibility with the principle of free movement of persons, 28. maj. Dostopno prek: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/807> (20. december 2008).
42. --- 2008b. FIFA boss Blatter appeals to MEPs over "local" football, 7. oktober. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/041-38775-338-12-49-906-20081006STO38774-2008-03-12-2008/default_en.htm (20. december 2008).
43. --- 2008c. Following today's informal Sports Ministers' meeting in Biarritz, Commissioners Ján Figel' and Vladimir Špidla issued the following statement, 28. november. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=424&furtherNews=yes> (15. september 2010).
44. *European Club Asociacion*. Dostopno prek: <http://www.ecaeurope.com/> (15. september 2010).
45. European Club Association. 2010. *Player Release Analysis*. ECA Research.
46. European Professional Football Leagues. Dostopno prek: <http://www.epfl-europeanleagues.com> (15. september 2010).
47. *Eurosport*. 2008. Champions League - EU reject Blatter quota, 8. maj. Dostopno prek: <http://uk.eurosport.yahoo.com/08052008/58/champions-league-eu-reject-blatter-quota.html> (20. december 2008).
48. *Evropska komisija*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=FAQ.FAQ&CLX=sl> (15. september 2010).
49. *Evropska komisija*. 2007. *Bela knjiga o športu*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/sport/white-paper/index_en.htm (15. september 2010).
50. *Federation Internationale des Footballeurs Professionnels*. Dostopno prek: http://www.fifpro.org/opinion/opinion_details/2 (15. september 2010).

51. FIFA Congress. 2009. *Agenda point no. 11. Strategic and political matters. Declaration*. Dostopno prek: http://www.fifa.com/mm/document/affederation/bodies/01/06/59/96/congress_declaration_en.pdf (15. september 2010).
52. --- 2010. *60th FIFA Congress Agenda*. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/bodies/01/21/45/80/fifaagendainhaltj-oburg2010internet.indd.pdf> (15. september 2010).
53. *FIFA*. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/> (15. september 2010).
54. FIFA. 2004. *Circular number 901. Eligibility to play for national teams*. Dostopno prek: http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/circular_1093_en_33447.pdf (15. september 2010).
55. --- 2005. Football: the unifying force, 28. julij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=99473.html> (20. december 2008).
56. --- 2007. Task Force 'For the Good of the Game': principles approved, discussions to be continued by new Strategic Committee, 31. maj. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=529931.html> (20. december 2008).
57. --- 2008a. *IFAB – Form and Functions*. Dostopno prek: http://www.fifa.com/mm/document/fifafacts/organisation/ip-100_04e_ifab_9481.pdf (15. september 2010).
58. --- 2008b. *FIFA Statutes*. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/statutes.html> (15. september 2010).
59. --- 2008c. 'Yes in principle to 6+5 rule', 5. februar. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=684707.html> (20. december 2008).
60. --- 2008d. Blatter: Football gives hope, 14. april. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=741873.html> (20. december 2008).
61. --- 2008e. Blatter: '6+5' rule is crucial, 7. maj. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=762500.html> (20. december 2008).
62. --- 2008f. Unanimous support for 6+5, FIFA Club World Cup hosts revealed 27. maj. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=779200.html> (20. december 2008).
63. --- 2008g. Joint decision on 2018 and 2022, 30. maj. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/news/newsid=783630.html> (20. december 2008).
64. --- 2008h. FIFA Congress supports objectives of 6+5, 30. maj. Dostopno prek: www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=783657.html (20. december 2008).

65. --- 2008i. Talks held on "6+5" with European Parliament President and Belgian Prime Minister, 6. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=793160.html> (20. december 2008).
66. --- 2008j. FIFA President holds talks on '6+5' ahead of EURO 2008 matches, 12. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=799496.html> (20. december 2008).
67. --- 2008k. President meets Romanian Prime Minister, 13. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=801470.html> (20. december 2008).
68. --- 2008l. Strong support shown for "6+5" at meeting with French sports minister, 20. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=811055.html> (20. december 2008).
69. --- 2008m. IOC and team sports federations discuss objectives of 6+5, 25. junij. Dostopno prek: www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=816031.html (20. december 2008).
70. --- 2008n. FIFA and EPFL meeting regarding 6+5, 22. julij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=830914.html> (20. december 2008).
71. --- 2008o. Organisation of sport not the responsibility of politics, 24. julij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=832313.html> (20. december 2008).
72. --- 2008p. 6+5: Jeannot Krecke, Luxembourg's Minister of Sport, visits FIFA, 25. julij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=833343.html> (20. december 2008).
73. --- 2008r. Fewer eligible players in the main European leagues, 14. avgust. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=849543.html> (20. december 2008).
74. --- 2008s. Blatter defends 6+5 in Brussels, 7. oktober. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=902925.html#blatter+defends+brussels> (15. september 2010).
75. --- 2008t. Blatter talks 6+5 and Goal, 13. oktober. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=910922.html> (20. december 2008).
76. --- 2009a. Blatter pleased with constructive dialogue with EC, 27. januar. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/news/newsid=1005143.html#blatter+pleased+with+constructive+dialogue+ec> (15. september 2010).

77. --- 2009b. Blatter talks Europe with Czechs, 23. februar. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=1031688.html#blatter+talks+europe+with+czechs> (15. september 2010).
78. --- 2009c. According to legal experts, 6+5 is compatible with European law, 26. februar. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1032676.html#according+legal+experts+compatible+with+european> (15. september 2010).
79. --- 2009d. DFB lends support for "6+5", 4. marec. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/news/newsid=1034593.html#dfb+lends+support> (15. september 2010).
80. --- 2009e. President pushes for balance, 11. marec. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=1036798.html> (15. september 2010).
81. --- 2009f. FIFA commits to protecting minors, 20. marec. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=1039428.html#fifa+commits+protecting+minors> (15. september 2010).
82. --- 2009g. 6+5: FIFA President's statement, 21. april. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1049931.html#fifa+presidents+statement> (15. september 2010).
83. --- 2009h. 6+5 to be argued in European Parliament, 24. april. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1051457.html#argued+european+parliament> (15. september 2010).
84. --- 2009i. Windtner: We want to revive the passion, 27. april. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/insidefifa/news/newsid=1052551.html> (15. september 2010).
85. --- 2009j. Blatter and Bajnai discuss '6+5', 2. maj. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/president/news/newsid=1053973.html> (15. september 2010).
86. --- 2009k. Protect the game, protect the players, strengthen global football governance, 3. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/media/newsid=1065926.html#protect+game+players+strengthen+global+football+governance> (15. september 2010).
87. --- 2009l. Blatter: Unity in the family, 3. junij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/bodies/news/newsid=1066025.html> (15. september 2010).
88. --- 2009m. King and Prime Minister of Belgium receive FIFA President in Brussels, 20. julij. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1082620.html#king+prime+minister+belgium+receive+fifa+president+brussels> (15. september 2010).

89. --- 2009n. Swedish Prime Minister and Danish Minister of Culture meet FIFA President, 7. oktober. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1114594.html#swedish+prime+minister+danish+culture+meet+fifa+president> (15. september 2010).
90. --- 2009o. Pál Schmitt '6+5 ambassador' to the European Parliament, 21. oktober. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1121324.html#pal+schmitt+ambassador+european+parliament> (15. september 2010).
91. --- 2009p. Lisbon Treaty gives a boost to sport, 30. november. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1141618.html#lisbon+treaty+gives+boost+sport> (15. september 2010).
92. --- 2009r. Agreement between the Hungarian government and FIFA on EU sports issues, 22. december. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1151679.html#agreement+between+hungarian+government+fifa+eu+sports+issues> (15. september 2010).
93. --- 2010. Spanish President meets FIFA President in Madrid, 25. januar. Dostopno prek: <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/releases/newsid=1161813.html#spanish+president+meets+fifa+madrid> (15. september 2010).
94. FIFPro in FIFA. 2006. *Memorandum of Understanding*. Dostopno prek: http://www.rdes.it/RDES_3_06_FIFPRO.pdf (15. september 2010).
95. FIFPro. 2008. *Resolution of the FIFPro General Assembly 2008*. Dostopno prek: <http://fifpro.dijksman.com/news/pdf/774> (15. september 2010).
96. Figel, Jan. 2009. *Interview: Ján Figel*. Dostopno prek: <http://www.epltalk.com/interview-jan-figel/5526> (15. september 2010).
97. Fink Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
98. --- 2007a. Lobiranje in njegova regulacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
99. --- 2007b. Znanost "o" javnih politikah in "za" javne politike. V Fink Hafner, Danica (ur.): *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; str. 9-30.
100. Foster, Ken. 2003. Is There a Global Sports Law? *Entertainment and Sports Law Journal* 2 (1). Dostopno prek: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume2/number1/foster.pdf> (15. september 2010).
101. Fylan, Kevin. 2010. Soccer-World-FIFA reveals billion dollar equity, big profits. *Reuters*, 10. junij. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLDE65923920100610> (15. september 2010).
102. Gannon, Willie. 2009. *The Lisbon Treaty and the 6+5 Rule Combine to Change Football*. Dostopno prek: <http://bleacherreport.com/articles/277950-the-lisbon-treaty-and-the-65-rule-combine-to-change-football> (15. september 2010).

103. Geey, Daniel. 2008. *Cap-ital markets*. Dostopno prek: <http://www.ffw.com/publications/all/articles/cap-ital-markets.aspx> (15. september 2010).
104. Greenwood, Justin. 2007. *Interest Representation in the European union*. Basingstoke, New York : Palgrave Macmillan.
105. *Guardian*. 2007. Blatter ready to tackle EU over foreign player restrictions, 5. oktober. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/football/2007/oct/05/newsstory.sport4> (20. december 2008).
106. --- 2008. FIFA to push for quotas despite EU Commission opposition, 1. december. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/football/feedarticle/8107816> (20. december 2008).
107. --- 2009. Fifa's 6+5 rule does not conflict with EU law, claims report, 26. februar. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/football/2009/feb/26/fifa-6-5-eu-law-independent-report-bosman-ruling-sepp-blatter> (15. september 2010).
108. Harris, Nick. 2008. Blatter's 6-5 plan leaves Premier League in fear of fudged quotas. *The Independent*, 31. maj. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/blatters-65-plan-leaves-premier-league-in-fear-of-fudged-quotas-837480.html> (15. september 2010). (15. september 2010).
109. --- 2009. Uefa: 'Fifa's 6+5 quotas will never happen in Europe'. *The Independent*, 10. junij. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/uefa-fifas-65-quotas-will-never-happen-in-europe-1701844.html> (15. september 2010).
110. Hayes-Renshaw, Fiona. 2009. Least Accessible but not Inaccessible: Lobbying the Council and the European Council. V *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues*, ur. David Coen in Jeremy Richardson, 70-88. Oxford, New York: Oxford University Press.
111. Holt, Matthew. 2009. *UEFA, Governance, and the Control of Club Competition in European Football*. London: Birkbeck Sport Business Centre.
112. *Home Office*. Dostopno prek: http://www.workingintheuk.gov.uk/working_in_the_uk/en/homepage/work_permits0/applying_for_a_work/sports_and_entertainers/football_players.html (15. september 2010).
113. Howlet, Michael. 2002. Do Networks Matter? Linking Policy Network Structure to Policy Outcomes: Evidence from Four Canadian Policy Sectors 1990-2000. *Canadian Journal of Political Science* 35(2): 235-267.
114. Howlett, Michael in M. Ramesh. 1995. *Studying Public Policy. Policy Cycles and Policy Subsystems*. Toronto, New York, Oxford: Oxford University Press.

115. Ineum Consulting. 2008. *Study on training of young sportsmen/women in Europe: Home grown player rule. Part part II.* Dostopno prek: http://ec.europa.eu/sport/pdf/doc276_en.pdf (15. september 2010).
116. Institute for European Affairs. 2009. *Expert Opinion on the Compatibility of the "6+5 Rule" with European Community Law.* Dostopno prek: http://inea-online.com/download/regel/lang_eng.pdf (15. september 2010).
117. *International Herald Tribune*. 2008. FIFA to push for quotas despite opposition, 1. december. Dostopno prek: <http://www.iht.com/articles/reuters/2008/12/01/sports/OUKSP-UK-SOCCER-FIFA-EU-QUOTAS.php> (20. december 2008).
118. *Izjava o športu*. 1997. Aneks k Amsterdamski pogodbi, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/sl/treaties/dat/11997D/word/11997D.doc> (15. september 2010).
119. Krašovec, Alenka. 2002. *Oblikovanje javnih politik – primeri kulturnih politik v Sloveniji*. Ljubljana: FDV.
120. Krušelj, Dražen. 2010. Platini razočaran s Kosor. Puno sam joj toga htio reći... *Jutarnji list*, 20. oktober. Dostopno prek: <http://www.jutarnji.hr/zasto-je-zapravo-dosao--kosor-ga-nije-primila--stimac-moze-odahnuti--nije-tu-zbog-izbora---/896586/> (20. oktober 2010).
121. Kustec Lipicer, Simona. 2007. Organizacije za analizo javnih politik ali think-tanks. V Fink Hafner, Danica (ur.): *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; str. 103-122.
122. Laporte, Bernard. 2008. *Speech delivered to the Committee on Culture and Education of the European Parliament.* Dostopno prek: http://www.prvaliga.si/Doc/Akti/Speech_of_Sport_Minister_of_France.pdf (15. september 2010).
123. Ledsom, Mark. 2008. FIFA to push for quotas despite opposition. *Reuters*, 1. december. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKTRE4B085420081201> (15. september 2010).
124. Lehman, Wilhem. 2009. The European Parliament. V *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues*, ur. David Coen in Jeremy Richardson, 39-69. Oxford, New York: Oxford University Press.
125. Lester, James in Joseph Stewart. 2000. *Public Policy: An Evolutionary Approach*. Belmont, Wadsworth.
126. Long, Tony in Larisa Lörinczi. 2009. NGOs as Gatekeepers: A Green Vision. V *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues*, ur. David Coen in Jeremy Richardson, 169-188. Oxford, New York: Oxford University Press.

127. McCown, Margaret. 2009. Interest Groups and the European Court of Justice. V *Lobbying the European Union: Institutions, Actors and Issues*, ur. David Coen in Jeremy Richardson, 89-104. Oxford, New York: Oxford University Press.
128. Meadows, Mark. 2009. FIFA presses ahead with 6+5. *Reuters*, 20. marec. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKLK65413820090320?pageNumber=1> (15. september 2010).
129. Medobčinska nogometna zveza Ljubljana. 2009. *Statut Medobčinske nogometne zveze Ljubljana*. Dostopno prek: [http://www.mnzljubljana-zveza.si/dokumenti/Statut %2026.2.2009.pdf](http://www.mnzljubljana-zveza.si/dokumenti/Statut%2026.2.2009.pdf) (15. septemeber 2010).
130. Miettinen, Samuli in Richard Parrish. 2007. Nationality Discrimination in Community Law: An Assessment of UEFA Regulations Governing Player Eligibility for European Club Competitions (The Home-Grown Player Rule). *Entertainment and Sports Law Journal* 5(2). Dostopno prek: http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume5/number2/miettinen_parrish (15. september 2010).
131. Moloney, Kevin. 1996. *Lobbyists for Hire*. Aldershot, Brookfield, Singapore, Sydney: Dartmouth.
132. Morris, P.E., S. Morrow in P. M. Spink. 1996. EC Law and Professional Football: Bosman and Its Implications. *The Modern Law Review* 59 (6): 893-902.
133. Mortimer, Gavin. 2010. Fifa threat to ban France over political interference. *The First Post*, 30. junij. Dostopno prek: <http://www.thefirstpost.co.uk/65167,sport,football,fifa-threat-to-ban-france-over-political-interference-from-nicolas-sarkozy#ixzz14RV1e2Pz> (15. september 2010).
134. Nagy-Méhész, Tünde; Márton Tonk in Alexandru Virgil Voicu. 2010. Autonomy of Sport Policy and Sport Activities in the European Union: Connections between Human Rights and Sports. *European and Regional Studies* 1 (1): 103-120.
135. Neuman, W. Lawrence. 2006. *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Approaches*. Sixth Edition. Boston: Pearson.
136. NK Bitnje. 2007. Statut Nogometnega kluba Bitnje. Dostopno prek: http://www.bitnje.si/mwbitnje/images/0/02/Statut_NK_Bitnje.pdf (15. september 2010).
137. Nownes, Anthony J. 2006. *Total Lobbying. What Lobbyists Want (and How They Try to Get it)*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
138. NZS. 2009. *Statut NZS*. Dostopno prek: http://www.nzs.si/resources/files/doc/dokumenti/Statut_2009_3.pdf (15. september 2010).
139. *Odločba Sveta z dne 3. junija 2008 o dovoljenju Portugalski, da uporabi nižjo trošarinsko stopnjo za lokalno proizvedeno pivo v avtonomni pokrajini Madeira*. Ur l. EU L 147/417. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008D0417:SL:HTML> (15. september 2010).

140. Parrish, Richard. 2005. *Comment on Simutenkov v Spanish football federation case*. Dostopno preko: <http://www.euractiv.com/en/sports/comment-simutenkov-spanish-football-federation-case/article-135023> (15. september 2010).
141. Parsons, Wayne. 2005. *Public Policy: An introduction to the theory and practice of policy analysis*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing.
142. Pirnat, Rajko. 1999. Neodvisne upravne institucije. *Javna uprava* 35 (3): 449-466.
143. Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti. 1957. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/sl/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> (15. september 2010).
144. *Poročilo o Beli knjigi o športu*. 2008. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=INI/2007/2261> (15. september 2010).
145. *Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije*. 2010/C 83/01. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:SL:PDF> (15. september 2010).
146. *Premier League*. Dostopno prek: <http://www.premierleague.com/page/Headlines/0,,12306~2094341,00.html> (15. september 2010).
147. *PRLog*. 2010. Real Madrid has recovered Cristiano Ronaldo transfer fee, 12. maj. Dostopno prek: <http://www.prlog.org/10675785-real-madrid-has-recovered-cristiano-ronaldo-transfer-fee.html> (15. september 2010).
148. Pusić, Eugen. 1985. *Upravni sistemi 2. Upravni sistem u Jugoslaviji*. Zagreb : Grafički zavod Hrvatske: Pravni fakultet, Center za stručno usavršavanje i suradnju s udruženim radom.
149. Rzsodba ECJ. 1974. Zadeva 36/47 *B.N.O. Walrave in L.J.N. Koch proti Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie in Federación Española Ciclismo*. Dostopno preko: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61974J0036:EN:HTML> (15. september 2010).
150. Rzsodba ECJ. 1995. Zadeva C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman; Royal club liégeois SA proti Jean-Marc Bosman in drugi ter Union des associations européennes de football (UEFA) proti Jean-Marc Bosman*. Dostopno preko: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61993J0415:EN:HTML> (15. september 2010).
151. Rzsodba ECJ. 2005. Zadeva C-265/03 *Igor Simutenkov proti Ministerio de Educación y Cultura in Real Federación Española de Fútbol*. Dostopno preko: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0265:SL:HTML> (15. september 2010).

152. *Register lobistov akreditiranih pri Evropski komisiji*. Dostopno prek: <https://webgate.ec.europa.eu/transparency/regrin/welcome.do?locale=en#en> (15. september 2010).
153. *Register lobistov akreditiranih v Evropskem parlamentu*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/parliament/expert/lobbyAlphaOrderByOrg.do?language=EN> (15. september 2010).
154. *Reuters*. 2008a. Soccer-Blatter to ignore EU and UEFA over foreign player quotas, 17. april. Dostopno prek: http://uk.reuters.com/article/UK_WORLDFOOTBALL/idUKL1692476720080417?pageNumber=2&virtualBrandChannel=0 (20. december 2008).
155. --- 2008b. EU assembly rejects Blatter's quota plans, 8. maj. Dostopno prek: <http://football.uk.reuters.com/european/news/L08751855.php?refresh=true> (20. december 2008).
156. --- 2009. MPs warn on debt levels in Premiership, 21. april. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/idUKTRE53J4T020090421> (15. september 2010).
157. Rinaldi, Giancarlo. 2010. Three decades of Stranieri. *Football Italia*. Dostopno prek: <http://www.football-italia.net/sw/30years.html> (15. september 2010).
158. Roopnarine, Les. 2008. Blatter wins backing for quota proposal. *Guardian*, 30. maj. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/football/2008/may/30/1> (20. december 2008).
159. Schendelen, Rinus van. 2002. *Machiavelli in Brussels. The Art of Lobbying the EU*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
160. Scott, Matt. 2009. Blatter's 6+5 plan is gaining momentum. *Guardian*, 3. april. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/sport/2009/apr/03/sepp-blatter-fifa-paul-ferris> (15. september 2010).
161. Skogstad, Grace. 2005. *Policy Networks and Policy Communities: Conceptual Evolution and Governing Realities*. Prispevek iz konference Letnega srečanja Kanadskega društva politologov (*Annual Meeting of the Canadian Political Science Association*), 2. junij 2005. Dostopno prek: <http://64.26.169.230:65222/cpsa-acsp/papers-2005/Skogstad.pdf> (30. 4. 2009).
162. *The Budapest Declaration on the Specificity and Autonomy of Sport*. 2009. Dostopno prek: http://www.ihf.info/upload/THE_BUDAPEST_DECLARATION.pdf (15. september 2010).
163. *The Independent*. 2008. Fifa's proposals 'incompatible with law', 30. maj. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/fifas-proposals-incompatible-with-law-836998.html> (20. december 2008).
164. *The Parliament*. 2008a. MEPs say no to restrictions on footballers, 8. maj. Dostopno prek: <http://www.theparliament.com/latestnews/news-article/newsarticle/meps-say-no-to-restrictions-on-footballers/> (20. december 2008).

165. --- 2008b. Pöttering urged to give Blatter a 'dressing down' over foreign players, 4. junij. Dostopno prek: <http://www.theparliament.com/latestnews/news-article/newsarticle/poettering-urged-to-give-blatter-a-dressing-down-over-foreign-players/> (20. december 2008).
166. UEFA. Dostopno prek: <http://www.uefa.com/> (15. september 2010).
167. UEFA. 2007. *Regulation of the UEFA Champions League 2007/2008*. Dostopno preko: <http://www.uefa.com/newsfiles/19071.pdf> (15. september 2010).
168. --- 2008. Full Time Report. UEFA Champions League Final, 21. maj.
169. --- 2009. *Financial Report 2008/2009*. Dostopno prek: http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/EuroExperience/uefaorg/Publications/01/46/77/28/1467728_DOWNLOAD.pdf (15. september 2010).
170. --- 2010a. Full Time Report. UEFA Champions League Final. 22. maj.
171. --- 2010b. *UEFA Statutes*. Dostopno prek: http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/General/01/47/69/97/1476997_DOWNLOAD.pdf (15. september 2010).
172. Vannesson, Pascal. 2008. Case studies and process tracing: theories and practices. V *Approaches and Methodologies in the Social Sciences. A Pluralist Perspective*, ur. della Porta, Donatella in Michael Keating, 223-239. Cambridge: Cambridge University Press.
173. Wallace, Sam. 2009. Squad quotas rift threatens England's bid for World Cup. *The Independent*, 19. maj. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/squad-quotas-rift-threatens-englands-bid-for-world-cup-1687248.html> (15. september 2010).
174. Watts, Duncan. 2007. *Pressure Groups*. Edinburgh. Edinburgh University Press.
175. Wyler, Barbara in Siegfried Wyler. 1987. *The Swiss Civil Code, Completely Reset, Revised and Up-dated Edition with Notes, Vocabularies, Index and a Synopsis of all Changes of the Law Since 1912*. Zürich: ReMaK-Verlag).
176. *Zakon o športu* (ZSpo). Ur. l. RS 22/1998. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199822&stevilka=929> (15. september 2010).
177. Združenje nogometnih klubov 1. slovenske nogometne lige. 1998. *Statut Združenja 1. SNL*. Dostopno prek: http://www.prvaliga.si/Doc/Akti/STATUT%20zdruzenja_1SNL.pdf (15. september 2010).
178. Zetter, Lionel. 2008. *Lobbying: the Art of Political Persuasion*. Petersfield: Harriman House.